పరమ కరుణామయుడు అపార కృపాశీలుడు అయిన అల్లాహ్ పేరుతో

17. సూరె బనీ ఇస్రాయీల్ పరిచయం

సూరహ్ బనీ ఇస్రాయీల్ మక్కాలో అవతరించింది. ఇందులో 111 వాక్యాలు, 12 రుకూలు ఉన్నాయి.

పరిచయం : ఇస్రాయీల్ అంటే అల్లాహ్ దాసుడు అని అర్థం. ఇది దైవప్రవక్త యాఖూబ్ (అ) బిరుదు. ఈయన సంతానాన్ని "బనీ ఇస్రాయీల్" అంటారు. ప్రస్తుతం వీరిని యూదులు అంటారు. ఈ సూరాలో యూదులను గురించి ప్రస్తావించబడింది. "మేము అల్లాహ్‌కు ప్రియమైన వారము. అందువల్ల అల్లాహ్ మమ్మల్ని శిక్షించడు. మమ్మల్ని నరకంలో ప్రవేశింపజేయడు. మా పాపాలన్నీ క్షమించివేస్తాడు. ఎందుకంటే మా వంశంలో పెద్ద పెద్ద ప్రవక్తలు ఉద్భవించారు. వారు మా గురించి సిఫారసు చేస్తారు" అనే ధీమాలో ఉండేవారు ఇస్రాయీల్ వంశీయులు.

అల్లాహ్ వారికి ఈ విధంగా సమాధానం ఇచ్చాడు : "అల్లాహ్ వద్ద వంశాలకు, కుటుంబాలకు ఎలాంటి ప్రాముఖ్యత లేదు. ఎవరైనా సరే విశ్వసించి సత్కార్యాలు చేస్తే సాఫల్యం లభిస్తుంది. విశ్వసించనివారు, సత్కార్యాలు చేయనివారు నరకంలో ప్రవేశిస్తారు. ఇలాంటివారిని ఎవరూ రక్షించలేరు. దీనికి సాక్ష్యంగా అల్లాహ్ ప్రపంచంలోనే యూదులను శిక్షించాడు. వారిని ఒకసారి కోతులుగా, పందులుగా మార్చివేశాడు. యూదులు ప్రపంచంలో ఉపద్రవాలు సృష్టించినప్పుడల్లా అల్లాహ్ వారిని శిక్షించాడు.

ఈ సూరాలో యూదులను ముహమ్మద్ (స)ను విశ్వసించమని, ఖుర్‌ఆన్‌ను విశ్వసించమని, ఖుర్‌ఆన్ మీకు రుజుమార్గం చూపుతుందని, ఇందులోనే ఉభయలోకాల సాఫల్యం ఉందని బోధించబడింది.

అవిశ్వాసులు, విగ్రహారాధకులు :

అవిశ్వాసులను, విగ్రహారాధకులను దేవుని ఏకత్వం వైపు ఆహ్వానించబడింది. అల్లాహ్ తప్ప ఆరాధ్యులెవరూ లేరని, అల్లాహ్ తప్ప సహాయకులెవరూ లేరని విశదపరచబడింది. అయినా అవిశ్వాసులు, విగ్రహారాధకులు అల్లాహ్‌కు సాటి కల్పించేవారు. దైవదూతలను అల్లాహ్ కుమార్తెలుగా భావించేవారు. దైవదూతలు అల్లాహ్ కుమార్తెలు కారని, భాగస్వాములు కారని, వారు అల్లాహ్ దాసులని, సేవకులని విశదపరచబడింది.

అరబ్ దేశానికి చెందిన అవిశ్వాసులు, విగ్రహారాధకులు అమ్మాయిలను హీన దృష్టితో చూసేవారు. వారిలో ఎవరికైనా అమ్మాయి పుడితే సజీవ ఖననం చేసేవారు. ఇది ఎలాంటి న్యాయం? అని అల్లాహ్ ప్రశ్నిస్తున్నాడు. "కుమార్తెలంటే మీకిష్టం లేదు. మరి అల్లాహ్‌కు కుమార్తెలను అంటగడుతున్నారు. తమ కొరకు కుమారులను ఇష్టపడుతున్నారు. మరి అల్లాహ్ కొరకు కుమార్తెలను, ఇదెక్కడి న్యాయం?"

మేరాజ్ సంఘటన

మక్కా చివరి దశలో మేరాజ్ సంఘటన జరిగింది. మక్కా చివరి దశలో ప్రవక్త (స) వారి ధర్మపత్ని ఖదీజతుల్ కుబ్‌రా (రజి.అ) మరణించారు. అదే విధంగా చిన్నాన్న అబూతాలిబ్ కూడా మరణించారు.

వీరిద్దరూ ప్రవక్త (స)కు ఎంతో సహాయం చేసేవారు. వీరిద్దరి అండవల్ల ఎవరూ ప్రవక్త (స)పై చేయి చేసుకునేవారు కారు.

అబూతాలిబ్ మరణించిన తర్వాత అబూ లహబ్ ఇంటి యజమాని అయిపోయాడు. ముహమ్మద్ (స)ని నేను నా కుటుంబం నుండి తీసివేశానని, ఎవరైనా అతన్ని కొట్టవచ్చుని, మేము అతని వెంట లేమని అబూలహబ్ ప్రకటించాడు. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో మక్కాలో ప్రవక్త (స)కు సహాయ సహకారాలందించేవారు ఎవరూ లేకపోయారు. అందువల్ల ప్రవక్త (స) తాయిఫ్ వెళ్ళారు. కాని తాయిఫ్ ప్రజలు ప్రవక్త (స)పై రాళ్ళ వర్షం కురిపించారు. దానివల్ల ప్రవక్త (స) గాయపడి స్పృహ కోల్పోయారు. మళ్ళీ మక్కాకు వచ్చారు. చాలా ఆందోళన చెందేవారు. ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో మేరాజ్ సంఘటన జరిగింది. ఇందులో అల్లాహ్, ప్రవక్త (స)ను ఓదార్చాడు. ఇంకా ప్రవక్త (స)కు సాఫల్య శుభవార్తను తెలియజేశాడు.

మేరాజ్ సంఘటనలో బైతుల్ మఖ్దిస్ ముస్లిముల ఆధిపత్యంలోనికి వస్తుందని, కాబతుల్లాహ్ బాధ్యతలను విగ్రహారాధకుల నుండి వెనక్కి తీసుకొని, అదేవిధంగా కాబతుల్లాహ్ మరియు బైతుల్ మఖ్దిస్ బాధ్యతలను యూదుల నుండి వెనక్కి తీసుకొని ముస్లిములకు అప్పగించడం జరుగుతుందని, ముస్లిములు సాఫల్యం పొందుతారని, అవిశ్వాసులు, విగ్రహారాధకులు, యూదులు ఓటమి చవిచూస్తారని శుభవార్త ఇవ్వబడింది.

آياتها 111 | 17 سُورَةُ الْإِسْرَاءِ مَكِّيَّةٌ | رُكُوعَاتُهَا 12

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

17. బనీ ఇస్రాయీల్

ఆయత్‌లు : 111 **అవతరణ : మక్కాలో**

పరమ కరుణామయుడు అపార కృపాశీలుడు అయిన అల్లాహ్ పేరుతో

سُبْحٰنَ الَّذِيْٓ اَسْرٰى بِعَبْدِهٖ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ اِلَى الْمَسْجِدِ الْاَقْصَا الَّذِيْ بٰرَكْنَا حَوْلَهٗ
لِنُرِيَهٗ مِنْ اٰيٰتِنَا ؕ اِنَّهٗ هُوَ السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ ﴿1﴾
وَاٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ وَجَعَلْنٰهُ هُدًى لِّبَنِيْٓ
اِسْرَآءِيْلَ اَلَّا تَتَّخِذُوْا مِنْ دُوْنِيْ وَكِيْلًا ؕ ﴿2﴾

(1) తన దాసుణ్ణి ఒక రాత్రి "మస్జిదె" హరామ్ నుండి మస్జిదె అఖ్సా వరకు తీసుకుపోయిన ఆయన పరిశుద్ధుడు. దాని పరిసరాలను మేము శుభవంతం చేసి ఉంచాము. మేము అతనికి కొన్ని సూచనలను చూపడానికి. నిస్సందేహంగా ఆయనే అన్నీ వినేవాడు. అన్నీ చూసేవాడూను. (2) మేము ఇంతకు ముందు మూసాకు గ్రంథాన్ని ప్రసాదించాము. దానిని ఇస్రాయీల్ సంతతికి మార్గదర్శక సాధనంగా చేశాము. మీరు నన్ను తప్ప మరెవ్వరినీ సంరక్షకునిగా చేసుకోవద్దు అనే ఆజ్ఞతో.

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوْحٍ ؕ اِنَّهٗ كَانَ عَبْدًا
شَكُوْرًا ﴿3﴾

(3) మేము నూహ్ ప్రవక్తతో పాటు ఓడలోనికి ఎక్కించిన వారి సంతానమే వీరు. నిస్సందేహంగా అతను ఒక కృతజ్ఞత గల దాసుడు.

وَقَضَيْنَآ اِلٰى بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ فِي الْكِتٰبِ
لَتُفْسِدُنَّ فِي الْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا
كَبِيْرًا ﴿4﴾

(4) మేము మా గ్రంథంలో ఇస్రాయీల్ సంతతిని "మీరు భువిలో రెండుసార్లు సంక్షోభాన్ని సృష్టిస్తారు. దురహంకారాన్ని ప్రదర్శిస్తారు" అనే విషయాన్ని గురించి కూడా హెచ్చరించాము.

فَاِذَا جَآءَ وَعْدُ اُوْلٰىهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا
لَّنَآ اُولِيْ بَاْسٍ شَدِيْدٍ فَجَاسُوْا خِلٰلَ الدِّيَارِ ؕ
وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُوْلًا ﴿5﴾

(5) చివరకు వారిలో మొదటిసారి దురహంకారం వ్యక్తమయినపుడు, మిమ్మల్ని ఎదుర్కొనడానికి మేము మహాబలవంతులైన మా దాసులను లేపాము. వారు మీ దేశంలో చొరబడి అన్నివైపులా వ్యాపించారు. ఇదొక వాగ్దానం. అది తప్పనిసరిగా నెరవేర్చవలసి ఉండింది.

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَاَمْدَدْنٰكُمْ
بِاَمْوَالٍ وَّبَنِيْنَ وَجَعَلْنٰكُمْ اَكْثَرَ نَفِيْرًا ﴿6﴾

(6) ఆ తరువాత మేము మీకు వారిపై ప్రాబల్యం వహించే అవకాశాన్ని కల్పించాము. సంపదతోనూ, సంతానంతోనూ మీకు సహాయపడ్డాము. మీ సంఖ్యను పెంచాము.

اِنۡ اَحۡسَنۡتُمۡ اَحۡسَنۡتُمۡ لِاَنۡفُسِكُمۡ ۚ وَاِنۡ
اَسَاۡتُمۡ فَلَهَا ؕ فَاِذَا جَآءَ وَعۡدُ الۡاٰخِرَةِ لِيَسُوۡٓءٗا
وُجُوۡهَكُمۡ وَلِيَدۡخُلُوا الۡمَسۡجِدَ كَمَا دَخَلُوۡهُ
اَوَّلَ مَرَّةٍ وَّلِيُتَبِّرُوۡا مَا عَلَوۡا تَتۡبِيۡرًا ﴿7﴾
عَسٰى رَبُّكُمۡ اَنۡ يَّرۡحَمَكُمۡ ۚ وَاِنۡ عُدۡتُّمۡ عُدۡنَا ۘ
وَجَعَلۡنَا جَهَنَّمَ لِلۡكٰفِرِيۡنَ حَصِيۡرًا ﴿8﴾
اِنَّ هٰذَا الۡقُرۡاٰنَ يَهۡدِىۡ لِلَّتِىۡ هِىَ اَقۡوَمُ وَيُبَشِّرُ
الۡمُؤۡمِنِيۡنَ الَّذِيۡنَ يَعۡمَلُوۡنَ الصّٰلِحٰتِ اَنَّ لَهُمۡ
اَجۡرًا كَبِيۡرًا ۙ ﴿9﴾
وَّاَنَّ الَّذِيۡنَ لَا يُؤۡمِنُوۡنَ بِالۡاٰخِرَةِ اَعۡتَدۡنَا لَهُمۡ
عَذَابًا اَلِيۡمًا ﴿10﴾ ع 1 10 1
وَيَدۡعُ الۡاِنۡسَانُ بِالشَّرِّ دُعَآءَهٗ بِالۡخَيۡرِ ؕ وَكَانَ
الۡاِنۡسَانُ عَجُوۡلًا ﴿11﴾
وَجَعَلۡنَا الَّيۡلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيۡنِ فَمَحَوۡنَاۤ اٰيَةَ الَّيۡلِ
وَجَعَلۡنَاۤ اٰيَةَ النَّهَارِ مُبۡصِرَةً لِّتَبۡتَغُوۡا فَضۡلًا مِّنۡ
رَّبِّكُمۡ وَلِتَعۡلَمُوۡا عَدَدَ السِّنِيۡنَ وَالۡحِسَابَ ؕ
وَكُلَّ شَىۡءٍ فَصَّلۡنٰهُ تَفۡصِيۡلًا ﴿12﴾
وَكُلَّ اِنۡسَانٍ اَلۡزَمۡنٰهُ طٰٓئِرَهٗ فِىۡ عُنُقِهٖ ؕ وَنُخۡرِجُ
لَهٗ يَوۡمَ الۡقِيٰمَةِ كِتٰبًا يَّلۡقٰٮهُ مَنۡشُوۡرًا ﴿13﴾

(7) మీరు ఏదన్నా మంచిని చేస్తే అది మీకే మంచిది. చెడును చేస్తే అది మీకు మీరే చెడును చేసుకున్నట్లు. రెండవ వాగ్దానం నెరవేర్చవలసిన సమయం ఆసన్నమైనప్పుడు మేము ఇతర శత్రువులను మీపైకి పంపాము. వారు మీ ముఖాలు వికృతం చేయడానికి, మస్జిద్‌లోకి పూర్వం శత్రువులు చొరబడిన విధంగా చొరబడటానికి, వారి చేతికందిన ప్రతిదానినీ ధ్వంసం చేయడానికి.

(8) బహుశా మీ ప్రభువు మీపై ఇప్పుడు కరుణ చూపవచ్చు. కాని ఒకవేళ మీరు మీ పాత వైఖరిని తిరిగి అవలంబిస్తే మేము కూడా మా శిక్షను తిరిగి విధిస్తాము. అనుగ్రహాలను పొంది కృతఘ్నులైన ప్రజలకు మేము నరకాన్ని కారాగారంగా చేసి ఉంచాము. (9) నిశ్చయంగా ఈ ఖుర్‌ఆన్ సరియైన, సవ్యమైన మార్గాన్ని చూపుతోంది. తనను విశ్వసించి సత్కార్యాలు చేసేవారికి గొప్ప ప్రతిఫలం ఉంది అనే శుభవార్తను అందజేస్తుంది. (10) పరలోకాన్ని విశ్వసించని వారికి మేము వ్యధాభరితమైన శిక్షను సిద్ధపరచి ఉంచాము అనే వార్త వినిపిస్తోంది.

(11) మానవుడు మేలును అర్థించినట్లే కీడును అర్థిస్తాడు. మానవుడు నిజంగానే తొందరపాటు కలవాడు, ఓర్పులేనివాడు. (12) చూడండి, మేము రాత్రి పగలునూ రెండు సూచనలుగా చేశాము. రాత్రి సూచనను మేము కాంతి హీనం చేశాము, పగటి సూచనను కాంతిమంతం చేశాము. మీరు మీ ప్రభువు అనుగ్రహాన్ని అన్వేషించగలగడానికి, ఇంకా నెలల, సంవత్సరాల లెక్కను తెలుసుకోగలగటానికి. ఇదేవిధంగా మేము ప్రతి విషయాన్ని వేరువేరుగా స్పష్టపరచి ఉంచాము. (13) ప్రతి మనిషి జాతకాన్ని మేము అతని మెడకే వ్రేలాడగట్టాము. ప్రళయదినం నాడు మేము ఒక పుస్తకాన్ని అతని కొరకు బయటికి తీస్తాము. అతడు దాన్ని ఒక తెరచిన గ్రంథం వంటిదని తెలుసుకుంటాడు.

(14) చదువు నీ కర్మల ప[త్రాన్ని, ఈనాడు నీ లెక్క కట్టడానికి స్వయంగా నీవే చాలు.

(15) రుజుమార్గాన్ని అవలంబించేవాని రుజువర్తనం స్వయంగా వానికే [ప్రయోజనకరం. మార్గం తప్పినవాడు తన మార్గ[భ్రష్టత్వం యొక్క దుష్ఫలితాన్ని తానే అనుభవిస్తాడు. బరువు మోసేవాడెవడూ ఇతరుల బరువును మోయడు. ఒక సందేశహరుణ్ణి పంపనంతవరకూ మేము ఎవరినీ శిక్షించము.

(16) మేము ఒక పట్టణాన్ని నాశనం చెయ్యదలచుకొన్నప్పుడు అందులో స్థితిమంతులకు మొట్టమొదట ఒక ఆజ్ఞను పంపుతాము. వారు ఆ ఆజ్ఞ విషయంలో అవిధేయతకు గురవుతారు. అప్పుడు శిక్షా నిర్ణయానికి ఆ పట్టణం అర్హమవుతుంది. మేము దానిని సర్వనాశనం చేసివేస్తాము. (17) నూహ్ తర్వాత మా ఆజ్ఞ [ప్రకారం నాశనమైన తరాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. నీ [ప్రభువునకు తన దాసుల పాపాల గురించి పూర్తిగా తెలుసు. ఆయన అన్నీ చూస్తున్నాడు.

(18) ఇహలోకంలో లాభాలను కోరుకునే వారికి ఇక్కడే వాటిని మేము ఇచ్చివేస్తాము. ఎవరికి ఎంత ఇవ్వదలచుకుంటామో అంతవరకు. తరువాత అతని జాతకంలో నరకం [వ్రాసేస్తాము. అందులో అతడు దహింపబడతాడు. దూషింపబడి, కారుణ్యానికి దూరమైనవాడై.

(19) పరలోకాన్ని కోరుకుని దానికై కృషిచెయ్య వలసిన విధంగా కృషిచేసేవాడు అయితే, పైగా అతడు విశ్వాసి కూడా అయి ఉంటే – అటువంటి [ప్రతి వ్యక్తి కృషీ గుర్తింపబడుతుంది.

(20) వీరికీ, వారికీ ఉభయపక్షాలవారికీ మేము జీవన సామ[గిని ఇస్తూ పోతున్నాము. ఇది నీ [ప్రభువు [ప్రసాదించినది. నీ [ప్రభువు [ప్రసాదించిన దానిని ఆపగలిగేవాడెవడూ లేడు.

اِقۡرَاۡ كِتٰبَكَ ؕ كَفٰى بِنَفۡسِكَ الۡيَوۡمَ عَلَيۡكَ
حَسِيۡبًا ؕ ﴿14﴾
مَنِ اهۡتَدٰى فَاِنَّمَا يَهۡتَدِىۡ لِنَفۡسِهٖ ۚ وَمَنۡ ضَلَّ
فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيۡهَا ؕ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِّزۡرَ
اُخۡرٰى ؕ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِيۡنَ حَتّٰى نَبۡعَثَ
رَسُوۡلًا ﴿15﴾
وَاِذَاۤ اَرَدۡنَاۤ اَنۡ نُّهۡلِكَ قَرۡيَةً اَمَرۡنَا مُتۡرَفِيۡهَا
فَفَسَقُوۡا فِيۡهَا فَحَقَّ عَلَيۡهَا الۡقَوۡلُ فَدَمَّرۡنٰهَا
تَدۡمِيۡرًا ﴿16﴾
وَكَمۡ اَهۡلَكۡنَا مِنَ الۡقُرُوۡنِ مِنۡۢ بَعۡدِ نُوۡحٍ ؕ
وَكَفٰى بِرَبِّكَ بِذُنُوۡبِ عِبَادِهٖ خَبِيۡرًاۢ
بَصِيۡرًا ﴿17﴾
مَنۡ كَانَ يُرِيۡدُ الۡعَاجِلَةَ عَجَّلۡنَا لَهٗ فِيۡهَا مَا نَشَآءُ
لِمَنۡ نُّرِيۡدُ ثُمَّ جَعَلۡنَا لَهٗ جَهَنَّمَ ۚ يَصۡلٰٮهَا
مَذۡمُوۡمًا مَّدۡحُوۡرًا ﴿18﴾
وَمَنۡ اَرَادَ الۡاٰخِرَةَ وَسَعٰى لَهَا سَعۡيَهَا وَهُوَ مُؤۡمِنٌ
فَاُولٰٓٮِٕكَ كَانَ سَعۡيُهُمۡ مَّشۡكُوۡرًا ﴿19﴾
كُلًّا نُّمِدُّ هٰٓؤُلَاۤءِ وَهٰٓؤُلَاۤءِ مِنۡ عَطَآءِ رَبِّكَ ؕ وَمَا
كَانَ عَطَآءُ رَبِّكَ مَحۡظُوۡرًا ﴿20﴾

(21) కాని చూడండి, ప్రపంచంలో మేము ఒక వర్గానికి మరొక వర్గంపై ఎటువంటి ఆధిక్యాన్ని ప్రసాదించామో, పరలోకంలో మరింత గొప్ప స్థానాలు గొప్ప ప్రత్యేకతలు ఉంటాయి. (22) నీవు అల్లాహ్‌తో పాటు ఇతరుల్ని ఆరాధ్యుడుగా చేసుకోకు. అలా చేసుకుంటే నిందలపాలౌతావు. స్నేహితుడూ, సహాయకుడూ, ఎవడూ లేనివాడవై పోతావు.	اُنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ ؕ وَلَلْاٰخِرَةُ اَكْبَرُ دَرَجٰتٍ وَّاَكْبَرُ تَفْضِيْلًا ﴿21﴾ لَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُوْمًا مَّخْذُوْلًا ؑ ﴿22﴾

ع 2 12 2

బనీ ఇస్రాయీల్ 1 – 22 వాక్యాల వివరణ: 'సుబ్‌హాన్' అంటే సమస్త లోపాలకు అతీతుడు. అంటే ప్రజలకు ఇది (మేరాజ్ – గగన యాత్ర) ఎంత విడ్డూరంగా కనిపించినా, అల్లాహ్‌కు ఇది ఎంతమాత్రం కష్టం కాదు. ఎందుకంటే అల్లాహ్ ఆజ్ఞాపించగానే రెప్పపాటులో అయిపోతుంది. కారణాలు, వనరులు కేవలం మానవుల కొరకు మాత్రమే. అల్లాహ్ (త) వీటన్నిటికీ అతీతుడు. (అహ్‌సనుల్ బయాన్)

దీనికి సరైన ఉదాహరణ మేరాజ్ సంఘటన. అల్లాహ్ తన దాసుణ్ని రాత్రియొక్క ఒక భాగంలోనే మస్జిదె హరామ్ నుండి మస్జిదె అఖ్సా తీసుకువెళ్ళాడు. అయితే ఇది నలభై రోజుల ప్రయాణం. ఇక్కడ 'అబ్ద్' అంటే ప్రవక్త (స). ఈ వాక్యం ద్వారా మేరాజ్ రాత్రి ప్రవక్త (స) మస్జిదె హరామ్ నుండి తీసుకువెళ్ళబడ్డారు. ఒక అభిప్రాయం ప్రకారం ఉమ్మెహాని (రజి) ఇంటి నుండి తీసుకువెళ్ళబడ్డారు. ఫజర్‌కు ముందు తిరిగి రావడం జరిగింది. ఒక కథనం ప్రకారం ఆయన (స) గుండెను జమ్ జమ్ జలం ద్వారా శుభ్రపరచడం జరిగింది. అల్లాహ్ (త) మస్జిదె అఖ్సాలో ప్రవక్తలందరినీ చేర్చాడు. ప్రవక్త (స) ప్రవక్తలందరికీ నమాజు చేయించారు. ఈ విధంగా ప్రవక్తలందరి ఇమామ్‌గా పేరు గాంచారు.

వాక్యంలో మస్జిదె అఖ్సా గురించి ప్రస్తావించబడింది. అంటే దాని పరిసరాలు శుభప్రదం చేయబడ్డాయి. అక్కడ గొప్ప గొప్ప ప్రవక్తలు ఉద్భవించారు. అక్కడ గొప్ప పుణ్యాత్ములు, మహానుభావులు ఉండేవారు. ఇంకా అక్కడ అనేక రకాల పళ్ళు, ఫలాలు పండుతాయి.

దీని ఉద్దేశం అల్లాహ్ (త) తన దాసునికి తన సూచనల్లో కొన్నింటినీ చూపెట్టదలిచాడు. రాత్రి ఒక్క భాగంలోనే 40 రాత్రుల దూరాన్ని వెళ్ళివచ్చుట, బైతుల్ మఖ్దిస్‌ని సందర్శించుట, ప్రవక్తలందరినీ కలుసుకొనుట, వారికి నమాజులో సారధ్యం వహించుట ఇంకా ఆకాశ ద్వారాలు తెరువబడుట, స్వర్గనరకాలను సందర్శించుట ఇవన్నీ సూచనల్లోకి వస్తాయి.

వలస పోవటానికి (హిజ్రత్‌కు) ఒక సంవత్సరం ముందు మేరాజ్ సంఘటన జరిగింది. జహ్‌రీ, ఇబ్ను సఅద్‌లు ఇదేవిధంగా అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఇంకా ఇమామ్ నవవీ దీన్నే సమర్థిస్తున్నారు. అదేవిధంగా దీని తేదీలు, నెలల్లో అభిప్రాయభేదాలు ఉన్నాయి. కొందరు రబీ ఉల్ అవ్వల్ 17 అనీ, మరికొందరు 27 అనీ, మరికొందరు మరోనెల అని అంటున్నారు.

ప్రవక్త (స) శారీరకంగా బైతుల్ మఖ్దిస్ మరియు ఆకాశాలనూ సందర్శించారని చాలామంది అభిప్రాయం. ఇదే బలమైన అభిప్రాయం.

ఖుర్ఆన్ వాక్యాల ద్వారా ప్రామాణిక హదీసుల ద్వారా ఇదే రుజువవుతుంది. మేరాజ్ హదీస్‌లో మహాప్రవక్త (స) ప్రవక్తలందరికీ నమాజ్ చేయించారనీ, జిబ్రయీల్ (అ) బుర్రాఖ్ తీసుకొని వచ్చారని, ఆకాశం వైపు వెళ్ళారనీ,

ఆయన కొరకు ఆకాశ ద్వారాలు తెరువబడ్డాయనీ, నమాజు విధించబడిందని, దీన్ని గురించి మూసా (అ)తో సంప్రదింపులు జరిపారని ఉంది. ఇంకో ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది – "ప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు – "జిబ్రీల్ నా చేయి పట్టుకొని ఆకాశం వైపు ఎక్కారు. ఒకచోట కలముతో వ్రాస్తున్న శబ్దము వచ్చింది. ఆ తరువాత ప్రవక్త (స) సిద్‌రతుల్ మున్‌తహా వరకు వెళ్ళారు. స్వర్గంలో ప్రవేశించారు. (తైసీరుర్రహ్మాన్)

2. పైన మేరాజ్ సంఘటన గురించి ఉంది. ఈ వాక్యంలో కలీముల్లాహ్ గురించి ఉంది. ఖుర్‌ఆన్‌లో ఇద్దరు ప్రవక్తల గురించి, వారి గ్రంథాల గురించి ఒకేచోట ప్రస్తావించబడింది. ఇస్రాయీల్ సంతతివారిని తన అనుగ్రహాలు గుర్తుచేసి అల్లాహ్‌నే ఆరాధించమని, ఇతరులను అతనికి సాటి కల్పించరాదని బోధించబడింది. (తఫ్‌సీర్ ఇబ్నె కసీర్).

12. అంటే రాత్రిని కాంతి హీనంగా చేయడం జరిగింది. అందులో అలసట వల్ల విశ్రాంతి, నిద్రపోవాలని. పగలును కాంతిమంతంగా చేయడం జరిగింది. అందులో శ్రమించాలని, ఉపాధి అన్వేషణ చేయాలని. రాత్రీ, పగలు వల్ల వారాలు, నెలలు, సంవత్సరాలు లెక్కించవచ్చు. ఒకవేళ కేవలం రాత్రే ఉన్నా లేదా పగలే ఉన్నా మానవ జీవనం దుర్భరమై పోతుంది.

అంటే మానవ జీవితానికి సంబంధించిన, ధర్మానికి సంబంధించిన విషయాలన్నింటినీ స్పష్టంగా వివరించడం జరిగింది. మానవులు వాటివల్ల లాభం పొందాలని, తమ ఇహపరలోకాలను సిద్ధం చేసుకోవాలని.

13వ ఆయత్ : అంటే మానవుని జాతకం అతని మెడలోనే వ్రేలాడుతూ ఉంటుంది అంటే సత్కార్యాలు, దుష్కార్యాలు అని అర్థం. అతని ప్రతి కదలిక వ్రాయబడుతుంది. ఆ కర్మల చిట్టా ప్రకారం తీర్పుదినం నాడు నిర్ణయం జరుగుతుంది.

దీన్ని ఇమామ్ షౌకాని మానవుని జాతకంగా భావించారు. అల్లాహ్ తన జ్ఞానం ద్వారా ముందే మనిషి విధివ్రాత వ్రాసి ఉంచాడు. పుణ్యాత్ములెవరో, పాపాత్ములెవరో అల్లాహ్‌కు బాగా తెలుసు. ఈ అదృష్టం, దురదృష్టం మానవుని వెంట ఉంటాయి. దీన్ని అనుసరించే కార్యాలు జరుగుతాయి. దీన్ని అనుసరించే తీర్పు జరుగుతుంది. (అహ్‌సనుల్ బయాన్)

15వ వాక్యం : పైన పేర్కొన్న విషయాల వల్ల ఎవరు సన్మార్గం అనుసరిస్తారు, ఎవరు అల్లాహ్‌ను, ప్రవక్తను, తీర్పుదినాన్ని, స్వర్గనరకాలను విశ్వసిస్తారు, ఎవరు సత్కార్యాలు చేస్తారు, ఎవరు పాపాలకు దూరంగా ఉంటారు అన్నవి సులువుగా తెలిసిపోతాయి. అయితే లాభం కూడ అతనికే లభిస్తుంది. మార్గభ్రష్టతకు గురయినవారు, ప్రవక్త (స)ని తిరస్కరించినవారు, సాటి కల్పించేవారు – ఆ నష్టం వారినే చుట్టుముట్టుతుంది. ఇలాంటివారి నివాసం నరకం అవుతుంది. అందుకే అల్లాహ్ తీర్పుదినం నాడు ఒకరి కర్మలకు ఇంకొకరు ఎంతమాత్రం బాధ్యులు కారని హెచ్చరించి ఉన్నాడు.

వాక్యం చివర్లో అల్లాహ్ మానవుల పట్ల అన అనుగ్రహాలను, న్యాయాన్ని, ధర్మాన్ని గూర్చి వివరించాడు. ఇంకా ఒక జాతి వద్దకు ప్రవక్తను పంపనంతవరకు ఆ జాతిని శిక్షించటం జరగదని స్పష్టపరిచాడు. తన ప్రవక్తను పంపి సత్యాసత్యాలను తెలియపరుస్తాడు. అయినప్పటికీ విశ్వసించకపోతే వారిపై శిక్షను అవతరింపజేస్తాడు. సూరె తాహాలో ఇలా ఆదేశించడం జరిగింది. ఒకవేళ మేము దాని రాకకు పూర్వమే వారిని ఏదైనా శిక్ష ద్వారా నాశనం చేసి ఉంటే, వారే తరువాత ఇలా అని ఉండేవారు – "ఓ మా ప్రభూ! నీవు మా వద్దకు ప్రవక్తను ఎందుకు పంపలేదు? అవమానాల పాలవకముందే మేము నీ ఆదేశాలను అనుసరించి ఉండేవారము కదా! వివిధ వాక్యాల ద్వారా అర్థమయ్యేదేమిటంటే, ప్రవక్తను పంపకుండా అల్లాహ్ (త) ఈ లోకంలోగాని, పరలోకంలోగాని శిక్షించడు. (తైసీరుర్రహ్మాన్)

وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعۡبُدُوۡۤا اِلَّاۤ اِيَّاهُ وَبِالۡوَالِدَيۡنِ
اِحۡسَانًا ؕ اِمَّا يَبۡلُغَنَّ عِنۡدَكَ الۡكِبَرَ اَحَدُهُمَاۤ
اَوۡ كِلٰهُمَا فَلَا تَقُلْ لَّهُمَاۤ اُفٍّ وَّلَا تَنۡهَرۡهُمَا
وَقُلْ لَّهُمَا قَوۡلًا كَرِيۡمًا ﴿23﴾
وَاخۡفِضۡ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحۡمَةِ وَقُلْ
رَّبِّ ارۡحَمۡهُمَا كَمَا رَبَّيٰنِىۡ صَغِيۡرًا ؕ ﴿24﴾
رَبُّكُمۡ اَعۡلَمُ بِمَا فِىۡ نُفُوۡسِكُمۡ ؕ اِنۡ تَكُوۡنُوۡا
صٰلِحِيۡنَ فَاِنَّهٗ كَانَ لِلۡاَوَّابِيۡنَ غَفُوۡرًا ﴿25﴾
وَاٰتِ ذَا الۡقُرۡبٰى حَقَّهٗ وَالۡمِسۡكِيۡنَ وَابۡنَ
السَّبِيۡلِ وَلَا تُبَذِّرۡ تَبۡذِيۡرًا ﴿26﴾

(23) నీ ప్రభువు ఇలా నిర్ణయించాడు : మీరు కేవలం ఆయనను తప్ప మరెవరినీ ఆరాధించకండి. తల్లిదండ్రులతో మంచితనంతో వ్యవహరించండి. ఒకవేళ మీ వద్ద వారిలో ఒక్కరుగాని, ఇద్దరుగాని ముసలివారై ఉంటే, వారి ముందు విసుగ్గా 'ఛీ' అని కూడా అనకండి. వారిని కసురుకొంటూ సమాధానం ఇవ్వకండి. వారితో మర్యాదగా మాట్లాడండి.

(24) మృదుత్వము, దయాగుణం కలిగి వారిముందు వినమ్రులై ఉండండి. ఇలా ప్రార్థిస్తూ ఉండండి : "ప్రభూ! వారిపై కరుణ చూపుము. బాల్యంలో వారు నన్ను కారుణ్యంతో, వాత్సల్యంతో పోషించినట్లు. (25) మీ హృదయాలలో ఉన్నది ఏమిటో మీ ప్రభువునకు బాగా తెలుసు. మీరు గనుక మంచివారుగా నడుచుకుంటే, తమ తప్పులను గ్రహించి దాస్య వైఖరిని అవలంబించే వారందరిని ఆయన మన్నిస్తాడు.

(26) బంధువుల పట్ల మీ విధులను నిర్వహించండి. పేదవారిపట్ల, బాటసారుల పట్ల, మీ విధులను నిర్వర్తించండి. వృధా ఖర్చు చేయకండి.

16వ వాక్యం : ఇందులో కొన్ని నియమాల గురించి ప్రస్తావించబడింది. వాటి ననుసరించే జాతులను శిక్షించే నిర్ణయం తీసుకోబడుతుంది. వారిలోని గొప్పవాళ్ళు అల్లాహ్ (త) ఆదేశాలను తిరస్కరిస్తారు. ఇతరులు కూడా వారిని అనుసరిస్తారు. ఈ విధంగా ఆ జాతిలో దైవతిరస్కారం సర్వసామాన్యమై పోతుంది. ఆ జాతి దైవశిక్షకు అర్హత పొందుతుంది. (అహ్సనుల్ బయాన్)

18, 19 వాక్యాలు : ఆచరణ ఫలితాల పరంగా మానవుల్లో రెండు వర్గాలు ఉన్నాయి. ఒక వర్గం ప్రాపంచిక భోగభాగ్యాలనే కోరుకుంటుంది. రెండవ వర్గం ఇహపరాలను రెంటినీ కోరుకుంటుంది. అయితే రెండు వర్గాల కొరకు మేము మా అనుగ్రహాల ద్వారాలను తెరచి ఉంచాము. కాని మొదటి వర్గం సాఫల్యం పొందదు. రెండవ వర్గం సాఫల్యం పొందుతుంది. 19వ వాక్యంలో సాఫల్యానికి కావలసిన షరతులను కూడా ప్రస్తావించటం జరిగింది. (1) పరలోక సాఫల్యానికి కృషిచేయాలి. అదీ అల్లాహ్ మరియు ఆయన ప్రవక్త (స) ఆదేశాల ప్రకారం. (2) అల్లాహ్‌పై విశ్వాసం, ఈ రెంటివల్లే సాఫల్యం సాధ్యం అవుతుంది. (తర్జుమానుల్ ఖుర్ఆన్)

22వ వాక్యం : తీర్పుదినం నాడు అధికారం అల్లాహ్‌కే చెందుతుంది. ఆనాడు మానవాధికారాలన్నీ సమాప్తమయి ఉంటాయి. అల్లాహ్‌ను వదలి ఇతరులను ప్రార్థించినవారికి ఆనాడు వారు ఎలాంటి సహాయము చేయలేరు. అల్లాహ్‌కు సాటి కల్పించి ఆయన ఆగ్రహానికి గురయినవాడు ఎటువంటి సహాయం పొందలేడు. (తైసీరుల్ ఖుర్ఆన్)

اِنَّ الْمُبَذِّرِيْنَ كَانُوْٓا اِخْوَانَ الشَّيٰطِيْنِ ؕ
وَكَانَ الشَّيْطٰنُ لِرَبِّهٖ كَفُوْرًا ﴿27﴾
وَاِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَآءَ رَحْمَةٍ مِّنْ رَّبِّكَ
تَرْجُوْهَا فَقُلْ لَّهُمْ قَوْلًا مَّيْسُوْرًا ﴿28﴾
وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُوْلَةً اِلٰى عُنُقِكَ وَلَا
تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُوْمًا مَّحْسُوْرًا ﴿29﴾
اِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيَقْدِرُ ؕ
اِنَّهٗ كَانَ بِعِبَادِهٖ خَبِيْرًا ۢ بَصِيْرًا ﴿30﴾ ع 3 8 3
وَلَا تَقْتُلُوْٓا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ اِمْلَاقٍ ؕ نَحْنُ
نَرْزُقُهُمْ وَاِيَّاكُمْ ؕ اِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْاً
كَبِيْرًا ﴿31﴾
وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنٰٓى اِنَّهٗ كَانَ فَاحِشَةً ؕ وَسَآءَ
سَبِيْلًا ﴿32﴾
وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِىْ حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا
بِالْحَقِّ ؕ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوْمًا فَقَدْ جَعَلْنَا
لِوَلِيِّهٖ سُلْطٰنًا فَلَا يُسْرِفْ فِّى الْقَتْلِ ؕ اِنَّهٗ
كَانَ مَنْصُوْرًا ﴿33﴾
وَلَا تَقْرَبُوْا مَالَ الْيَتِيْمِ اِلَّا بِالَّتِىْ هِىَ اَحْسَنُ
حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهٗ ۪ وَاَوْفُوْا بِالْعَهْدِ ۚ اِنَّ الْعَهْدَ
كَانَ مَسْـُٔوْلًا ﴿34﴾
وَاَوْفُوا الْكَيْلَ اِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوْا بِالْقِسْطَاسِ
الْمُسْتَقِيْمِ ؕ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَّاَحْسَنُ تَاْوِيْلًا ﴿35﴾

(27) వృథా ఖర్చు చేసేవారు షైతాను సోదరులు. షైతాను తన ప్రభువునకు కృతఘ్నుడు. (28) మీరు ఆశించే అల్లాహ్ కారుణ్యాన్ని మీరు ఇంకా అన్వేషిస్తూ ఉన్నందువల్ల, మీరు వారిని తప్పించుకోవలసి ఉంటే, వారికి మృదువుగా సమాధానం ఇవ్వండి. (29) మీ చేతిని మెడకు బంధించి ఉంచకండి. దీనిని పూర్తిగా స్వేచ్ఛగానూ వదలి పెట్టకండి. అలా చేస్తే నిందల పాలౌతారు. దిక్కులేనివారౌతారు. (30) నీ ప్రభువు తన ఇష్టప్రకారం కొందరి ఉపాధిని సమృద్ధం చేస్తాడు, మరికొందరి ఉపాధిని పరిమితం చేస్తాడు. ఆయన తన దాసుల స్థితిని బాగా ఎరుగును. ఆయన వారిపై దృష్టి కలిగి ఉన్నాడు. (31) పేదరికానికి భయపడి మీరు మీ సంతానాన్ని హతమార్చకండి. మేము వారికీ ఉపాధిని ఇస్తాము. మీకూ ఇస్తాము. వాస్తవంగా వారిని హత్యచేయటం ఒక ఘోరమైన నేరం. (32) వ్యభిచారం దరిదాపులకు కూడా వెళ్ళకండి. అది అతి దుష్టకార్యం, బహుచెడ్డమార్గం. (33) ఏ ప్రాణినీ హతమార్చకండి, న్యాయంగా తప్ప. దానిని హతమార్చటాన్ని అల్లాహ్ నిషేధించాడు. అన్యాయంగా హతమార్చబడిన వ్యక్తి వారసునికి మేము ఖిసాస్‌ను కోరే హక్కును ప్రసాదించాము. కాని ఆ వారసుడు హత్యలో హద్దులు మీరకుండా ఉండాలి. అప్పుడే అతనికి సహాయం చెయ్యడం జరుగుతుంది.

(34) సరైన పద్ధతిలో తప్ప అనాథుని సొమ్ము జోలికి పోకండి. అతడు యుక్త వయస్సుకు చేరేవరకు. చేసిన వాగ్దానాన్ని నెరవేర్చండి. నిస్సందేహంగా వాగ్దానం విషయంలో మీరు సమాధానం ఇవ్వవలసి ఉంటుంది.

(35) కొలపాత్రతో ఇస్తే, పూర్తిగా నింపి ఇవ్వండి. తూచితే సరైన తూనిక ద్వారా తూయండి. ఇదే మంచి పద్ధతి, పర్యవసానాన్నిబట్టి కూడా ఇదే ఉత్తమం.

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ ؕ اِنَّ السَّمْعَ
وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ اُولٰٓئِكَ كَانَ عَنْهُ
مَسْـُٔوْلًا ﴿36﴾
وَلَا تَمْشِ فِی الْاَرْضِ مَرَحًا ۚ اِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ
الْاَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُوْلًا ﴿37﴾
كُلُّ ذٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهٗ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوْهًا ﴿38﴾
ذٰلِكَ مِمَّآ اَوْحٰٓی اِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ ؕ وَلَا
تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتُلْقٰی فِیْ جَهَنَّمَ
مَلُوْمًا مَّدْحُوْرًا ﴿39﴾
اَفَاَصْفٰىكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَنِيْنَ وَاتَّخَذَ مِنَ
ع 4 10 4 الْمَلٰٓئِكَةِ اِنَاثًا ؕ اِنَّكُمْ لَتَقُوْلُوْنَ قَوْلًا عَظِيْمًا ۧ ﴿40﴾
وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِیْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِيَذَّكَّرُوْا ؕ وَمَا
يَزِيْدُهُمْ اِلَّا نُفُوْرًا ﴿41﴾
قُلْ لَّوْ كَانَ مَعَهٗٓ اٰلِهَةٌ كَمَا يَقُوْلُوْنَ اِذًا
لَّابْتَغَوْا اِلٰی ذِی الْعَرْشِ سَبِيْلًا ﴿42﴾
سُبْحٰنَهٗ وَتَعٰلٰی عَمَّا يَقُوْلُوْنَ عُلُوًّا كَبِيْرًا ﴿43﴾
تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوٰتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ
فِيْهِنَّ ؕ وَاِنْ مِّنْ شَیْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهٖ
وَلٰكِنْ لَّا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِيْحَهُمْ ؕ اِنَّهٗ كَانَ
حَلِيْمًا غَفُوْرًا ﴿44﴾
وَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ
الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُوْرًا ۙ ﴿45﴾

(36) మీకు తెలియని విషయాల వెనుక పడకండి. నిస్సందేహంగా కళ్ళు, చెవులూ, మనస్సు అన్నింటి విషయంలోనూ విచారించటం జరుగుతుంది.

(37) భూమిపై విర్రవీగుతూ నడవకండి. మీరు భూమిని చీల్చనూలేరు, పర్వతాల ఎత్తుకు చేరనూ లేరు. (38) ఈ ఆదేశాలలో ఏ ఒక్కదానిని అతిక్రమించినా అది నీ ప్రభువుకు అయిష్టమైనది. (39) ఇవి వివేకంతో నిండి ఉన్న విషయాలు. వాటిని నీ ప్రభువు నీకు వహీ ద్వారా తెలియజేశాడు. చూడు! అల్లాహ్‌తో పాటు ఇతరులను ఆరాధ్యులుగా చేసుకోకు, అలా చేస్తే నిందలపాలౌతావు. ప్రతి మేలుకూ దూరమౌతావు. నరకంలో వెయ్యబడతావు. (40) మీ ప్రభువు మీకు కొడుకులను ప్రసాదించాడా, తాను మాత్రం దైవదూతలను తనకు కూతుళ్ళుగా చేసుకున్నాడా? ఎంత విచిత్రం! మీరు చెప్పేది మహా దారుణం. (41) మేము ఈ ఖుర్ఆన్‌లో ప్రజలకు రకరకాలుగా బోధించాము. వారు స్పృహలోకి రావాలని. కాని వారు సత్యానికి మరింత దూరంగానే పారిపోతున్నారు. (42) ప్రవక్తా! వారితో ఇలా పలుకు: “ఒకవేళ అల్లాహ్‌తో పాటు, వారు అనేవిధంగా ఇతర ఆరాధ్యులు కూడా ఉంటే, వారు సింహాస నాధీశుని స్థానానికి చేరే ప్రయత్నం తప్పకుండా చేస్తారు. (43) ఆయన పరిశుద్ధుడు. వారు చెప్పే మాటలకు ఎంతో అతీతుడు, ఎంతో ఉన్నతుడు. (44) ఆయన పరిశుద్ధతను సప్తాకాశాలు, భూమి, భూమ్యా కాశాలలో ఉన్న సమస్తమూ కొనియాడు తున్నాయి. ఆయన స్తోత్రంతో పాటు ఆయన పరిశుద్ధతను కొనియాడనటువంటిది ఏదీ లేదు. కాని మీరు వాటి స్తుతిని గ్రహించలేరు. యదార్థానికి ఆయన అత్యంత సౌమ్య మనస్కుడు. మన్నించే వాడూను. (45) నీవు ఖుర్ఆన్‌ను పఠించేటప్పుడు మేము నీకూ, పరలోకమును విశ్వసించని వారికి మధ్య ఒక తెరను అడ్డుగా నిలుపుతాము.

(46) వారి హృదయములకు గలేబులు తొడుగుతాము. ఇకవారు ఏమీ అర్థం చేసుకొనలేరు. వారి చెవులను మొద్దుబార చేస్తాము. నీవు ఖుర్‌ఆన్ పఠిస్తూ నీ ఏకైక ప్రభువు గూర్చి మాత్రమే ప్రస్తావించినప్పుడు, వారు అసహ్యించుకొంటూ ముఖాలను ప్రక్కకు త్రిప్పుకుంటారు. (47) నీ మాటను చెవియొగ్గి విన్నప్పుడు అసలు వారు ఏమి వింటారో, కూర్చుండి పరస్పరం గుసగుసలాడు కున్నప్పుడు ఏమి చెప్పుకుంటారో మాకు తెలుసు. ఈ దుర్మార్గులు పరస్పరం ఇలా చెప్పుకుంటారు : మీరు అనుసరిస్తున్న ఈ వ్యక్తి మంత్ర ప్రభావానికి గురిఅయినవాడు. (48) చూడు, వారు ఎటువంటి మాటలను నిన్ను గురించి కల్పిస్తున్నారో! వారు మార్గం తప్పారు, కాబట్టి వారికి సరైన మార్గం దొరకదు.

وَّجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوْبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَّفْقَهُوْهُ وَفِيْٓ
اٰذَانِهِمْ وَقْرًا ۭ وَاِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْاٰنِ
وَحْدَهٗ وَلَّوْا عَلٰٓي اَدْبَارِهِمْ نُفُوْرًا ﴿46﴾

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُوْنَ بِهٖٓ اِذْ يَسْتَمِعُوْنَ
اِلَيْكَ وَاِذْ هُمْ نَجْوٰٓى اِذْ يَقُوْلُ الظّٰلِمُوْنَ اِنْ
تَتَّبِعُوْنَ اِلَّا رَجُلًا مَّسْحُوْرًا ﴿47﴾

اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوْا لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوْا فَلَا
يَسْتَطِيْعُوْنَ سَبِيْلًا ﴿48﴾

వాక్యాల మధ్య సంబంధం : సాఫల్యం అన్నది జాతి, వంశాల ఆధారంగా లభించదని, పరలోక సాఫల్యం, విశ్వాసం, సత్కార్యముల ఆధారంగా సిద్ధిస్తుందని, ఎవరి వద్ద విశ్వాసం, సత్కార్యాలు ఉంటాయో వారు తప్పకుండా సాఫల్యం పొందుతారని పేర్కొనబడింది. ఇప్పుడు ఈ వాక్యాల్లో విశ్వాసి యొక్క గుణములను గూర్చి ప్రస్తావించబడింది. విశ్వాసి నమాజ్ స్థాపిస్తాడు. తల్లిదండ్రుల సేవ చేస్తాడు. వారిని సంతోషంగా ఉంచుతాడు. బంధువులపట్ల మంచిగా ప్రవర్తిస్తాడు. పేదలకు, అనాథలకు సహాయం చేస్తాడు. హత్యలకు, వ్యభిచారానికి దూరంగా ఉంటాడు. అనాథల సొమ్ము అన్యాయంగా తినడు. కొలతల్లో, తూనికల్లో మోసం చేయడు. ఒక వ్యక్తి తనను విశ్వాసిగా ప్రకటించుకున్నా అతనిలో నమాజ్ లేదంటే, తల్లిదండ్రుల సేవ లేదంటే అతను నరకానికి పోతాడు. అతనికి సాఫల్యం సిద్ధించదు.

23 నుండి 48 వాక్యాల వరకు :

ప్రార్థనకు తోడుగా, తల్లిదండ్రుల సేవ చేయాలని, వారి యెడల మంచిగా ప్రవర్తించాలని అల్లాహ్ ఆదేశించాడు. (సూరతుల్ లుఖ్మాన్ 31 : 14). వారిని అసహ్యించుకోరాదు. వారి ముందు అసభ్యకరంగా ప్రవర్తించరాదు. వారిని ఆదరించాలి. వినయ విధేయతలతో ప్రవర్తించాలి.

24వ వాక్యం : తల్లిదండ్రుల పట్ల మంచిగా ప్రవర్తించాలి. ఎల్లప్పుడూ వారిని గురించి ప్రార్థించాలి. అయితే వారు అవిశ్వాసులై ఉంటే మాత్రం వారి కోసం ప్రార్థించరాదు. (9:113) తల్లిదండ్రుల ఆజ్ఞాపాలన, ప్రవర్తనల గురించి ఖుర్‌ఆన్, హదీసులలో ఎన్నో ఆదేశాలు ఉన్నాయి.

ఒక హదీసులో ప్రవక్తపై దురూద్ పంపనివాణ్ని, రమజాన్ ఉపవాసాలు ఆచరించనివాణ్ని, తల్లిదండ్రుల సేవ చేయనివాణ్ణి శపించటం జరిగింది. దానికి ప్రవక్త (స) 'ఆమీన్' అన్నారు. ఇంకో హదీసులో అనాథ ముస్లిం యువకుడ్ని పెంచి పెద్ద చేసినవారిని స్వర్గం తప్పకుండా లభిస్తుందని, ఇంకా ఒక ముస్లిం బానిసకు స్వాతంత్ర్యం ప్రసాదించిన వ్యక్తిని నరకం నుండి రక్షించటం జరుగుతుందని ఉంది. (తఫ్సీర్ ఇబ్నెకసీర్)

(2) పేదలకు, నిస్సహాయులకు సహాయం చేసి వారిని ఎత్తిపొడవరాదు. ఎందుకంటే ఇది వారిపై దయ ఎంతమాత్రం అవదు. ఎందుకంటే ధనవంతుల ధనంలో పేదల హక్కు ఉన్నది. దీన్ని ఆచరించని పక్షంలో అతడు అల్లాహ్ ఆగ్రహానికి గురవుతాడు. అంటే ఇది విధి అన్నమాట. ఇదేవిధంగా బంధువుల హక్కులను నిర్వర్తించుట, ఆదుకొనుట, ఇవన్నీ బంధుత్వం యొక్క విధులు. వీటిని గురించి ఇస్లాం అధిక ప్రాధాన్యతనిస్తూ ఆదేశించింది.

31వ వాక్యం : అల్లాహ్ ప్రాణులన్నిటి ఆహారానికి బాధ్యుడు. అందువల్లే పేదరికానికి, కరువుకు భయపడి సంతాన హత్య చేయటాన్ని నిషేధించాడు. అజ్ఞాన కాలంలో ప్రజలు పేదరికానికి భయపడి తమ సంతానాన్ని చంపేవారు. మీ అందరికీ ఆహారం ప్రసాదిస్తామని అల్లాహ్ అభయం ప్రకటించాడు. ఇలా చేయడం మహా పాపమని ఘోర అపరాధమని హితబోధచేశాడు.

32వ వాక్యం : ఈ వాక్యంలో వ్యభిచారాన్ని నిషేధించటం జరిగింది. ఇది మానవ వినాశనానికి దారితీస్తుందని హెచ్చరించబడింది. వ్యభిచారం నికృష్టమైన కార్యం. దీన్ని ఏవిధంగా చూసినా ఘోర పాపంగానూ, సమాజంపై దాని భయంకర ప్రభావం పడే ఆస్కారం ఉందనేది యదార్థం. దీనివల్ల ముస్లిముల ధన ప్రాణాలకు రక్షణ ఉండదు. వారి కుటుంబాలు, వంశాలు చిక్కుల్లో పడతాయి. పరిశుద్ధ సమాజం అనైతిక ప్రభావానికి గురవుతుంది. ఇలాంటి వారి జీవితం దుర్భరం అవుతుంది. మరణానంతరం పరలోకంలో నరకాన్ని చవిచూడవలసి ఉంటుంది.

వాటి తరువాత అన్యాయంగా హత్య చేయటాన్ని నిషేధించబడింది. ధర్మబద్ధంగా హత్య చేయవచ్చు. ఉదా : మార్గభ్రష్టుడైనా, వ్యభిచారానికి పాల్పడిన వివాహితుడు, అన్యాయముగా చంపినవాణ్ని, ప్రతీకారానికి అతిగా ప్రవర్తించరాదు. హంతకుడిని వదలి ఇతరుల్ని హత్య చేయరాదు. హంతకుడు ఒకరైతే, ఎక్కువమందిని హత్య చేయరాదు. అల్లాహ్ పరిహారం నిర్ణయించి హత్య చేయబడిన వ్యక్తి బంధువులకు సహాయం చేసాడు.

34వ వాక్యం : ఈ వాక్యంలో ధనం గురించి బోధించబడుతుంది. అనాథలకు అల్లాహ్ తప్ప ఇతరులెవ్వరి ఆధారం ఉండదని, అతని ధనంపై ఇతరుల కళ్ళు పడతాయని, అందుకే అన్నిటికంటే ముందు అతని ధన సంరక్షణ గురించి ఆదేశించబడింది. అనాథల సొమ్ము దరిదాపులకు కూడా పోవద్దని ఆదేశించబడింది. సంరక్షించే నిమిత్తం సహాయం చేయవచ్చని అభివృద్ధిపరిచే నిమిత్తం వ్యాపారంలో పెట్టవచ్చని, యుక్త వయస్సుకు రాగానే అనాథల సొమ్ము వారికి అప్పగించాలని ఆదేశించబడింది.

ఆ తరువాత ప్రజలతో ఉన్న వ్యవహారాలను, లావాదేవీలను, ఒప్పందాలను, ప్రమాణాలను పాటించండి. మోసగించటానికి ప్రయత్నించకండి. ఎందుకంటే తీర్పుదినం నాడు వాటన్నిటి గురించి ప్రశ్నించబడుతుందని, శిక్షను చవిచూడవలసి ఉంటుందని హెచ్చరించబడింది.

35వ వాక్యంలో కొలతల్లో, తూనికల్లో మోసం చేయరాదని ముస్లిములను ఆదేశించడం జరిగింది. ఇదే మంచిదని, ఇందులోనే లాభం ఉందని హితబోధ చేయబడింది. వ్యవహారాల్లో సత్య సంధతవల్ల అల్లాహ్ ఆహారంలో శుభాన్ని కలుగజేస్తాడు. తీర్పుదినం నాడు సాఫల్యం లభిస్తుంది. (తైసీరుర్రహ్మాన్)

36వ వాక్యం : ఏ విషయములను గురించి మీకు జ్ఞానం లేదో వాటిని గురించి అనుమానాలు వ్యక్తం చేయకండి. ఇతరుల రహస్యాలను వెదక్కండి. అదేవిధంగా తెలియని దాని గురించి ఆచరించకండి. ఎందుకంటే చెవులను, కళ్లను, మనస్సును గురించి ప్రశ్నించడం జరుగుతుంది. ఎందుకంటే ఈ మూడే జ్ఞానానికి మార్గాలు. తీర్పుదినం నాడు అల్లాహ్ వాటిని ప్రశ్నిస్తాడు.

37వ వాక్యం : గర్వంగా నిక్కుతూ నడవడం అల్లాహ్‌కు ఇష్టం లేదు. అందువల్లే ఖారూన్‌ని అతని సంపదతో సహా భూమిలో పాతివేయడం జరిగింది. (అల్ ఖసస్ : 81) ఒక హదీసులో ఇలా ఉంది : ఒక వ్యక్తి రెండు వస్త్రాలు

ధరించి అహంకారంగా నడిచేవాడు. అతన్ని భూమిలో అణగదొక్కడం జరిగింది. తీర్పుదినం వరకు అతను దిగబడుతూనే ఉంటాడు. (సహీహ్ ముస్లిం – హ.నెం.3894). అల్లాహ్‌కు అణకువ, వినమ్రత అంటే ఎంతో ఇష్టం, పైన పేర్కొనబడినవన్నీ చెడు కార్యాలు. వాటి నుండి వారించబడింది.

41వ వాక్యం : అనేక విధాలుగా బోధించడం, హితబోధ చేయడం, ప్రోత్సహించటం, ఉదాహరణలివ్వటం, సంఘటనలను పేర్కొనటం, హెచ్చరించటం జరిగింది. వారు అర్థం చేసుకోవాలని. కాని వారు అవిశ్వాసంలో, విగ్రహారాధనలో, అంధకారంలో ఎంత చిక్కుకొని ఉన్నారంటే వారు సత్యానికి చేరువ అయ్యేబదులు దానికి మరింత దూరమవుతున్నారు. ఎందుకంటే వాళ్ళు ఈ ఖుర్‌ఆన్‌ను మంత్రాలుగా, జోస్యంగా, పద్యాలుగా భావిస్తున్నారు. మరి వారు రుజుమార్గాన్ని ఎలా పొందగలరు? (అహ్‌సనుల్ బయాన్)

43వ వాక్యం : ఓ ప్రవక్తా! అల్లాహ్‌కు భాగస్వాములు ఉన్నారని భావించే, అల్లాహ్‌తో పాటు ఇతరులను ఆరాధించే అవిశ్వాసులతో అనండి : దైవ సామీప్యం కోసం ఇతరుల ప్రార్థన కూడ సంభవం అయితే, అలాగే పూజించటం జరిగేది. అందువల్ల మీరందరూ అల్లాహ్‌నే ఆరాధించాలి. మీ ఆరాధ్యులు కూడ ఆయన్నే ఆరాధిస్తారు. అల్లాహ్‌తఆల ఈ భాగస్వామ్యాన్ని అంతమొందించేందుకే ప్రవక్తలను పంపాడు. అల్లాహ్‌కు భాగస్వామ్యం అంటే ఏమాత్రం ఇష్టం ఉండదు. అల్లాహ్ తఆలా వీరు కల్పిస్తున్న వాటన్నిటికీ అతీతుడు. అల్లాహ్ నిష్కళంకుడు. అతనికి సంతానం లేదు, ఆయన ఎవరి సంతానమూ కాదు. అతనికి సాటి ఎవరూ లేరు. (అల్ ఫజ్‌లుల్ కబీర్; తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్)

44వ వాక్యం : అంటే ప్రాణులన్ని తమ తమ పద్దతుల్లో ఆయన్నే కొనియాడుతున్నాయి. ఈ విషయం ఇతర వాక్యాల ద్వారా కూడా తెలుస్తుంది. (సూరతుస్సాద్ : 18) పర్వతాలు కొండలు ఆయన్ని జపిస్తాయని, రాళ్ళు రప్పలు, చెట్లు చేమలు, ప్రార్థిస్తాయని ఉంది. ఒక హదీసులో చీమలు అల్లాహ్‌ను స్తుతిస్తాయని ఉంది. (బుఖారి). మక్కాలో ఒక రాతి బండ ఉండేదని, అది ప్రవక్త (స)కు సలాం చేసేది. (ముస్లిం). ఈ వాక్యాలు, హదీసుల ద్వారా చెట్లుచేమలు రాళ్ళు రప్పలు కూడా తమ తమ పద్ధతిలో అల్లాహ్‌ను ప్రార్థిస్తాయని, దాన్ని మనం గ్రహించలేమని, కాని వాటికున్న శక్తికొలది అవి స్తుతిస్తాయని విశదపర్చబడింది. (అహ్‌సనుల్ బయాన్)

45, 46వ వాక్యం : వెనుకటి వాక్యంలో సత్య తిరస్కారులను గూర్చి ప్రస్తావించబడింది. ఈ వాక్యంలో వారు ఖుర్‌ఆన్ పట్ల ఇదేవిధంగా ప్రవర్తిస్తున్నారని, దానివైపు మరలటం లేదని, దాన్ని వినే అర్థం చేసుకునే ప్రయత్నం చేయడం లేదని పేర్కొనబడింది. అల్లాహ్ నియమం ప్రకారం కళ్ళు విప్పకపోతే మీ ముందు నల్లని తెర ఏర్పడుతుంది. అవిశ్వాసుల ప్రవర్తనను గురించి ఖుర్‌ఆన్ అనేక చోట్ల ప్రస్తావించింది. ఇక్కడ కూడా దీన్ని గురించి సూచించింది. తిరస్కారుల ఈ పరిస్థితి వారు ఎంచుకున్నదే. చూడనివారి కళ్ళపై తెర ఏర్పడుతుంది. కాని ఆ తెర కనబడదు. అది వారి అశ్రద్ధ, తిరస్కారం వల్ల ఏర్పడిన తెర అయి ఉంటుంది. దాన్ని మానవ దృష్టి పొందలేదు. (తర్జుమానుల్ ఖుర్‌ఆన్). ఒకే ఒక్క ఆరాధ్యుణ్ని ప్రార్థించటమంటే వారికి చాలా అసహ్యంగా ఉంది. దాన్ని విన్నవెంటనే పారిపోవటానికి సిద్ధమౌతారు.

47 వ వాక్యం : ఎగతాళి చేసేందుకు, విమర్శించేందుకు మీ మాటలను శ్రద్ధగా వింటారు.

48 వ వాక్యం : వీరు అస్థిరతకు గురిఅయ్యారు. ఒక్కోసారి మిమ్మల్ని మాంత్రికుడని, మరోసారి జ్యోస్యుడని, ఇంకోసారి మరేదో అని అంటున్నారు. (తైసీరుల్ ఖుర్‌ఆన్).

وَقَالُوْٓا ءَ اِذَا كُنَّا عِظَامًا وَّرُفَاتًا ءَاِنَّا
لَمَبْعُوْثُوْنَ خَلْقًا جَدِيْدًا ﴿49﴾
قُلْ كُوْنُوْا حِجَارَةً اَوْ حَدِيْدًا ۙ﴿50﴾
اَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ فِيْ صُدُوْرِكُمْ ۚ فَسَيَقُوْلُوْنَ
مَنْ يُّعِيْدُنَا ؕ قُلِ الَّذِيْ فَطَرَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ ۚ
فَسَيُنْغِضُوْنَ اِلَيْكَ رُءُوْسَهُمْ وَيَقُوْلُوْنَ مَتٰى
هُوَ ؕ قُلْ عَسٰٓى اَنْ يَّكُوْنَ قَرِيْبًا ﴿51﴾
يَوْمَ يَدْعُوْكُمْ فَتَسْتَجِيْبُوْنَ بِحَمْدِهٖ وَتَظُنُّوْنَ
اِنْ لَّبِثْتُمْ اِلَّا قَلِيْلًا ۧ ﴿52﴾ ع 5 12 5
وَقُلْ لِّعِبَادِيْ يَقُوْلُوا الَّتِيْ هِيَ اَحْسَنُ ؕ اِنَّ
الشَّيْطٰنَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ ؕ اِنَّ الشَّيْطٰنَ كَانَ
لِلْاِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِيْنًا ﴿53﴾
رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِكُمْ ؕ اِنْ يَّشَاْ يَرْحَمْكُمْ اَوْ اِنْ
يَّشَاْ يُعَذِّبْكُمْ ؕ وَمَآ اَرْسَلْنٰكَ عَلَيْهِمْ
وَكِيْلًا ﴿54﴾
وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ
وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيّٖنَ عَلٰى بَعْضٍ وَّاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا ﴿55﴾

(49) వారు ఇలా అంటారు : "మేము ఎముకలుగా, మట్టిగా మారిపోయినప్పుడు, సరికొత్తగా సృష్టింపబడి లేపబడతామా?"

(50) వారితో ఇలా అను, "మీరు రాయిగాగాని, ఇనుముగాగాని మారిపోయినా (51) లేదా తిరిగి బ్రతికింపబడి లేపబడటానికి అసాధ్యమైనదని మీరు భావిస్తున్నటువంటి వాటికంటే కూడా ఎక్కువ కఠినమైనటువంటి వస్తువుగా మారిపోయినాసరే." వారు తప్పకుండా ఇలా అడుగుతారు : "మమ్మల్ని మరల బ్రతికించి లేపగలవాడెవ్వడు?" ఇలా పలుకు: "మిమ్మల్ని మొదటిసారి పుట్టించినవాడే." వారు తలలు ఊపుతూ, "సరే, ఇది ఎప్పుడు జరుగుతుంది?" అని అడుగుతారు. నీవు ఇలా చెప్పు, ఆ సమయం దగ్గరలోనే ఉండవచ్చు.

(52) ఆనాడు ఆయన మిమ్మల్ని పిలుస్తాడు. మీరు ఆయనను స్తుతిస్తూ ఆయన పిలుపునకు సమాధానంగా బయటకు వస్తారు. అప్పుడు మీరు, "మేము కేవలం కొంత సేపు మాత్రమే ఈ స్థితిలో పడి ఉన్నాము" అని భావిస్తారు. (53) ప్రవక్తా! నా దాసులకు, వారు తమ నోట అత్యుత్తమమైన మాటనే పలుకుతూ ఉండాలి అని చెప్పు. అసలు మానవుల మధ్య కలహాన్ని సృష్టించటానికి ప్రయత్నం చేసేవాడు షైతానే. అసలు విషయం ఏమిటంటే షైతాను మానవుడికి బహిరంగ శత్రువు. (54) మీ ప్రభువు పరిస్థితిని బాగా ఎరుగును. ఆయన తన ఇష్టప్రకారం మిమ్మల్ని కరుణిస్తాడు. తన ఇష్టప్రకారం మిమ్మల్ని శిక్షిస్తాడు. ఓ ప్రవక్తా! మేము నిన్ను ప్రజలకు సంరక్షకుడిగా నియమించి పంపలేదు.

(55) భూమ్యాకాశాలలోని ప్రాణికోటిని నీ ప్రభువు బాగా ఎరుగును. మేము కొందరు ప్రవక్తలను మరికొందరు ప్రవక్తల కంటే ఉన్నత స్థానాలను ప్రసాదించాము. మేమే దావూద్‌కు జబూర్ గ్రంథాన్ని ప్రసాదించాము.

قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ فَلَا
يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا ﴿56﴾

(56) వారితో ఇలా అను : "మీరు దేవుణ్ణి కాదని మీరు ఆరాధించేవారిని పిలిచి చూడండి. వారు మీ ఏ ఆపదనూ మరల్చనూలేరు, మార్చనూలేరు.

اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ
الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ
وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ ؕ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْذُوْرًا ﴿57﴾

(57) ఈ ప్రజలు మొరపెట్టుకుంటున్నవారే స్వయంగా తమ ప్రభువు సాన్నిధ్యాన్ని పొందటానికి మార్గాన్ని వెతుకుతున్నారు. ఒకరితో ఒకరు పోటీపడుతున్నారు. వారు, ఆయన కారుణ్యాన్ని ఆశిస్తున్నారు. ఆయన శిక్షకు భయపడుతున్నారు. నిజానికి నీ ప్రభువు శిక్షే భయపడదగినది.

وَاِنْ مِّنْ قَرْيَةٍ اِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوْهَا قَبْلَ يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ اَوْ مُعَذِّبُوْهَا عَذَابًا شَدِيْدًا ؕ كَانَ ذٰلِكَ
فِى الْكِتٰبِ مَسْطُوْرًا ﴿58﴾

(58) తీర్పు దినానికి ముందు మేము నాశనం చెయ్యని లేక కఠిన శిక్షకు గురిచెయ్యని పట్టణమంటూ ఏదీ ఉండదు. ఈ విషయం దైవగ్రంథంలో వ్రాయబడి ఉన్నది.

وَمَا مَنَعَنَآ اَنْ نُّرْسِلَ بِالْاٰيٰتِ اِلَّآ اَنْ كَذَّبَ
بِهَا الْاَوَّلُوْنَ ؕ وَاٰتَيْنَا ثَمُوْدَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً
فَظَلَمُوْا بِهَا ؕ وَمَا نُرْسِلُ بِالْاٰيٰتِ اِلَّا
تَخْوِيْفًا ﴿59﴾

(59) సూచనలను పంపకుండా మమ్మల్ని ఏదీ ఆపలేదు. వారికి పూర్వం ఉన్న ప్రజలు వాటిని తిరస్కరించారు అనే విషయం తప్ప. సమూదుకు మేము ప్రత్యక్ష నిదర్శనంగా ఒక ఆడ ఒంటెను తెచ్చి ఇచ్చాము. వారు దానిపట్ల క్రూరంగా ప్రవర్తించారు. మేము నిదర్శనాలను పంపుతున్నది ప్రజలు వాటిని చూసి భయపడాలనే.

وَاِذْ قُلْنَا لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ ؕ وَمَا
جَعَلْنَا الرُّءْيَا الَّتِىْٓ اَرَيْنٰكَ اِلَّا فِتْنَةً لِّلنَّاسِ
وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُوْنَةَ فِى الْقُرْاٰنِ ؕ وَنُخَوِّفُهُمْ ۙ
فَمَا يَزِيْدُهُمْ اِلَّا طُغْيَانًا كَبِيْرًا ﴿60﴾ ع 6 8 6

(60) ఓ ప్రవక్తా! నీ ప్రభువు ఈ ప్రజలను పరివేష్ఠించి (చుట్టుముట్టి) ఉన్నాడని మేము నీకు ఇదివరకే చెప్పి ఉన్నాము. మేము నీకు ఇప్పుడు చూపించిన దానినీ, ఖురానులో శపించబడిన వృక్షాన్ని మేము వారికి ఒక పరీక్షగా చేసాము. మేము వారిని హెచ్చరిస్తూ ఉన్నాము. కాని హెచ్చరిక వారి మూర్ఖత్వాన్ని పెంచుతూనే పోతుంది.

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ
اِبْلِيْسَ ؕ قَالَ ءَاَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِيْنًا ﴿61﴾

(61) మేము దైవదూతలతో ఆదమ్‌కు సాష్టాంగ పడండి అని చెప్పాము. అప్పుడు వారంతా సాష్టాంగ పడ్డారు. కాని ఇబ్లీసు అలా చెయ్యలేదు. వాడు ఏమిటీ! నీవు మట్టితో చేసినవాడికి నేను సాష్టాంగ పడాలా? అని అన్నాడు.

(62) ఇంకా వాడు ఇలా అన్నాడు : "చూశావా నీవు నాపై ఆధిక్యం ఇచ్చినవాడిని? ఒకవేళ నీవు నాకు ప్రళయ దినం వరకు వ్యవధినిస్తే వాడి మొత్తం వంశాన్ని నాశనం చేస్తాను. కేవలం కొందరు మాత్రమే తప్పించుకోగలుగుతారు."

(63) అల్లాహ్‌తఆలా ఇలా ఆదేశించాడు: "సరే, పో. వారిలో నిన్ను అనుసరించే వారందరికీ నీతో పాటు నరకమే పరిపూర్ణ ప్రతిఫలంగా లభిస్తుంది.

(64) నీవు ఎవరిని నీ సందేశంతో భ్రష్టులుగా చెయ్యగలవో చెయ్యి. వారిపైకి నీ ఆశ్విక (అశ్వ) దళాన్నీ, నీ పదాతిదళాన్ని పంపు. ధనంలోనూ, సంతానంలోనూ, వారితో పాటు భాగాన్ని కలిగి ఉండు. వారిని వాగ్దానాల వలలో బంధించి ఉంచు. షైతాను వాగ్దానాలు ఒక మోసం తప్ప మరేమీ కావు. (65) నిస్సందేహంగా నా దాసులపై నీకు ఎలాంటి అధికారము లభించదు. నమ్ముకోవటానికి నా ప్రభువే చాలు. (66) సముద్రంలో మీ కొరకు ఓడలను నడిపేవాడే మీ ప్రభువు. తద్వారా మీరు ఆయన అనుగ్రహాన్ని వెతుకుతారు. వాస్తవానికి ఆయన మీ పట్ల ఎంతో కనికరం కలవాడు.

(67) సముద్రంలో మీకేదన్నా ఆపద వచ్చినప్పుడు ఆయన ఒక్కడు తప్ప మీరు పిలిచేవారంతా మటుమాయమైపోతారు. కాని ఆయన మిమ్మల్ని రక్షించి నేలపైకి చేర్చినప్పుడు మీరు ఆయన నుండి ముఖం త్రిప్పుకుంటారు. నిజంగా మానవుడు చాలా కృతఘ్నుడు.

(68) సరే, మీరు ఈ విషయాన్ని గురించి పూర్తిగా నిర్భయంగా ఉన్నారా, అల్లాహ్ మిమ్మల్ని ఎన్నడూ సముద్రం వెలుపలే భూమిలోనికి అణగద్రొక్కడనీ లేదా మీపైకి రాళ్ళను కురిపించే తుఫానును పంపడనీ మీరు నిర్భయంగా ఉన్నారా? అప్పుడు మిమ్మల్ని రక్షించే ఏ సహాయకుణ్ణీ మీరు పొందలేరు.

قَالَ اَرَءَيْتَكَ هٰذَا الَّذِىْ كَرَّمْتَ عَلَىَّ لَئِنْ
اَخَّرْتَنِ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَاَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهٗۤ اِلَّا
قَلِيْلًا ﴿62﴾
قَالَ اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَاِنَّ جَهَنَّمَ
جَزَآؤُكُمْ جَزَآءً مَّوْفُوْرًا ﴿63﴾
وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ
وَاَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ
فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ وَعِدْهُمْ ؕ وَمَا يَعِدُهُمُ
الشَّيْطٰنُ اِلَّا غُرُوْرًا ﴿64﴾
اِنَّ عِبَادِىْ لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنٌ ؕ وَكَفٰى
بِرَبِّكَ وَكِيْلًا ﴿65﴾
رَبُّكُمُ الَّذِىْ يُزْجِىْ لَكُمُ الْفُلْكَ فِى الْبَحْرِ
لِتَبْتَغُوْا مِنْ فَضْلِهٖ ؕ اِنَّهٗ كَانَ بِكُمْ رَحِيْمًا ﴿66﴾
وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُوْنَ
اِلَّاۤ اِيَّاهُ ۚ فَلَمَّا نَجّٰىكُمْ اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْ ؕ
وَكَانَ الْاِنْسَانُ كَفُوْرًا ﴿67﴾
اَفَاَمِنْتُمْ اَنْ يَّخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ اَوْ
يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوْا لَكُمْ
وَكِيْلًا ۙ ﴿68﴾

(69) అల్లాహ్ మళ్ళీ ఎప్పుడైనా మిమ్మల్ని సముద్రంలోనికి తీసుకుపోతాడనీ, మీ కృతఘ్నతకు ఫలితంగా మీపైకి తీవ్రమైన తుఫాను గాలులను పంపి మిమ్మల్ని ముంచివేస్తాడనీ, మీ ఈ ముగింపు గురించి ఆయనను అడిగే వాడెవ్వడూ మీకు లభించడనీ మీరు నిశ్చింతగా ఉన్నారా?	اَمۡ اَمِنۡتُمۡ اَنۡ يُّعِيۡدَكُمۡ فِيۡهِ تَارَةً اُخۡرٰى فَيُرۡسِلَ عَلَيۡكُمۡ قَاصِفًا مِّنَ الرِّيۡحِ فَيُغۡرِقَكُمۡ بِمَا كَفَرۡتُمۡ‌ۙ ثُمَّ لَا تَجِدُوۡا لَـكُمۡ عَلَيۡنَا بِهٖ تَبِيۡعًا ﴿69﴾

49 – 69 వాక్యాల వివరణ : వాక్యాల మధ్య సంబంధం : వెనుకటి వాక్యాల్లో అవిశ్వాసులు, విగ్రహారాధకులు ఖుర్ఆన్‌లోని ఏకత్వాన్ని (తౌహీద్‌ని) గురించి విని, అంటే కేవలం అల్లాహ్‌నే ఆరాధించాలనీ, ఆయన్నే సహాయం కోరాలని, ఇతరులను ప్రార్థించకూడదని, ఇతరులను సహాయం కోరరాదని విని అసహ్యించుకునేవారు. ప్రవక్త (స)ని మాంత్రికుడు అనేవారు. ఈ వాక్యాల్లో మరణించిన తరువాత మళ్ళీ బ్రతికింపబడటాన్ని అసాధ్యంగా భావించి తిరస్కరించేవారు. వారికి సమాధానంగా అల్లాహ్ మృతులను సజీవులుగా చేస్తాడనీ, ఆ సమయం సమీపంలోనే ఉన్నదని, ఎందుకంటే శవాన్ని ఖననం చేసిన వెంటనే అతన్ని సజీవునిగా చేయబడుతుందనీ, ప్రశ్నించడం జరుగుతుందనీ, స్వర్గనరకాలు చూపించబడతాయని ప్రస్తావించబడింది.

49 – 69 వాక్యాల వ్యాఖ్యానం : 49 – 52 వాక్యాల్లో అవిశ్వాసులకు ఏకత్వం పట్ల, దైవదౌత్యం పట్ల ఉన్న అనుమానాలను పరిష్కరించటం జరిగింది. మరణానంతర జీవితం పట్ల ఉన్నవారి అనుమానాలను ఖండించడం జరిగింది. అవిశ్వాసులు మానవులు మరణించిన తరువాత మట్టి అయిపోయిన తరువాత మళ్ళీ బ్రతికి బట్టకట్టడాన్ని ఆశ్చర్యంగా భావించారు.

దీనికి సమాధానంగా శవానికి ప్రాణం పోసి సజీవం చేయటం మాకు చాలా సులువయిన పని అని అల్లాహ్ తెలియజేశాడు. అల్లాహ్‌కు అసాధ్యం అంటూ ఏదీ లేదు. అవిశ్వాసులు మమ్మల్ని ఎవరు బ్రతికిస్తారని విర్రవీగేవారు. మిమ్మల్ని మొదట సృష్టించినవాడే మళ్ళీ బ్రతికిస్తాడని సమాధానం ఇవ్వబడింది. దీన్ని విని అవిశ్వాసులు ఆశ్చర్యం వ్యక్తం చేసారు. ఆ దినం దగ్గరలోనే ఉందని, మిమ్మల్ని పిలిచిన వెంటనే వెళతారని శవాల్ని సజీవం చేయటంలో ఏమాత్రం ఆలస్యం జరుగదని చెప్పబడింది. ఒక అభిప్రాయం ప్రకారం అల్లాహ్ పిలిచిన వెంటనే శవాలు లేచి కూర్చుంటాయని, ఇంకా అల్లాహ్‌ని ప్రార్థిస్తూ ఉంటారని ఉంది. "ఆ రోజు పిలిచేవాడు చాలా దగ్గరి నుండి పిలుస్తాడు." (సూరె ఖాఫ్ : 41). అప్పుడు వారు ప్రాపంచిక జీవితాన్ని చాలా స్వల్ప సమయంగా భావిస్తారు. (తైసీరుర్రహ్మాన్)

53 – 55 : ఈ వాక్యాలలో అవిశ్వాసులతో మంచిగా మాట్లాడమని, ముస్లిములను ఆదేశించబడింది. చెడుగా మాట్లాడటం వల్ల వారు ఇస్లాం స్వీకరించటానికి బదులు, దాన్ని అసహ్యించుకోవటం జరుగుతుందని హితబోధ చేయబడింది. కొందరు ముస్లిములు అవిశ్వాసులను మీరు నరకవాసులు అని అనేవారు. ఆపై ఈ వాక్యం అవతరించింది. ఎటువంటి సందేహం లేకుండా ఒక వ్యక్తిని కాని, ఒక సంఘాన్ని కాని మీరు నరకవాసులని అనరాదు. ఎందుకంటే ఎవరి సమాప్తం ఎలా జరుగుతుందో ఎవరికీ తెలియదు. మీరు నరకవాసులు అని అంటున్న వారు స్వర్గవాసులు కావచ్చు. మీరు స్వర్గవాసులు అంటున్న వారు నరకవాసులు కావచ్చు. అయితే మీరు ఇది సత్యమని, ఇది అసత్యమని అనవచ్చును. కాని అలా అనుట ఎవరికీ తగదు. (6 : 108), (16–125) సూక్తుల ద్వారా మరిన్ని విషయములు తెలుస్తాయి. ముస్లింల ఆలోచనాసరళి సరిగ్గా ఉండాలి. ఆదేశించటంలో మృదుత్వం ఉండాలి. మీరు సత్యంగా భావించిన దాన్ని ఆచరించండి. దాని గూర్చి ఇతరులకు కూడా హితబోధ చేయండి. అయితే సాఫల్య వైఫల్యాలకు మీరు బాధ్యులు కారు. ఎవరు పుణ్యాత్ములో, ఎవరు పాపాత్ములో కేవలం అల్లాహ్‌కే తెలుసు. మీరు నరకవాసులు

అన్నంత మాత్రాన వారు నరకవాసులు అయిపోరు. ఏం మాట్లాడినా, మంచితనంతో మాట్లాడండి. కోపంగా, కఠినంగా ప్రవర్తించకండి.

షైతాన్ ప్రజల మధ్య కలహాలు, జగడాలు కల్పించాలని ప్రయత్నిస్తాడు. ఈ విధంగా ప్రజలు వర్గాలుగా విడిపోతారు. అసలు ఉద్దేశం మార్గదర్శకం, హితబోధ అయి ఉండాలి. ఆ తరువాత ఇది దైవగ్రంథమని, కోరిన వారికి సాఫల్యం ప్రసాదించబడుతుందని, కోరిన వారిని శిక్షించటం జరుగుతుందని పేర్కొనబడింది. ఓ ప్రవక్తా! ప్రజల పట్ల మీరు బాధ్యులు కారని ప్రజల సాఫల్యానికి, వైఫల్యానికి మీరు బాధ్యులు కారని వివరించబడింది. ప్రవక్తలకే ఈ బాధ్యత లేనప్పుడు ఇతరులు దాని గురించి ఆలోచించడం ఎంతమాత్రం తగదు. (తర్జుమానుల్ ఖుర్ఆన్)

57వ వాక్యంలో అల్లాహ్ తప్ప, అంటే దైవదూతలు, మహానుభావుల చిత్రపటాలు మరియు విగ్రహాలు అని అర్థం. వాటిని వారు పూజించేవారు. లేదా ఉజైర్‌ను యూదులు, ఈసాను క్రైస్తవులు అల్లాహ్ కుమారుడు అనేవారు. వారిని దైవత్వ గుణాలు గలవారుగా భావించేవారు. లేదా ముస్లిములైన జిన్నాతులు కావచ్చును. ఈ వాక్యంలో వారు కూడా తమ ప్రభువు సాన్నిధ్యాన్ని పొందేందుకు ప్రయత్నిస్తారనీ, ఆయన కారుణ్యాన్ని కోరుతారనీ, ఆయనకు భయపడుతూ ఉంటారనీ పేర్కొనబడింది. ఈ వాక్యంలో అల్లాహ్ తప్ప ఇతరులెవ్వరూ లాభాన్ని చేకూర్చలేరని, కష్టాల్ని దూరం చేయలేరనీ, పరిస్థితులను మార్చలేరనీ, పేర్కొనబడింది. అంటే సత్కార్యాల ద్వారా దైవ సామీప్యాన్ని కోరుతూఉంటారు.

దీన్నే 'వసీల' అంటారు. కాని సమాధి పూజారులు వివరించే మరణించిన వారి పేర మొక్కుబడులు చెల్లించుట, వారి సమాధులపై వస్త్రాలను కప్పుట, జాతరలు, వారిని సహాయం కోరుట – ఇది వసీల (దైవసాన్నిహిత్యం అన్వేషించుట) కాదు. అల్లాహ్ మనందరినీ వాటికి దూరంగా ఉంచుగాక! ఆమీన్.

58వ వాక్యం : పుస్తకం అంటే అల్లాహ్ వద్ద ఉన్న మూలగ్రంథం. అంటే తీర్పుదినానికి ముందు మేము పట్టణాలన్నిటికీ నాశనం చేస్తాము. దీనకంతటికీ కారణం వారే అవిశ్వాసం, విగ్రహారాధన ఇంకా హింస, అజ్ఞానంగా ప్రవర్తించటమే. ఇదంతా తీర్పుదినానికి ముందే జరుగుతుంది. (అహ్సనుల్ బయాన్)

59 వాక్యం : మహత్యాన్ని ప్రదర్శించటమంటే తమాషా అని అర్థం కాదు. ప్రవక్తకు తోడుగా దైవశక్తి ఉందని నిరూపించటం అవుతుంది. అవిశ్వాసులు బైతుల్ మఖ్దిస్ గురించి ప్రశ్నిస్తే ప్రవక్త (స) చెప్తూ పోయారు.

60వ వాక్యం : అవిశ్వాసులు మేరాజ్ సంఘటనలో నరకంలో పెరిగే ముండ్లచెట్టు పట్ల కూడా ఎగతాళిగా అది నరకంలో అగ్నిలో ఎలా పెరుగుతుంది అని అనేవారు. మేరాజ్ సంఘటనలో ప్రవక్త (స) శారీరకంగా వెళ్ళటం అవిశ్వాసులకు ఆశ్చర్యం కలిగించింది. (తైసీరుల్ ఖుర్ఆన్)

61 – 65 వాక్యాలు : అసలు అవిశ్వాసుల తిరస్కారం, ధిక్కారం ఇబ్లీసును అనుసరించిన ఫలితంగానే జరిగింది. అందువల్ల షైతాన్ చేష్టలను గూర్చి ఇక్కడ పేర్కొనబడింది. అల్లాహ్‌ను తిరస్కరించే, సత్యాన్ని ధిక్కరించే గుణం కేవలం షైతాన్ మరియు వాడి అనుచరులదే అయి ఉంటుంది. నరకమే వారందరి నివాసస్థలం అవుతుంది. ఆదమ్‌ని సృష్టించి, దైవదూతలను అతన్ని సాష్టాంగ ప్రణామం చేయమని ఆదేశించబడింది. కాని ఇబ్లీసు అలా చేయలేదు. ఈ విధంగా ఇబ్లీసు ఆదం సంతానాన్ని రుజుమార్గం (సన్మార్గం) నుండి తప్పిస్తానని, తీర్పుదినం వరకు తనకు వ్యవధి ఇవ్వమని అనుమతి కోరాడు. అలాగే వాడికి అనుమతి ఇవ్వబడింది.

ఆ తరువాత షైతాన్ వాగ్దానం ఎప్పుడూ మోసపూరితంగా ఉంటుందని అల్లాహ్ హెచ్చరించాడు. నా దాసులపై నీ అధికారం చెల్లదు, వారిని నీవు రుజుమార్గం నుండి తప్పించలేవు, వారి ప్రభువు వారికి అండగా ఉంటాడనీ

(70) మేము ఆదమ్ సంతానానికి పెద్దరికాన్ని ప్రసాదించాము. వారికి నేలపై, నీటిపై నడిచే వాహనాలను ప్రసాదించాము. వారికి పరిశుద్ధమైన వస్తువులను ఆహారంగా ప్రసాదించాము. మేము సృష్టించిన ఎన్నో ప్రాణులపై వారికి స్పష్టమైన ఆధిక్యాన్ని అనుగ్రహించాము. (71) ఆ రోజు మేము ప్రతి మానవ వర్గాన్ని దాని నాయకునితో పాటు పిలుస్తాము. అప్పుడు తమ కుడి చేతికి కర్మపత్రం ఇవ్వబడినవారు, తమ కర్మ పత్రాన్ని చదువు కుంటారు. వారికి రవ్వంత అన్యాయం కూడా జరుగదు. (72) ఈ ప్రపంచంలో అంధుడై మెలిగేవాడు, పరలోకంలో కూడా అంధుడుగానే ఉంటాడు. అంతేకాదు, మార్గాన్ని పొందటంలో అంధునికంటే కూడా అధికంగా విఫలుడౌతాడు. (73) ఓ ప్రవక్తా! ఈ ప్రజలు నిన్ను పరీక్షకు గురిచేసి మేము నీ వైపునకు పంపిన వహీ నుండి నిన్ను మరలించటానికి విశ్వప్రయత్నాలు చేసారు. నీవు మా పేరుతో నీ తరఫున ఏదైనా కల్పించి తీసుకురావాలని వారు ఆశించారు. ఒకవేళ నీవు అలా చేస్తే వారు నిన్ను మిత్రుడుగా చేసుకొని ఉండేవారు.	وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِيٓ اٰدَمَ وَحَمَلْنٰهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنٰهُمْ مِّنَ الطَّيِّبٰتِ وَفَضَّلْنٰهُمْ عَلٰى كَثِيْرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيْلًا ﴿70﴾ ع 7 10 7 يَوْمَ نَدْعُوْا كُلَّ اُنَاسٍ بِاِمَامِهِمْ ۚ فَمَنْ اُوْتِيَ كِتٰبَهٗ بِيَمِيْنِهٖ فَاُولٰٓئِكَ يَقْرَءُوْنَ كِتٰبَهُمْ وَلَا يُظْلَمُوْنَ فَتِيْلًا ﴿71﴾ وَمَنْ كَانَ فِيْ هٰذِهٖٓ اَعْمٰى فَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ اَعْمٰى وَاَضَلُّ سَبِيْلًا ﴿72﴾ وَاِنْ كَادُوْا لَيَفْتِنُوْنَكَ عَنِ الَّذِيْٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهٗ ۖ وَاِذًا لَّاتَّخَذُوْكَ خَلِيْلًا ﴿73﴾

స్పష్టం చేశాడు. కాబట్టి అన్ని వ్యవహారాల్లో అల్లాహ్‌నే నమ్మాలని, ఆయన సహాయాన్నే కోరాలని, అల్లాహ్ ఒక్కడే వారికొరకు చాలని హితబోధ చేయబడింది.

66 – 68 వాక్యాల వరకు అల్లాహ్ ఏకత్వాన్ని గురించి, దైవత్వాన్ని గురించి కొన్ని సూచనలు ఇచ్చాడు. మానవులందరినీ ఉద్దేశించి, గాలుల ద్వారా సముద్రాల్లో ఓడలను నడిపేవాడే మీ ప్రభువని, మీరు మీ ఇష్టం వచ్చిన చోట వ్యాపార నిమిత్తం, ఆహారం అన్వేషిస్తు వెళ్తుంటారు. మీ ప్రభువు చాలా దయామయుడు అని పేర్కొనబడింది. సముద్రము మధ్యలో మీకు కష్టాలు, ఆపదలు వస్తే మీరు మీ చిల్లరదేవతలను వదలి అల్లాహ్‌నే మొరపెట్టుకుంటారు. కాని మిమ్మల్ని ఒడ్డుకు చేర్చిన తరువాత అతన్ని మర్చిపోతారు. ఇంకా అసత్య ఆరాధ్యులను ఆరాధించటం ప్రారంభిస్తారు. ఎందుకంటే మానవుడు నిజంగానే మేలును మరిచేవాడు.

69వ వాక్యంలో కృతఘ్నత పట్ల హెచ్చరిస్తూ సముద్రం నుండి బయటికి వచ్చిన మీరు భూమిలో కూరుకుపోతారని తుఫాను ద్వారా మీపై రాళ్ళ వర్షం కురుస్తుందని, మిమ్మల్ని నాశనం చేయడం జరుగుతుందని, మీకు సహాయం చేసేవాడెవడూ ఉండడనీ ఏమాత్రం భయంలేదా? అల్లాహ్ తప్ప మీకు సహాయం చేసేవాడు, ఆహారం ఇచ్చేవాడు, రక్షించేవాడు లేనప్పుడు మరి ఆయన్నే ఎందుకు విశ్వసించరు? ఆయన్నే ఎందుకు ఆరాధించరు? (తైసీరుర్రహ్మాన్)

وَلَوْلَآ اَنْ ثَبَّتْنٰكَ لَقَدْ كِدْتَّ تَرْكَنُ اِلَيْهِمْ
شَيْـًٔا قَلِيْلًا ۙ ﴿74﴾
اِذًا لَّاَذَقْنٰكَ ضِعْفَ الْحَيٰوةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ
ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيْرًا ﴿75﴾
وَاِنْ كَادُوْا لَيَسْتَفِزُّوْنَكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْرِجُوْكَ
مِنْهَا وَاِذًا لَّا يَلْبَثُوْنَ خِلٰفَكَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿76﴾
سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُّسُلِنَا وَلَا
تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيْلًا ۧ ﴿77﴾ ع 8 7 8
اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوْكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ
وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ ۭ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُوْدًا ﴿78﴾
وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ نَافِلَةً لَّكَ ڰ عَسٰٓى اَنْ
يَّبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا ﴿79﴾
وَقُلْ رَّبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ
مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّاجْعَلْ لِّيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا
نَّصِيْرًا ﴿80﴾
وَقُلْ جَاۗءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ ۭ اِنَّ الْبَاطِلَ
كَانَ زَهُوْقًا ﴿81﴾
وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَاۗءٌ وَّرَحْمَةٌ
لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ۙ وَلَا يَزِيْدُ الظّٰلِمِيْنَ اِلَّا خَسَارًا ﴿82﴾

(74) మేము ఒకవేళ నీకు మనోబలాన్ని ఇచ్చి ఉండకపోతే, నీవు వారి వైపునకు కొంతైనా మొగ్గి ఉండేవాడవు అనేది అసంభవమేమీ కాదు.

(75) అప్పుడు మేము నీకు ప్రపంచంలోనూ రెట్టింపు శిక్షను రుచి చూపి ఉండేవారం. పరలోకంలో కూడా రెట్టింపు శిక్షే. ఇంకా మాకు వ్యతిరేకంగా నీవు ఏ సహాయకుడినీ పొంది వుండేవాడవు కావు.

(76) వారు నీకు ఈ భూభాగంలో నిలువనీడ లేకుండా చెయ్యటానికి నిన్ను ఇక్కడి నుండి వెళ్ళగొట్టడానికి పూనుకున్నారు. అలా చేస్తే వారు కూడా నీ తరువాత ఇక్కడ ఎంతోకాలం ఉండరు. (77) ఇదే మా పాత సంప్రదాయం. దీనినే నీకు పూర్వం మేము పంపిన ప్రవక్తలందరి విషయంలోనూ అనుసరించాము. మా సంప్రదాయంలో నీవు ఏ మార్పునూ చూడలేవు. (78) నమాజును పొద్దువాలినప్పటి నుండి రాత్రి చీకటిపడే వరకు స్థాపించుము. ప్రాతఃకాలంలో ఖుర్‌ఆన్ పారాయణం పట్ల ప్రత్యేక శ్రద్ధవహించు. ఎందుకంటే ఖుర్‌ఆన్ పారాయణం జరిగే ప్రాతఃకాలపు సమయం దైవదూతలు హాజరయ్యే సమయం. (79) రాత్రి పూట తహజ్జుద్ నమాజ్ చెయ్యి. ఇది నీకు అదనపు నమాజు. నీ ప్రభువు నిన్ను ప్రశంసనీయమైన ఉన్నత స్థానానికి చేర్చటం జరగవచ్చు. (80) ఇలా ప్రార్థించు : "ఓ నా ప్రభూ! నీవు నన్ను ఎక్కడకు తీసుకొని వెళ్ళినా సత్యంతో తీసుకొని వెళ్ళు. ఎక్కడ్నుండి తీసినా సత్యంతో తియ్యి. నీ తరఫు నుండి ఒక అధికారాన్ని నాకు సహాయంగా పంపించు. (81) ఇలా ప్రకటించు : సత్యం వచ్చేసింది, అసత్యం నశించింది. అసత్యం నశించక తప్పదు. (82) మేము అవతరింపజేస్తున్నటువంటి ప్రతి ఖుర్‌ఆన్ భాగము విశ్వాసులకు స్వస్థత, కారుణ్యము. కాని దుర్మార్గులకు అది నష్టాన్ని తప్ప మరి దేన్నీ పెంచదు.

وَاِذَآ اَنۡعَمۡنَا عَلَى الۡاِنۡسَانِ اَعۡرَضَ وَنَاٰ
بِجَانِبِهٖ‌ ۚ وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَـُٔوۡسًا ﴿83﴾
قُلۡ كُلٌّ يَّعۡمَلُ عَلٰى شَاكِلَتِهٖ ؕ فَرَبُّكُمۡ اَعۡلَمُ
بِمَنۡ هُوَ اَهۡدٰى سَبِيۡلًا ‌ ﴿84﴾ ع 9 7 9
وَيَسۡـَٔلُوۡنَكَ عَنِ الرُّوۡحِ‌ ؕ قُلِ الرُّوۡحُ مِنۡ اَمۡرِ
رَبِّىۡ وَمَاۤ اُوۡتِيۡتُمۡ مِّنَ الۡعِلۡمِ اِلَّا قَلِيۡلًا ﴿85﴾
وَلَـئِنۡ شِئۡنَا لَنَذۡهَبَنَّ بِالَّذِىۡۤ اَوۡحَيۡنَاۤ اِلَيۡكَ
ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهٖ عَلَيۡنَا وَكِيۡلًا ۙ ﴿86﴾
اِلَّا رَحۡمَةً مِّنۡ رَّبِّكَ‌ ؕ اِنَّ فَضۡلَهٗ كَانَ عَلَيۡكَ
كَبِيۡرًا ﴿87﴾
قُلْ لَّـئِنِ اجۡتَمَعَتِ الۡاِنۡسُ وَالۡجِنُّ عَلٰٓى اَنۡ يَّاۡتُوۡا
بِمِثۡلِ هٰذَا الۡقُرۡاٰنِ لَا يَاۡتُوۡنَ بِمِثۡلِهٖ وَلَوۡ كَانَ
بَعۡضُهُمۡ لِبَعۡضٍ ظَهِيۡرًا ﴿88﴾
وَلَقَدۡ صَرَّفۡنَا لِلنَّاسِ فِىۡ هٰذَا الۡقُرۡاٰنِ مِنۡ كُلِّ
مَثَلٍ فَاَبٰٓى اَكۡثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُوۡرًا ﴿89﴾

(83) మేము మానవుణ్ణి అనుగ్రహించినప్పుడు విర్రవీగుతాడు, వెనక్కి మరలిపోతాడు. కొంచెం కష్టానికి గురియితే చాలు, నిరాశ చెందుతాడు.

(84) ఓ ప్రవక్తా! ఇలా అను : "ప్రతి ఒక్కరూ తన విధానాన్నే అనుసరిస్తున్నారు. అయితే రుజుమార్గంపై ఎవరున్నారు అనే విషయం నీ ప్రభువుకే బాగాతెలుసు." (85) ఈ ప్రజలు నిన్ను ఆత్మను గురించి ప్రశ్నిస్తున్నారు. ఇలా అను : ఆత్మ నా ప్రభువు ఆజ్ఞ. కాని మీకు ప్రసాదించబడిన జ్ఞానం చాలా స్వల్పమైనది. (86) ఓ ప్రవక్తా! మేము కోరితే (తలచితే) వహీ ద్వారా మేము మీకు ప్రసాదించిన దాన్నంతా నీ నుండి లాక్కోగలము. మాకు వ్యతిరేకంగా దానిని తిరిగి ఇప్పించ గలిగే సహాయకుణ్ణి నీవు పొందలేవు. (87) నీకు లభించినదంతా నీ ప్రభువు కారుణ్యమే. వాస్తవం ఏమిటంటే నీపై ఆయనకు ఉన్న అనుగ్రహం చాలా గొప్పది. (88) ఇలా అను – ఒకవేళ మానవులు, జిన్నాతులు, అందరూ కలిసి ఈ ఖుర్‌ఆన్ వంటి దానిని దేన్నయినా తీసుకువచ్చే ప్రయత్నం చేసినప్పటికీ తీసుకురాలేరు, వారందరూ ఒకరినొకరు సహాయం చేసినప్పటికినీ. (89) మేము ఈ ఖుర్‌ఆన్‌లో ప్రజలకు అనేక విధాలుగా హితబోధ చేసాము. కాని చాలామంది ప్రజలు అవిశ్వాస స్థితిలోనే స్థిరంగా ఉండిపోయారు.

70 – 89 వాక్యాల వివరణ :

వాక్యాల మధ్య సంబంధం : వెనుకటి వాక్యాల్లో మానవుడు చాలా కృతఘ్నుడని చెప్పబడింది. ఎందుకంటే అతను కష్టకాలంలో చిల్లర దేవతలను, మరణించిన మహానుభావులను వేడుకుంటాడు, చివరికి అల్లాహ్‌ను వేడుకుంటాడు.

అల్లాహ్ దయతలచి కష్టాల నుండి గట్టెక్కిస్తే, మళ్ళీ విగ్రహారాధనలో, సమాధి పూజల్లో నిమగ్నమయి పోతాడు. మరణించిన ఆ మహానుభావులు రక్షించుతారని భావిస్తాడు. ఈ వాక్యాల్లో మానవుడు తుఫాను నుండి తప్పించుకున్నంత మాత్రాన సంబరపడి తన ఇష్టం వచ్చినట్లు జీవితం గడపరాదని హెచ్చరించబడింది. అల్లాహ్ గనక తలచుకొంటే నిన్ను భూమిలో కూరుకుపోయినట్లు చేయగలడు. భూకంపం ద్వారా నాశనం చేయగలడు. ఓ మానవుడా! అల్లాహ్‌నే ప్రార్థించు, అతని పట్ల కృతజ్ఞతా భావం కలిగిఉండు. భూమిపైనా, సముద్రం పైనా సుఖంగా జీవించగలవు.

70 నుండి 89 వాక్యాల వరకు వ్యాఖ్యానం :

70వ వాక్యం : ఈ ప్రత్యేక గౌరవం మానవులందరికీ ఇవ్వబడింది. విశ్వాసి అయినా అవిశ్వాసి అయినా సరే. ఎందుకంటే ఇతర సృష్టితాలకు ఈ ఉన్నత గౌరవం ఇవ్వబడలేదు. మానవునికి బుద్ధీ, జ్ఞానాలు ఇవ్వబడ్డాయి. వాటివల్ల మానవుడు తన సుఖాల కొరకు అనేక పరికరములను తయారు చేసుకున్నాడు. మానవుడు ఈ బుద్ధిజ్ఞానాల ద్వారానే మంచి చెడులను, లాభనష్టాలను బేరీజువేస్తాడు. అల్లాహ్ వరప్రసాదాల నుండి లాభం పొందుతున్నాడు. ఇంకా ఈ జ్ఞానం వల్లనే భవనాలు, వంతెనలు నిర్మిస్తున్నాడు. ధరించే దుస్తులు తయారు చేస్తున్నాడు. వివిధ కాలాల్లో వాతావరణానికి తగినట్లుగా ధరించే దుస్తులను కనుగొన్నాడు. అంతేకాక ఇతర సృష్టితాలన్నింటినీ మానవ సేవలో నియమించాడు అల్లాహ్. సూర్యచంద్రాదులు, గాలి, నీరు, ఇంకా ఇతర ఎన్నో సృష్టితాల ద్వారా మానవుడు లాభం పొందుతున్నాడు. భూమిపై గుర్రాలపై, గాడిదలపై, తాను తయారుచేసిన వాహనాలపై ప్రయాణం చేస్తున్నాడు. అదేవిధంగా సముద్రంలో పడవలు, నావలు ఉపయోగించి ప్రయాణం చేస్తాడు. సరుకులు రవాణా చేస్తాడు. మానవుని కొరకు అల్లాహ్ ఎన్నో రకాల ధాన్యాలు, పండ్లు ఫలాలు సృష్టించాడు. వాటి రుచి అనేక విధాలుగా ఉంటుంది. ఈ విధంగా మానవునికి ఉన్నత స్థానం ప్రసాదించటం జరిగింది. (అహ్సనుల్ బయాన్)

71వ వాక్యం : ఇక్కడ ఇమామ్ అంటే ప్రవక్తలని అర్థం. తీర్పు దినం నాడు ప్రవక్తల ద్వారా వారి సంఘాలను, (జాతులను) విచారించటం జరుగుతుంది. (10 : 47). ప్రతి సంఘానికి ఒక ప్రవక్త ఉన్నాడు. ప్రతి సంఘాన్ని న్యాయంగా ధర్మంగా విచారించటం జరుగుతుంది. వారి పట్ల ఎంతమాత్రమూ అన్యాయం జరుగదు. (4:41). ప్రతి సంఘం నుండి ఒక సాక్షిని తీసుకోవటం జరుగుతుంది. మిమ్మల్ని సాక్ష్యం కొరకు పిలవబడుతుంది. విశ్వాసులకు నాయకులుగా ముహమ్మద్ (స) వస్తారు. అవిశ్వాసులకు వారి నాయకులు నాయకత్వం వహిస్తారు. (28 : 41). మేము వారిని నరకం వైపు పిలిచేవారుగా చేసాము. ప్రతి సంఘం తన ఆరాధ్యుని వెంట పడుతుంది. విగ్రహారాధకులు విగ్రహాల వెంట పడతారు.

ఇమాం అంటే కర్మ పత్రంగా కూడా వ్యాఖ్యానించబడింది. ఆ తరువాత కర్మపత్రాన్ని గూర్చి ప్రస్తావించబడింది. కుడిచేతిలో కర్మ పత్రం ఇవ్వబడినవారు సంతోషాన్ని వ్యక్తం చేస్తాడు. (69 : 19 -24). "కుడిచేతిలో కర్మ పత్రం ఇవ్వబడినవాడు రండి, నా కర్మ పత్రం చదవండి. నాకు నా పత్రం లభిస్తుందని ఎంతో నమ్మకంతో ఉండేవాడిని. అతడు సుఖాల్లో, స్వర్గంలో ఉంటాడు. వాక్యం చివరివరకు." (ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కర్మపత్రం అనే అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఇదే సరైన అభిప్రాయం. ఖుర్ఆన్‌లో గ్రంథాన్ని ఇమామ్‌గా పేర్కొనటం జరిగింది. (36 : 12).

72వ వాక్యం : భూలోకంలో అంధునిగా ప్రవర్తించినవాడు పరలోకంలో కూడా అంధుడుగానే ఉంటాడు. అంతకంటే అధోగతికి గురవుతాడు. అల్లాహ్ మనల్ని పరలోక శిక్షలకు దూరంగా ఉంచుగాక! (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్)

తీర్పుదినం గురించి, శిక్షా బహుమానాల గురించి ప్రస్తావించిన తరువాత ఈ వాక్యంలో అల్లాహ్ ప్రవక్తను నమాజ్ స్థాపించమని ఆదేశించాడు. ఇది అన్నిటికంటే ముఖ్యమైన ప్రార్థన. ఆయనకు సహాయం కోరే విధానాల్లోని ఉత్తమ విధానం. (2 : 45). అంటే అయిదు పూటల నమాజ్ సమయముల గురించి వివరంగా బోధించారు. ప్రారంభం నుండి ఈనాటి వరకు దానిపై అమలు జరుగుతుంది. జిబ్రీల్ (అ) ప్రతి దినము నమాజ్ యొక్క సమయమును వివరించారని ప్రవక్త (స) ప్రతి నమాజ్ యొక్క రకాతులను వివరించారని అబుస్సఊద్ వ్యాఖ్యానించారు. ఫజ్ర్ నమాజ్ సమయం అంటే ఇది దైవదూతలు కలిసే సమయం. (బుఖారి, తైసీరుర్రహ్మాన్)

79వ వాక్యం : ఈ వాక్యంలో ముఖామె మహ్మూద్ గురించి ప్రస్తావించబడింది. ఓ ముహమ్మద్ ! మీ

(ప్రభువు మిమ్మల్ని ఆ ఉన్నత స్థానానికి చేర్చటం ఏమంత కష్టమైన పనికాదు. ఈ వాక్యం మక్కా చివరి దశలో అవతరించింది. హింస చివరి స్థాయికి చేరుకుంది. మార్గాలన్నీ మూసివేయబడ్డాయి. శత్రువులు చంపటానికి అనేక కుట్రలు పన్నటంలో నిమగ్నమై ఉన్నారు. ఇలాంటి సమయంలో దౌర్జన్యాలు హింసలు మటుమాయం అవుతాయని విజయం ప్రాప్తిస్తుందని ఎవరు ఊహించగలరు!

దైవవాణి కేవలం విజయ శుభవార్తనే ఇవ్వలేదు. దానితో పాటు మహోన్నత స్థానం గురించి కూడా శుభవార్త ఇవ్వబడింది. అది మానవత్వానికి చివరి ఉన్నత స్థానం. అంతకంటే గొప్ప స్థానం మరొకటి లేదు. ఏ కాలమైనను, ఏ సంఘానికి చెందినవారైనను, ఏ వంశానికి చెందినవారైనను దాన్ని కొనియాడక తప్పదు. దాన్ని ప్రశంసించక తప్పదు.

ఆలోచించండి! అదే ఆ గొప్ప స్థానం. దాన్ని గురించే ఇంకో వాక్యంలో వివరించబడింది. (33 : 56). కొన్ని హదీసుల్లో ఈ ప్రత్యేక గొప్ప స్థానాన్ని తీర్పుదినం నాడు దర్శించుట జరుగుతుందని పేర్కొనబడింది. భూలోకంలో ఇన్ని ఉన్నత ప్రత్యేకతలు గల వ్యక్తి పరలోకంలో కూడా ప్రశంసించదగిన స్థానానికి అర్హుడుగానే ప్రకటించబడతాడు. (తర్జుమానుల్ ఖుర్‌ఆన్).

80వ వాక్యం : మహాప్రవక్త (స) మక్కాలో ఉన్నప్పుడు వలసపోయే అనుమతి లభించిన అనంతరం ఈ వాక్యం అవతరించిందని ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) తెలిపారు. (తిర్మిజీ).

81వ వాక్యం : మక్కా విజయం తరువాత ప్రవక్త (స) మక్కాలో ప్రవేశించినపుడు కాబాలో 360 విగ్రహాలు ఉండేవి. ప్రవక్త (స) తన చేతిలో ఉన్న బెత్తంతో వాటిని పొడుస్తూ "సత్యం జయించింది, అసత్యం నశించింది" అనేవారు అని అబ్దుల్లాహ్ బిన్ మస్‌ఊద్ (రజి) ఉల్లేఖించారు. (సహీహ్ బుఖారీ – హ.నెం. 2298)

85వ వాక్యం : ఇబ్నె మస్‌ఊద్ (రజి) ఇలా ఉల్లేఖించారు – నేను ప్రవక్త (స) తో పాటు మదీనా పట్టణంలో వెళ్తున్నాను. ఆయన తన వాహనంపై కూర్చొని ఉన్నారు. కొంతమంది యూదుల దగ్గర నుండి వెళ్ళడం జరిగింది. వారిలోని ఒకరు ఆత్మ గురించి ప్రశ్నించారు. ప్రవక్త (స) కొంతసేపు మౌనంగా ఉన్నారు. ఆ తరువాత తల ఎత్తారు – వహీ వస్తుందని నేను గ్రహించాను. దైవవాణి పూర్తయిన తరువాత ప్రవక్త (స) ఈ వాక్యాన్ని పఠించారు : "వ యస్‌అలూనక అనిర్రూహ్...." (సహీహ్ బుఖారీ : హ.నెం. 122)

ఇక్కడ ఆత్మ అంటే ఏమిటి? కొందరు మానవ ప్రాణంగా వ్యాఖ్యానించారు. మరికొందరు దైవవాణిగా వ్యాఖ్యానించారు. మరికొందరు జిబ్రీల్ (అ) అని వ్యాఖ్యానించారు. అయితే ఖుర్‌ఆన్‌లో ప్రాణం కోసం 'నఫ్స్' అని పేర్కొనబడింది. దైవవాణి, జిబ్రీల్ కొరకు రూహ్ అనే పదాన్ని ఉపయోగించటం జరిగింది. ఇతర వివరాలకు పవిత్ర వాక్యాలు (16 :2), 40 : 15 మరియు 63 : 52 చూడండి. (తైసీరుల్ ఖుర్‌ఆన్).

89వ వాక్యం : అల్లాహ్ మానవుల మార్గదర్శనం కోసం ఖుర్‌ఆన్‌లో రుజుమార్గానికి చేర్చే ప్రతి విషయాన్ని పేర్కొన్నాడు. కాని మానవుల పరిస్థితి విచిత్రంగా ఉంది. చాలామంది దీన్నుండి లాభం పొందలేదు. అవిశ్వాసం, తిరస్కారం వల్ల నష్టాన్నే కొని తెచ్చుకున్నారు. ఫలితంగా తీర్పుదినం నాడు ఇబ్లీసును వాడి అనుచరులతో సహా నరకాన్ని నింపడం జరుగుతుంది. (తైసీరుర్రహ్మాన్)

وَقَالُوْا لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ يَنْۢبُوْعًا ۙ﴿90﴾

(90) వారిలా అన్నారు : నీవు భూమిని చీల్చి మా కోసం ఒక చెలమను పొంగింపచెయ్యనంత వరకు మేము నీ మాటను నమ్మము.

اَوْ تَكُوْنَ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيْلٍ وَّعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْاَنْهٰرَ خِلٰلَهَا تَفْجِيْرًا ۙ﴿91﴾

(91) లేదా ఖర్జూరపు చెట్లు ద్రాక్ష లతలు కల తోట ఒకటి నీ కోసం ఉద్భవించాలి. అందులో నీవు కాలువలను ప్రవహింపజెయ్యాలి.

اَوْ تُسْقِطَ السَّمَآءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا اَوْ تَاْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيْلًا ۙ﴿92﴾

(92) లేదా నీవు ప్రకటిస్తున్న విధంగా ఆకాశాన్ని ముక్కలుగా చేసి మాపై పడవెయ్యాలి. లేదా నీవు స్వయంగా అల్లాహ్‌ను, దైవదూతలను, మా ఎదుటకు తీసుకురావాలి.

اَوْ يَكُوْنَ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرُفٍ اَوْ تَرْقٰى فِى السَّمَآءِ ؕ وَلَنْ نُّؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتّٰى تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتٰبًا نَّقْرَؤُهٗ ؕ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّىْ هَلْ كُنْتُ اِلَّا بَشَرًا رَّسُوْلًا ۚ﴿93﴾ ع 10 9 10

(93) లేదా నీ కోసం ఒక స్వర్ణ గృహం తయారు కావాలి. లేదా నీవు ఆకాశాన్ని అధిరోహించాలి. అంతేకాదు, మేము చదవటానికి నీవు మాపై ఒక రచన అవతరించేటట్లు చేయనంత వరకు మేము నీ అధిరోహణను కూడా నమ్మము. ఓ ప్రవక్తా! వారితో ఇలా అను : నా ప్రభువు అతి పరిశుద్ధుడు. నేను సందేశాన్ని తెచ్చే ఒక మానవ మాత్రుడను తప్ప మరింకేమీ కాను.

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُّؤْمِنُوْٓا اِذْ جَآءَهُمُ الْهُدٰٓى اِلَّآ اَنْ قَالُوْٓا اَبَعَثَ اللّٰهُ بَشَرًا رَّسُوْلًا ﴿94﴾

(94) ప్రజల ముందుకు మార్గదర్శకత్వం వచ్చినప్పుడల్లా దానిని విశ్వసించకుండా వారిని ఆపిన విషయం ఏమిటీ, అల్లాహ్ మానవుణ్ణి ప్రవక్తగా పంపాడా? అనేవారి పలుకు తప్ప మరేమీ కాదు.

قُلْ لَّوْ كَانَ فِى الْاَرْضِ مَلٰٓئِكَةٌ يَّمْشُوْنَ مُطْمَئِنِّيْنَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِّنَ السَّمَآءِ مَلَكًا رَّسُوْلًا ﴿95﴾

(95) వారికి ఇలా చెప్పు : "భూమిలో దైవదూతలు నిశ్చింతగా తిరుగుతూ ఉండిఉంటే, మేము తప్పకుండా ఆకాశం నుండి దైవదూతనే వారికోసం ప్రవక్తగా పంపి ఉండేవారము."

قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيْدًاۢ بَيْنِىْ وَبَيْنَكُمْ ؕ اِنَّهٗ كَانَ بِعِبَادِهٖ خَبِيْرًاۢ بَصِيْرًا ﴿96﴾

(96) ఓ ప్రవక్తా! వారితో ఇలా అను : నాకూ – మీకూ మధ్య కేవలం ఒక్క అల్లాహ్ సాక్ష్యమే సరిపోతుంది. ఎందుకంటే ఆయన తన దాసుల స్థితిని బాగా ఎరిగినవాడు. అన్నిటినీ చూస్తూ ఉన్నవాడు.

وَمَنۡ يَّهۡدِ اللّٰهُ فَهُوَ الۡمُهۡتَدِ‌ۚ وَمَنۡ يُّضۡلِلۡ فَلَنۡ
تَجِدَ لَهُمۡ اَوۡلِيَآءَ مِنۡ دُوۡنِهٖ‌ ؕ وَنَحۡشُرُهُمۡ يَوۡمَ
الۡقِيٰمَةِ عَلٰى وُجُوۡهِهِمۡ عُمۡيًا وَّبُكۡمًا وَّصُمًّا‌ ؕ
مَاۡوٰٮهُمۡ جَهَنَّمُ‌ ؕ كُلَّمَا خَبَتۡ زِدۡنٰهُمۡ
سَعِيۡرًا ﴿97﴾

(97) అల్లాహ్ మార్గం చూపినవాడే సన్మార్గాన్ని పొందుతాడు. ఆయన మార్గం తప్పించినవారికి ఆయనను తప్ప, అండగా ఉండేవాణ్ణి, సహాయపడే వాణ్ణి ఎవరినీ నీవు పొందలేవు. వారిని మేము ప్రళయం నాడు గుడ్డివారుగా, మూగవారుగా, చెవిటివారుగా చేసి బోర్లాపడవేసి లాక్కువస్తాము. వారి నివాసం నరకం. దాని మంట మందగించి నప్పుడల్లా మేము దానిని మరింత మండింపజేస్తాము.

ذٰلِكَ جَزَآؤُهُمۡ بِاَنَّهُمۡ كَفَرُوۡا بِاٰيٰتِنَا وَقَالُوۡۤا ءَ
اِذَا كُنَّا عِظَامًا وَّرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبۡعُوۡثُوۡنَ خَلۡقًا
جَدِيۡدًا ﴿98﴾

(98) ఇది ప్రతిఫలం వారి దుశ్చేష్టకు. వారు మా వాక్యాలను తిరస్కరించి ఇలా అన్నారు : "మేము కేవలం ఎముకలుగా, దుమ్ముగా, ధూళిగా మారిపోయిన తరువాత సరికొత్తగా మమ్మల్ని పుట్టించి లేపి నిలబెట్టటం జరుగుతుందా?"

اَوَلَمۡ يَرَوۡا اَنَّ اللّٰهَ الَّذِىۡ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
وَالۡاَرۡضَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنۡ يَّخۡلُقَ مِثۡلَهُمۡ وَجَعَلَ
لَهُمۡ اَجَلًا لَّا رَيۡبَ فِيۡهِ ؕ فَاَبَى الظّٰلِمُوۡنَ اِلَّا
كُفُوۡرًا ﴿99﴾

(99) భూమినీ, ఆకాశాలనూ సృష్టించిన దేవుడు అటువంటి వారిని పుట్టించే శక్తిని కూడా తప్పకుండా కలిగి ఉంటాడనే విషయం వారికి తోచనేలేదా? ఆయన వారిని తిరిగి లేపటానికి ఒక సమయాన్ని నిర్ణయించి ఉంచాడు. అది రావటం తథ్యం. కాని దుర్మార్గులు మొండిగా దానిని తిరస్కరించటానికే పూనుకున్నారు.

قُلۡ لَّوۡ اَنۡتُمۡ تَمۡلِكُوۡنَ خَزَآٮِٕنَ رَحۡمَةِ رَبِّىۡۤ اِذًا
لَّاَمۡسَكۡتُمۡ خَشۡيَةَ الۡاِنۡفَاقِ‌ ؕ وَكَانَ الۡاِنۡسَانُ
قَتُوۡرًا ﴿100﴾ ع 11 7 11

(100) ఓ ప్రవక్తా! వారితో ఇలాఅను : ఒకవేళ నా ప్రభువు కారుణ్య నిధులు మీ అధీనంలో ఉండి ఉన్నట్లయితే అవి ఖర్చయిపోతాయనే భయంవల్ల, వాటిని మీరు కదపకుండా ఉంచేవారు. నిశ్చయంగా మానవుడు ఎంతో సంకుచిత హృదయుడు.

وَلَقَدۡ اٰتَيۡنَا مُوۡسٰى تِسۡعَ اٰيٰتٍۢ بَيِّنٰتٍ‌ فَسۡئَلۡ
بَنِىۡۤ اِسۡرَآءِيۡلَ اِذۡ جَآءَهُمۡ فَقَالَ لَهٗ فِرۡعَوۡنُ اِنِّىۡ
لَاَظُنُّكَ يٰمُوۡسٰى مَسۡحُوۡرًا ﴿101﴾

(101) మేము మూసాకు స్పష్టమైన తొమ్మిది నిదర్శనాలను ప్రసాదించాము. ఇప్పుడు నీవే స్వయంగా ఇస్రాయీల్ సంతానాన్ని అడుగు. మూసా వారి వద్దకు వచ్చినప్పుడు ఫిరౌను అన్నది ఇదేకదా : "మూసా! నీవు నిస్సందేహంగా మంత్రజాలానికి గురిఅయిన వ్యక్తివని నేను భావిస్తున్నాను."

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَآ اَنْزَلَ هٰٓؤُلَآءِ اِلَّا رَبُّ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ بَصَآئِرَ ۚ وَاِنِّيْ لَاَظُنُّكَ
يٰفِرْعَوْنُ مَثْبُوْرًا ﴿102﴾
فَاَرَادَ اَنْ يَّسْتَفِزَّهُمْ مِّنَ الْاَرْضِ فَاَغْرَقْنٰهُ
وَمَنْ مَّعَهٗ جَمِيْعًا ۙ ﴿103﴾
وَّقُلْنَا مِنْۢ بَعْدِهٖ لِبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اسْكُنُوا
الْاَرْضَ فَاِذَا جَآءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ
لَفِيْفًا ؕ ﴿104﴾
وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنٰهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ ؕ وَمَآ اَرْسَلْنٰكَ اِلَّا
مُبَشِّرًا وَّنَذِيْرًا ۘ ﴿105﴾
وَقُرْاٰنًا فَرَقْنٰهُ لِتَقْرَاَهٗ عَلَى النَّاسِ عَلٰى مُكْثٍ
وَّنَزَّلْنٰهُ تَنْزِيْلًا ﴿106﴾
قُلْ اٰمِنُوْا بِهٖٓ اَوْ لَا تُؤْمِنُوْا ؕ اِنَّ الَّذِيْنَ اُوْتُوا
الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهٖٓ اِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ يَخِرُّوْنَ
لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًا ۙ ﴿107﴾
وَّيَقُوْلُوْنَ سُبْحٰنَ رَبِّنَآ اِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا
لَمَفْعُوْلًا ﴿108﴾
وَيَخِرُّوْنَ لِلْاَذْقَانِ يَبْكُوْنَ وَيَزِيْدُهُمْ
خُشُوْعًا ﴿109﴾ السجدة

السّجدة 4

(102) దానికి సమాధానంగా మూసా ఇలా అన్నాడు : "నీకు బాగా తెలుసు. గుణపాఠం నేర్పే ఈ నిదర్శనాలను భూమ్యాకాశాల ప్రభువు తప్ప మరెవ్వరూ అవతరింపజెయ్యలేదు. ఓ ఫిరౌన్! నీవు నిస్సందేహంగా శాపానికి గురిఅయినవాడవని నేను భావిస్తున్నాను." (103) చివరకు ఫిరౌను మూసానూ, ఇస్రాయీలు సంతానాన్ని భూమిపై లేకుండా చేయాలని సంకల్పించుకున్నాడు. కాని మేము వాడినీ, వాడి సహచరులనూ మూకుమ్మడిగా ముంచివేసాము. (104) ఆ తరువాత ఇస్రాయీలు సంతతితో మేము ఇలా అన్నాము : "ఇక మీరు భూమిపై సుఖంగా నివసించండి. ప్రళయ వాగ్దాన సమయం ఆసన్నమైనప్పుడు మేము మీ అందరినీ కలపి హాజరుపరుస్తాము." (105) ఈ ఖుర్‌ఆన్‌ను మేము సత్యంతో అవతరింపజేసాము. సత్యంతోనే అది అవతరించింది. ఓ ప్రవక్తా! శుభవార్త అందించటానికి, హెచ్చరిక చెయ్యటానికే మేము నిన్ను పంపాము. (106) మేము ఈ ఖుర్‌ఆన్‌ను కొద్దికొద్దిగా అవతరింపజేశాము. నీవు దానిని కొద్దికొద్దిగా ప్రజలకు వినిపించాలని మేము దానిని సందర్భాన్నిబట్టి క్రమక్రమంగా అవతరింపజేసాము. (107) ఓ ప్రవక్తా! వారితో ఇలా అను : మీరు దీనిని నమ్మండి, నమ్మకపోండి. ఇంతకుముందు జ్ఞానం ఇవ్వబడినవారికి దానిని వినిపించినప్పుడు వారు ముఖాన్ని నేలకు ఆనించి సాష్టాంగపడి

(108) ముక్త కంఠంతో ఇలా అంటారు : "మా ప్రభువు పరిశుద్ధుడు. ఆయన వాగ్దానం పూర్తిఅయి తీరవలసిందే."

(109) వారు ముఖాన్ని నేలకు ఆనించి విలపిస్తూ పడిపోతారు. దానిని విన్న తరువాత వారి అణకువ మరింత పెరుగుతుంది.

(110) ఓ ప్రవక్తా! వారితో ఇలా అను : "అల్లాహ్ అని అయినా పిలవండి లేదా రహ్మాన్ అని అయినా పిలవండి. ఎలా పిలిచినా ఆయనకు గల పేర్లన్నీ మంచివే. మీరు నమాజు చేసేటప్పుడు కంఠాన్ని (స్వరాన్ని) మరీ పెంచకండి, మరీ తగ్గించకండి. మధ్యస్థంగా ఉంచండి. (మధ్యేమార్గమును అవలంబించండి). 111. ఇంకా ఇలా అను : ఎవరినీ తన కొడుకుగా చేసుకోనటువంటి, తన రాజ్యంలో ఇతరులెవ్వరూ భాగస్వాములుగా లేనటువంటి నిస్సహాయుడు కాకపోవటం వల్ల తనకు సంరక్షకుడు ఎవడూ అవసరం లేనటువంటి అల్లాహ్‌కే స్తోత్రాలన్నీ. ఆయన గొప్పతనాన్ని, మహోన్నతనూ చాటండి.	قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ ؕ اَیًّا مَّا تَدْعُوْا فَلَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰی ۚ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَیْنَ ذٰلِكَ سَبِیْلًا ﴿110﴾ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ لَمْ یَتَّخِذْ وَلَدًا وَّلَمْ یَكُنْ لَّهٗ شَرِیْكٌ فِی الْمُلْكِ وَلَمْ یَكُنْ لَّهٗ وَلِیٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِیْرًا ﴿111﴾ ع 12 11 12

90 – 111 వాక్యాల వివరణ :

వాక్యాల మధ్య సంబంధం : వెనుకటి వాక్యాల్లో అవిశ్వాసులు ఖుర్‌ఆన్‌ని తిరస్కరించారనీ, అయితే ఖుర్‌ఆన్ మానవులందరి కొరకు స్వస్థత, కారుణ్యమని, ఇంకా ఇది అల్లాహ్ తరఫున గొప్ప వరప్రసాదమని, అవిశ్వాసులు ప్రవక్త (స)ను మహత్యాలు చూపమని కోరారని, అయితే అన్నిటికంటే గొప్ప మహత్యం ఖుర్‌ఆన్ అని తెలియపర్చబడింది.

ఈ వాక్యాల్లో ప్రజలు మహత్యాలు చూసి విశ్వసించరనీ, ఎందుకంటే మూసా (అ) మహత్యం చూపినా ఫిరౌన్, అతని అనుచరులు విశ్వసించలేదని విశదపరచటం జరిగింది. ఇదేవిధంగా చాలామంది ప్రవక్తలు మహత్యాలు చూపారనీ, కాని వారి జాతి ప్రజలు విశ్వసించలేదని ప్రస్తావించబడింది. విశ్వాసం అన్నది మనసుకు సంబంధించినదని సత్యాన్ని స్వీకరించే వ్యక్తికి అల్లాహ్ రుజుమార్గం ప్రసాదిస్తాడనీ, రుజుమార్గం ప్రసాదించబడిన వ్యక్తి అల్లాహ్, ఆయన ప్రవక్త (స) ఆదేశాలను పాటిస్తారని వివరించబడింది. విశ్వసించాలనే ఉద్దేశ్యం లేని వ్యక్తులకు ఎన్ని నిదర్శనాలు చూపించినా ఏమాత్రం లాభం లేదని చెప్పబడింది.

90 – 111 వాక్యాల వ్యాఖ్యానం :

93వ వాక్యం : అంటే నా ప్రభువు సర్వసమర్థుడు. ఆయన తలచుకుంటే మీ కోరికలను ఒక్క సెకనులో తీర్చగలడు. నేను మీ లాంటి మానవుణ్ణే. మానవులకు వాటిపై ఏమాత్రం అధికారం లేదు. నేను కేవలం అల్లాహ్ ప్రవక్తను. సందేశాన్ని అందించటమే నా బాధ్యత. దాన్ని నేను నిర్వర్తిస్తున్నాను. మహత్యాలు చూపడం ప్రారంభిస్తే ప్రజలు తమ ఇష్టం వచ్చినట్లుగా మహత్యాలు కోరుతారు. మహత్యాలు చూపటం అల్లాహ్ ఇష్టం. వాటి జ్ఞానం కూడా అల్లాహ్‌కే ఉంది. అందులో ఇతరులకు ఎటువంటి అధికారం లేదు. (అహ్‌సనుల్ బయాన్)

94 వాక్యం : ఒక మానవ మాత్రుడు ప్రవక్తగా నియమింపబడటం ఏమిటి? అని అవిశ్వాసులు ఆశ్చర్యం వ్యక్తం చేసేవారు. (10:2, 64 : 6, 23 : 47, 14 : 10) ఈ విధంగా అనేక జాతులు తమ ప్రవక్తను తిరస్కరించాయి.

95వ వాక్యం : అల్లాహ్ తన దయాగుణాన్ని గుర్తుచేస్తున్నాడు. ఆయన మీలో నుండే ఒక వ్యక్తిని ప్రవక్తగా మీ

వైపునకు పంపాడు. అతని ద్వారా జ్ఞానం పొందాలని, నేర్చుకోవాలని, ఒకవేళ దైవదూతను ప్రవక్తగా పంపితే అతనితో మీరు మాట్లాడనూలేరు, నేర్చుకోనూలేరు. (అల్ ఫజ్‌లుల్ కబీర్)

97వ వాక్యం : అనస్ బిన్ మాలిక్ (రజి) ఇలా ఉల్లేఖిస్తున్నారు : ఒక అనుచరుడు ప్రవక్త (స)ను "ఓ ప్రవక్తా! ఒక అవిశ్వాసిని తలక్రిందులుగా నడిపించటం జరుగుతుందా?" అని ప్రశ్నించాడు. దానికి ప్రవక్త (స) "ప్రపంచంలో కాళ్ళద్వారా నడిపించ గలిగినవాడు, ప్రళయదినం నాడు తలక్రిందులుగా నడిపించలేడా?" అని అన్నారు. (సహీహ్ బుఖారీ : హ.నెం.4388). మానవుని ఆచరణలకు, శిక్షకు పోలిక ఉంటుంది. ఇహలోకంలో అల్లాహ్‌ను మరచినవాడిని అల్లాహ్ నరకంలో పడవేసి మరచిపోతాడు. అల్లాహ్ పట్ల అంధునిగా ప్రవర్తించినవాడిని తీర్పుదినం నాడు అంధునిగా లేపటం జరుగుతుంది. (తైసీరుల్ ఖుర్ఆన్)

101 – 104 వాక్యాలు : ఖురైష్ అవిశ్వాసులు కోరిన 6 మహత్యాలను పై వాక్యాల్లో పేర్కొనడం జరిగింది. అప్పుడు అల్లాహ్ ఈ వాక్యాన్ని అవతరింపజేశాడు. అవిశ్వాసులు కోరిన విధంగానే మూసా (అ)కు 9 మహత్యాలు ఇవ్వబడ్డాయని, కాని ఫిరౌన్, అతని అనుచరులు విశ్వసించలేదని, అందువల్ల అల్లాహ్ వారిని నాశనం చేసాడని పేర్కొనబడింది. మక్కా అవిశ్వాసులు కోరినవిధంగా మహత్యాలు చూపకపోవటానికి కారణం అవి చూసిన తరువాత కూడా విశ్వసించకపోతే నాశనం చేయటం జరుగుతుంది. అయితే అల్లాహ్ వారిని ఒకేసారి నాశనం చేయరాదని నిర్ణయించుకున్నాడు.

మూసా (అ)కు ఇవ్వబడిన మహత్యాలు :

1. చేయి కాంతిమంతంగా మెరియుట 2. చేతి కర్ర 3. రక్తం 4. సముద్రం రెండు భాగాలుగా చీలిపోవటం, 5. ఫిరౌన్ యొక్క ధనం నాశనమగుట 6. తుఫాన్ 7. మిడుతల దండు 8. పేళ్ళు 9. కప్పలు. వీటన్నిటినీ చూసి కూడా ఫిరౌన్ విశ్వసించలేదు. ఇంకా మూసాతో నీవు మంత్రవిద్యకు గురయ్యావని నేను భావిస్తున్నాను అని అన్నాడు. (27–13, 14) లో కూడ ప్రస్తావించడం జరిగింది.

102వ వాక్యం : మూసా (అ) ఫిరౌన్‌తో ఈ మహత్యాలన్నీ భూమ్యాకాశాలకు ప్రభువైన అల్లాహ్ అవతరింపజేసినవని తెలియజేశాడు. నిర్మలమైన హృదయంతో రుజుమార్గం కోరినవారికి వాటిలో ఎన్నో గుణపాఠాలున్నాయి. కాని నీవు వాటిని తిరస్కరిస్తూ మంత్రజాలం అని హేళన చేస్తున్నావు. దైవకారుణ్యానికి దూరం చేయబడ్డావని, నాశనం చేయబడగలవని నేను భావిస్తున్నాను అని మూసా (అ) అన్నారు. బనీ ఇస్రాయీలు ప్రజలను అక్కడి నుండి వెడలగొట్టాలని ప్రయత్నించిన ఫిరౌన్‌ను, వాడి అనుచరులను అల్లాహ్ సముద్రంలో ముంచివేసాడు. ఆ తరువాత వారిని పాలస్తీనా పరిసర ప్రాంతంలో నివసించమని ఆదేశించాడు. ఈ విధంగా వారు ఫిరౌన్ సంపదకు వారసులయ్యారు.

ఈ వాక్యం మక్కాలో (నుండి) వలస పోవటానికి ముందు అవతరించిందని పేర్కొన్నారు. ప్రవక్త (స)కు మక్కా విజయం గురించి శుభవార్త ఇవ్వబడింది. బనీ ఇస్రాయీల్‌లో మీరు బలహీనులైనా, మిమ్మల్ని వెడలగొట్టినా, చివరకు జరిగేది ఇదే అని తెలియజేయబడింది. అలాగే జరిగింది, అవిశ్వాసుల హింసవల్ల అక్కడి నుండి వలస వెళ్ళవలసి వచ్చింది. కొన్ని సంవత్సరాల తరువాత మక్కా ప్రవక్త అధీనంలోకి వచ్చింది. కాని వారిపై దయతలచి, కరుణించి, వదలివేయడం జరిగింది.

104 వాక్యం : తీర్పుదినం నాడు పాపాత్ములు, పుణ్యాత్ములు అందరూ ఒకేసారి లేపబడతారని, ఆ తరువాత అల్లాహ్ వారి మధ్య తీర్పు ఇస్తాడని పాపాత్ములకు, పుణ్యాత్ములకు వారి కర్మల ప్రకారం శిక్షించడం, ప్రతిఫలం ఇవ్వటం జరుగుతుందని పేర్కొనబడింది. (తైసీరుర్రహ్మాన్)

106వ వాక్యం : ఖుర్‌ఆన్ ఒకేసారి ఎందుకు అవతరించదు? అని వారు ప్రశ్నిస్తున్నారు. మేము దాన్ని కొద్దికొద్దిగా అవతరింపజేస్తున్నాము. ప్రజలకు వినిపించాలని, వారు దాన్ని వినాలనీ, అర్థం చేసుకోవాలనీ, అల్లాహ్‌యే దాన్ని అవతరింపజేసినవాడు, దానిని రక్షించేవాడూ అల్లాహ్‌యే. మీరు విశ్వసించినా విశ్వసించకపోయినా అందులో ఏమాత్రం మార్పు చేయబడదు అని మీ ప్రభువు ఆదేశిస్తున్నాడు. వెనుకటి గ్రంథాల జ్ఞానం గలవారు ఈ ఖుర్‌ఆన్ విన్నవెంటనే సాష్టాంగ ప్రణామం చేస్తారు. విధేయత పాటిస్తారు. మా ప్రభువు సాటికల్పించటానికి అతీతుడనీ, సత్యవంతులకు స్వర్గప్రవేశం కలదని పాపాత్ములకు నరకం కలదని చేసిన వాగ్దానం సత్యమని ఇది నెరవేరుతుందని, ఖుర్‌ఆన్ పఠించటం వల్ల, వినటం వల్ల దైవభీతి అధికమవుతుందని పేర్కొనబడింది. (తఫ్సీరె సనాయీ)

110 వాక్యం : అవిశ్వాసులు అర్రహ్మాన్, అర్రహీమ్ పేర్లను విని ఆశ్చర్యపడేవారు. ఒకసారి ప్రవక్త నోట ఈ పేర్లను విని మమ్మల్ని విగ్రహారాధన నుండి వారిస్తున్నాడు, అతడు మాత్రం ఆరాధ్యులను పిలుస్తున్నాడు అని అన్నారు. ఆ వెంటనే ఈ వాక్యం అవతరించింది. (ఇబ్నె కసీర్). దీని గురించి ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) ఇలా ఉల్లేఖిస్తున్నారు. మక్కాలో ప్రవక్త (స) రహస్యంగా నివసించేవారు. జమాఅత్‌తో నమాజ్ చదివితే కొంత బిగ్గరగా పలికేవారు. అవిశ్వాసులు ఖుర్‌ఆన్ విని ఖుర్‌ఆన్‌ని, అల్లాహ్‌ని దుర్భాషలాడేవారు. అతిమెల్లగా పఠిస్తే అనుచరులు వినలేరు. కాబట్టి మెల్లగా పఠించమని ఆదేశించబడింది. (బుఖారీ, ముస్లిమ్)

ఒకసారి ప్రవక్త (స) అబూబకర్ (రజి) వైపు నుండి వెళ్ళడం జరిగింది. ఆయన చిన్న స్వరంతో నమాజ్ చదువుతున్నారు. ఉమర్ (రజి)ని కూడా వినడం జరిగింది. ఆయన బిగ్గరగా చదువుతున్నారు. ఇద్దరినీ ప్రశ్నించారు. "నేను విన్నపాలు చేసుకుంటున్నప్పుడు నా ప్రభువు వింటూనే ఉన్నాడు" అని అబూబకర్ సమాధానమిచ్చారు. నిద్రపోయేవారిని మేల్కొలపటం, షైతాన్ వెంబడించటం నా ఉద్దేశంగా ఉండేది" అని ఉమర్ (రజి) సమాధానమిచ్చారు. అప్పుడు అబూబకర్ (రజి)తో "నీవు కాస్త హెచ్చు స్వరంతో నమాజు చెయ్యి" అన్నారు. ఉమర్ (రజి)తో "నీవు కాస్త మెల్లగా చేయి" అని ఉపదేశించారు. (బుఖారీ, ముస్లిం – ఫత్‌హుల్ ఖదీర్)

111వ వాక్యం : అల్లాహ్ ఒక్కడే అనీ, అతనికి సంతానం ఎవరూ లేరని, అతను ఎవరి సంతానమూ కాదనీ, అతనికి సాటి ఎవరూ లేరని, అల్లాహ్ బలహీనుడు కాడనీ, అవిశ్వాసులు కల్పించే మాటలకు అతీతుడని, ఉన్నతుడనీ, ఆయన గొప్పదనాన్ని కొనియాడుతూ ఉండమనీ ఉపదేశించబడింది.

పరమ కరుణామయుడు అపార కృపాశీలుడు అయిన అల్లాహ్ పేరుతో

18. సూరతుల్ కహఫ్ పరిచయం

సూరతుల్ కహఫ్ మక్కాలో అవతరించింది. ఇందులో 110 వాక్యాలున్నాయి. 12 రుకూలున్నాయి.

అవతరణా కాలం : వ్యాఖ్యాతలందరూ ఇది మక్కాలో అవతరించిందని అభిప్రాయపడుతున్నారు అని ఖుర్‌తుబీ పేర్కొన్నారు. ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కూడా దీన్నే సమర్థిస్తున్నారు. మక్కాలో ముస్లిములపై అవిశ్వాసుల హింసలు, దౌర్జన్యాలు పెచ్చరిల్లినప్పుడు ఈ సూరహ్ అవతరించింది. దీనిద్వారా ముస్లిములను ఓదార్చి ప్రోత్సహిద్దామని, వారికి పూర్వం కూడా ముస్లిములు హింసలకూ, దౌర్జన్యాలకు గురయ్యారని, కాని వారు ఏమాత్రం అస్థిరతకు గురికాకుండా నిలకడగా ఉన్నారని హితబోధ చేయబడింది.

ప్రాశస్త్యం :

ప్రవక్త (స) ఇలా ఉపదేశించారని అబూదర్దా (రజి) ఉల్లేఖిస్తున్నారు : సూరహ్ కహఫ్ ప్రారంభంలోని 10 వాక్యాలు కంఠస్తం చేసినవాడు దజ్జాల్ ఉపద్రవం నుండి రక్షించబడతాడు. (ముస్లిం, అబూదావూద్, తిర్మిజి, నసాయి)

అబూ సయీద్ ఖుద్రీ (రజి) ఇలా ఉల్లేఖిస్తున్నారు, ప్రవక్త (స) ఇలా ఉపదేశించారు : శుక్రవారం నాడు సూరతుల్ కహఫ్ పఠించినవారి కొరకు రెండు శుక్రవారాల మధ్య ఒక వెలుగు ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది. (హాకిమ్)

కహఫ్ అంటే ఒక పెద్ద గుహ అని అర్థం. ఇలాంటి గుహలు పెద్ద కొండల్లో ఉంటాయి. అవిశ్వాసులు అడిగిన మూడు ప్రశ్నలకు సమాధానంగా ఈ సూరా అవతరించింది. 1. కహఫ్ వారంటే ఎవరు? 2. ఖిజర్ సంఘటన వాస్తవాలు ఏమిటి? 3. జుల్‌ఖర్నయిన్ సంఘటన ఇంతకీ ఏమిటీ? అవిశ్వాసులు ప్రవక్త (స) ను, ఆయన నిజంగానే ప్రవక్త అవునో కాదో తెలుసుకోవటానికి గ్రంథ ప్రజలు ప్రేరేపించగా ఇలా ప్రశ్నించారు. అల్లాహ్‌తఆలా ఆ మూడు ప్రశ్నలకు ఈ సూరహ్‌లో సమాధానాలిచ్చాడు.

1. కహఫ్ వారి సంఘటన :

క్రైస్తవ మతం తొలి కాలంలో కొందరు యువకులు విగ్రహారాధనకు విసుగు చెంది దేవుని ఏకత్వం వైపు మొగ్గి ముస్లింలుగా మారిపోయారు. ఈ వార్త రాజుకు తెలుస్తుంది. రాజు వారందరిని సభకు రప్పించి విచారిస్తాడు. వారు ఎలాంటి జంకులేకుండా సత్యాన్ని బహిర్గతం చేస్తారు. ఇది రాజుకు నచ్చదు. కాని మరోసారి విచారించటానికి వారికి కొన్ని రోజులు గడువిస్తాడు. వారు సభ నుండి తిరిగి వచ్చి పరస్పరం సంప్రదిస్తారు. గుట్టుచప్పుడు కాకుండా కొండగుహల్లో దాక్కుందామని నిర్ణయించుకుంటారు. అవిశ్వాసులకు దూరంగా ఉండి అల్లాహ్ ప్రార్థనలో నిమగ్నమయి ఉండాలని గుహలో దాక్కుంటారు.

వారు గుహలో ప్రవేశించిన వెంటనే అల్లాహ్ నిర్ణయం వల్ల వారికి నిద్ర ముంచుకొస్తుంది. ఆ స్థితిలోనే వారు అటూ ఇటూ కదులుతూ మెదులుతూ ఉంటారు. గుహలోపలి భాగం చాలా ఆశ్చర్యకరంగా ఉంది. జీవించటానికి తగిన ఏర్పాట్లన్నీ ఉన్నాయి. గాలి, వెలుతురు వచ్చేందుకు మార్గాలు ఉన్నాయి. సూర్యుడు ఉదయిస్తే కొంత వెలుతురు తప్పకుండా ప్రవేశిస్తుంది. ఆ యువకులు ఆ స్థితిలో నిద్రపోతున్నారు. వారితో పాటు ఒక కుక్క తన ముందు కాళ్ళు చాచి గుహద్వారం వద్ద కూర్చుంది.

ఈ పరిస్థితి అంతా ఎలా ఉందంటే ఎవరైనా ఆ గుహలోకి తొంగి చూస్తే భయాందోళనలకు గురయి అక్కడి నుండి పారిపోతారు. సంవత్సరాల తరబడి ఆ యువకులు నిద్రలోనే ఉన్నారు. జీవన శైలిలో మార్పులు జరుగుతాయి. రోమనులు క్రైస్తవులపై దాడిచేసి వారిని ఓడిస్తారు. ఈ విధంగా ఆ దేశం రోమనుల హస్తగతమవుతుంది. ఆ తరువాత అల్లాహ్ మహిమవల్ల వారు నిద్రలేస్తారు. మనం ఎంతకాలం నిద్రించామని పరస్పరం ప్రశ్నించుకుంటారు. మనలో ఎవరైనా వెళ్ళి ఆహారం తీసుకురావాలి, కాని చాలా జాగ్రత్తగా ఉండాలి. ఎందుకంటే రాజు చాలా కఠినుడు. విగ్రహారాధకుడూను. మనల్ని తన ధర్మాన్ని బలవంతంగా ఆచరించమని ఆదేశిస్తాడు, లేదా మనల్ని చంపివేస్తాడు. ఇవన్నీ మన ఇహపరాల్ని నష్టం కలిగిస్తాయి. వారిలో ఒక యువకుడు నాణాలు తీసుకొని పట్టణం వైపు వెళ్ళి చూడగా పరిస్థితులన్నీ వేరుగా ఉన్నాయి. క్రొత్త విధానాలు, క్రొత్త వ్యక్తులు అయోమయంగా కనబడ్డారు. కాని ఆ యువకుడు భయపడకుండా ఒక హోటల్ వద్దకు వెళ్ళి కొన్ని వస్తువులు ఎంచుకొని రుసుము (వెల) చెల్లించటానికి నాణెం ఇచ్చాడు. ఆ దుకాణదారుడు దాన్ని ప్రాచీన నాణెంగా గుర్తించాడు. ఈ విధంగా రహస్యం బయటపడింది. ప్రజలకు ఈ విషయం తెలియగానే ఆ వ్యక్తిని కొనియాడారు. వారి పట్ల శ్రద్ధ చూపారు. ఎందుకంటే అవిశ్వాస రాజుల పాలన అంతమయింది. అక్కడి ప్రజలు క్రైస్తవం స్వీకరించి ఉన్నారు.

ఆ వ్యక్తి ఇదంతా చూసి సంతోషించాడు. కాని అల్లాహ్ ప్రార్థనకే ప్రాముఖ్యం ఇచ్చాడు. తన స్నేహితుల వద్దకు వెళ్ళి జరిగినదంతా చెప్పాడు. ప్రజలు వారిని గుర్తించి వారిని నగరం వైపు రమ్మని నగర ప్రజలకు లాభం చేకూర్చమని ప్రాధేయపడ్డారు. కాని ఆ యువకులు సన్యాసం పుచ్చుకొని అక్కడే తమ మిగతా జీవితాన్ని గడిపారు. వారు మరణించిన తరువాత వారి స్మారక చిహ్నంగా వారి విగ్రహాలు తయారు చేయించారు. గుహద్వారం వద్ద ఒక ప్రార్థనాలయాన్ని నిర్మించారు. కహ్ఫ్ వారు మక్కా విశ్వాసులవలె వేధింపులకూ, హింసలకు గురయ్యారు. ఈ సంఘటనలో ముస్లిములకు ఓదార్పు ఉంది. కహ్ఫ్ వారిని రక్షించుకున్నట్లే విశ్వాసులనూ రక్షించుకోవటం జరుగుతుంది. వారికి తన అనుగ్రహాల్ని ప్రసాదించినట్లే ముస్లిములకూ అనుగ్రహించటం జరుగుతుంది. వారే సాఫల్యం పొందుతారు అని పేర్కొనబడింది.

2. మూసా మరియు ఖిజర్‌ల సంఘటన :

బుఖారీలో సయీద్ బిన్ జుబైర్ ఇలా ఉల్లేఖిస్తున్నారు : తాను అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అబ్బాస్ (రజి)తో ఇలా అన్నారు. మూసా, ఖిజర్ గురించి నూఫ్ బకాలి ఇలా అన్నాడు : మరి మీ అభిప్రాయమేమిటి? దానికి

అబ్దుల్లాహ్ బిన్ అబ్బాస్ (రజి) ఇలా అన్నారు : దైవవిరోధి అసత్యం పలుకుతున్నాడు. ఉబయ్ బిన్ కాబ్ నాతో ఇలా అన్నారు : ఆయన ప్రవక్త (స) ద్వారా ఇలా అన్నారు. ఒకసారి మూసా (అ) బనీ ఇస్రాయీల్‌ను ఉద్దేశించి ప్రసంగిస్తూ ఉండగా, ఒక వ్యక్తి లేచి అందరికన్నా గొప్ప పండితుడు ఎవరు? అని ప్రశ్నించాడు. అప్పుడు మూసా (అ) "నాకు అందరికంటే అధికంగా జ్ఞానం ప్రసాదించబడింది" అని అన్నారు. అల్లాహ్‌కు ఈ సమాధానం నచ్చలేదు. "అల్లాహ్‌కే తెలుసు" అని అంటే బాగుండేది. రెండు సముద్రాలు కలిసేచోట మా దాసుడు ఒకడున్నాడు, నీకంటే గొప్ప జ్ఞానం, వివేకం కలవాడు ఉన్నాడు అని ఆయనకు తెలియపరచబడింది. నీ దాసుని వరకు చేరే దారి ఏది అని మూసా (అ) ప్రశ్నించారు. అల్లాహ్ ఇలా అన్నాడు – చేపను మీ ప్రయాణ ఆహారంగా తీసుకొని వెళ్ళండి. అది ఎక్కడ తప్పిపోతే అక్కడ ఆ వ్యక్తి దొరుకుతాడు. మూసా (అ) తన టిఫిన్‌లో చేప ఉంచి, ఇంకా యూషా బిన్ నూన్‌ని వెంట తీసుకొని ఆ వ్యక్తిని వెదకటానికి బయలుదేరారు. చాలా దూరం ప్రయాణం చేసి ఒక బండరాయిపై నిద్రపోయారు. చేపలో ప్రాణం వచ్చింది. అది సముద్రంలోకి పోయింది. అది వెళ్ళిన కొంతదూరం వరకు మంచు గడ్డలా ఒక గీత ఏర్పడింది. ఇదంతా యూషా బిన్ నూన్ కంటపడింది. ఎందుకంటే అతను మూసాకన్నా ముందు నిద్రలేచారు. కాని ఈ విషయాన్ని అతనికి తెలుపటం మరచిపోయారు. ఇద్దరూ ప్రయాణం ప్రారంభించారు. రెండవరోజు అలసట చెంది చేప తిందామని అనుకున్నారు. ప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు – తెలిపిన స్థలానికి చేరటంలో మూసా ఏమాత్రం అలసట చెందలేదు. కాని గమ్యం దాటి ముందుకు పోయినపుడు అలసిపోయారు. అప్పుడు యూషా బిన్ నూన్ ఇలా అన్నారు : మనం విశ్రాంతి తీసుకున్నచోట చేపకు ప్రాణం వచ్చింది. అది సముద్రంలోనికి పోయింది. ఈ విషయమును మీతో నేను చెప్పటం మరచిపోయాను. ఇది షైతాన్ పనే. సముద్రంలో ఏర్పడిన ఆ గీత చేపకు మార్గం అనీ ప్రవక్త (స) అన్నారు. మనం వెదుకుతున్న స్థలం అదే కదా అని ఇద్దరూ మాట్లాడుకుంటూ వెనుదిరిగారు. ఆ రాతిబండ వరకు చేరుకున్నారు. అక్కడ ఒక వ్యక్తి మంచి దుస్తులు ధరించి కూర్చున్నాడు. మూసా (అ) అతనికి 'సలామ్' చేసారు. మీ ప్రాంతంలో 'సలాం ఎక్కడ' ఆ వ్యక్తి పేరే ఖిజర్. అప్పుడు మూసా (అ) "అల్లాహ్ మీకు ప్రత్యేకంగా ప్రసాదించిన జ్ఞానాన్ని నేర్చుకునేందుకు వచ్చాను" అని మూసా (అ) అన్నారు. ఖిజర్ ఇలా అన్నారు – "నా వెంట ఉండి ఆ విషయాల పట్ల సహనం పాటించలేరు. ఓ మూసా! మీకు ఇవ్వబడని జ్ఞానం నాకు ఇవ్వబడింది." "ఇన్‌షాఅల్లాహ్ మీరు నన్ను సహనం పాటించేవానిగా పొందుతారు. నేను ఏమాత్రం మీ ఆజ్ఞలను ఉల్లంఘించను" అని మూసా (అ) అన్నారు. "నా వెంట ఉండి మీరు చూస్తున్న ఎటువంటి సంఘటన గురించైనా ప్రశ్నించరాదు. నా అంతట నేనే వాటి గురించి వివరిస్తాను" అని ఖిజర్ అన్నారు.

దానికి మూసా (అ) సమ్మతించి, ఇద్దరూ ప్రయాణమయ్యారు. సముద్రతీరాన ముందు నుంచి ఒక నౌక కంట పడింది. ఇద్దరూ పడవలో ప్రయాణమయ్యారు. కొంతదూరం వెళ్ళిన తర్వాత ఖిజర్ (అ) పడవ ముందు భాగం నుండి ఒక చెక్కను తీసివేసి నావకు కన్నం వేసారు. అది చూసి మూసా (అ) ఉండలేకపోయారు. "మనకు ఉచితంగా ఎక్కించి, మనకు ఎంతో ఉపకారం చేసారు. దానికి ప్రతిఫలంగా

మీరు పడవకు కన్నం వేస్తారా!? పడవతో సహా అందరూ మునిగిపోతారు. ఇది ఎంతమాత్రం బాగా లేదు" అన్నారు. "మీరు నా వెంట ఉండి ఎంతమాత్రం సహనం పాటించలేరని ముందే చెప్పాను" అని ఖిజర్ అన్నారు. "నేను మరచిపోయాను. మన్నించండి" అని మూసా (అ) అన్నారు. ప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు : ఈ మొదటి ప్రశ్న మరచి ప్రశ్నించారు. ఆ సమయంలోనే ఒక పిచ్చుక వచ్చి కొన్ని చుక్కల నీళ్ళు త్రాగింది. అప్పుడు ఖిజర్ (అ) ఇలా అన్నారు : "దైవజ్ఞానం ముందు మన జ్ఞానం కూడా ఇటువంటిదే."

పడవ తీరం చేరింది. ఇద్దరూ ఒక వైపు బయలుదేరారు. తీరం వెంబడి వెళ్తున్నారు. ఒక మైదానంలో కొంతమంది పిల్లలు ఆడుకుంటున్నారు. ఖిజర్ ముందుకు వెళ్ళి వారిలో ఒక పిల్లవాడ్ని చంపివేసారు. మూసా ఉండలేక, "అన్యాయంగా ఎందుకు చంపారు" అని ప్రశ్నించారు. అప్పుడు ఖిజర్ (అ) "నా వెంట ఉండి సహనం పాటించలేరని నేను ముందే చెప్పానుగా" అన్నారు. ఈ విషయం మొదటి దానికన్నా క్రూరమైనది అవటం వల్ల మూసా సహించలేకపోయారు. "దయచేసి దీన్ని కూడా క్షమించండి. దీని తరువాత ప్రశ్నిస్తే నన్ను మీ వెంట ఉండనివ్వకండి" అని ప్రాధేయపడ్డారు. ఇద్దరూ బయలుదేరారు. ఒక పట్టణంలోనికి ప్రవేశించారు. అక్కడి ప్రజలు మంచి స్థితిలో ఉన్నా వారిద్దరినీ అతిథులుగా స్వీకరించ నిరాకరించారు. వారిద్దరూ ఆ పట్టణంలో నడుస్తూ ఖిజర్(అ) ఒక ఇంటి వైపు వెళ్ళి దాని వంగి ఉన్న గోడను మరమ్మత్తు చేసి సరిచేసారు. "మనల్ని ఈ ఊరి వారు అతిథులుగా స్వీకరించలేదు, నిలువనీడ ఇవ్వలేదు. ఎలాంటి ప్రతిఫలం తీసుకోకుండా మీరు ఈ సేవ చేసివేసారు. ప్రతిఫలం తీసుకుంటే సరిపోయేది" అని మూసా (అ) అన్నారు. అప్పుడు ఖిజర్ (అ) ఇక మనిద్దరం కలసి ఉండలేము అని తెలిపి జరిగిన మూడు సంఘటనల గూర్చి వివరించారు. ఇవన్నీ అల్లాహ్ ఆజ్ఞానుసారమే అని తెలియజేసారు.

ఖుర్‌ఆన్‌లోని సూరతుల్ కహ్ఫ్‌లో ఒక రాజును గురించి ప్రస్తావించబడింది. అతనికి జుల్‌ఖర్‌నైన్ అనే బిరుదు ఉండేది. అతని అధికారం తూర్పు పడమరల వరకు వ్యాపించి ఉండేది. అతను రాజ్యాలను జయిస్తూ ఒక ప్రాంతానికి చేరుకున్నాడు. అక్కడి ప్రజలు యాజూజ్, మాజూజ్‌లు మమ్మల్ని అనేక విధాలుగా హింసిస్తున్నారనీ, మమ్మల్ని నాశనం చేస్తున్నారని మీరు వారి బారి నుండి మమ్మల్ని కాపాడమని వేడుకున్నారు. జుల్‌ఖర్‌నైన్ అది విని వారిని ఓదార్చి ఇనుమును, రాగిని కరిగించి రెండు కొండల మధ్య ఒక గోడను నిర్మించారు. ఈ విధంగా వారు యాజూజ్, మాజూజ్‌ల నుండి రక్షణ పొందారు. (రక్షింపబడ్డారు).

ఖుర్‌ఆన్‌లో జుల్‌ఖర్‌నైన్ గురించి రెండు విషయాలు ఉన్నాయి. ఒకటి: ఆనకట్ట, అది రెండు కొండల మధ్య నిర్మించబడిందని, ఇంకా యాజూజ్, మాజూజ్‌లు వచ్చే మార్గాన్ని మూసివేసారు. (18 : 94). ఇంకా ఆ గోడ ఇనుప ఇటుకలతో, కరిగించిన రాగితో నిర్మించబడింది.

18. అల్ కహఫ్

ఆయత్‌లు : 110 **అవతరణ : మక్కాలో**

పరమ కరుణామయుడు అపార కృపాశీలుడు అయిన అల్లాహ్ పేరుతో

(1) అల్లాహ్ మాత్రమే స్తుతింపదగినవాడు. ఆయన తన దాసునిపై ఈ గ్రంథాన్ని అవతరింపజేసాడు. అందులో ఎలాంటి వక్రత్వాన్ని ఉంచలేదు. (2) అది సూటిగా, ఉన్నది ఉన్నట్లుగానే ప్రకటించే గ్రంథం. దాని ద్వారా అతను దేవుని కఠిన శిక్షను గురించి ప్రజలను హెచ్చరించాలని, విశ్వసించి సత్కార్యాలు చేసేవారికి మంచి ప్రతిఫలం లభిస్తుంది అనే శుభవార్తనూ (3) అందులోనే వారు కలకాలం ఉంటారు అనే శుభవార్తనూ అందజేయాలని,

(4) అల్లాహ్ ఎవరినో కుమారుడుగా వరించాడు అని పలికే ప్రజలను భయపెట్టాలని. (5) ఈ విషయం గురించి వారికిగాని, వారి తాతముత్తాతలకుగానీ ఎటువంటి జ్ఞానం లేదు. వారి నోట వెలువడే ఈ మాట అత్యంత దారుణమైనది. వారు కేవలం అబద్ధాన్ని మాత్రమే వాగుతున్నారు. (6) ఓ ప్రవక్తా! ఒకవేళ వారు ఈ ఉపదేశాన్ని విశ్వసించకపోతే, బహుశా నీవు వారి కోసం దుఃఖిస్తూ నీ ప్రాణాన్నే కోల్పోతావేమో!

(7) యదార్థం ఏమిటంటే ప్రజలలో మంచి పనులు చేసేవారెవరో పరీక్షించాలని, భూమిపై ఉన్న వస్తు సామగ్రినంతటినీ, మేము భూమికి అలంకారంగా చేసాము.

(8) చివరకు మేము దానినంతటినీ చదునైన మైదానంగా చేసివేయనున్నాము.

(9) గుహవారు, శిలాఫలకం వారు మా సూచనలలో ఒక అద్భుతమైన సూచన అని మీరు భావిస్తున్నారా?

آیَاتُهَا 110 ﴿18﴾ سُوْرَةُ الْكَهْفِ مَكِّيَّةٌ رُكُوْعَاتُهَا 12

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتٰبَ وَلَمْ
يَجْعَلْ لَّهٗ عِوَجًا ۜ ﴿1﴾
قَيِّمًا لِّيُنْذِرَ بَاْسًا شَدِيْدًا مِّنْ لَّدُنْهُ وَيُبَشِّرَ
الْمُؤْمِنِيْنَ الَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ الصّٰلِحٰتِ اَنَّ لَهُمْ
اَجْرًا حَسَنًا ۙ ﴿2﴾
مَّاكِثِيْنَ فِيْهِ اَبَدًا ۙ ﴿3﴾
وَّيُنْذِرَ الَّذِيْنَ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا ۤ ﴿4﴾
مَا لَهُمْ بِهٖ مِنْ عِلْمٍ وَّلَا لِاٰبَآئِهِمْ ؕ كَبُرَتْ
كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ ؕ اِنْ يَّقُوْلُوْنَ اِلَّا
كَذِبًا ﴿5﴾
فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ اِنْ لَّمْ يُؤْمِنُوْا
بِهٰذَا الْحَدِيْثِ اَسَفًا ﴿6﴾
اِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْاَرْضِ زِيْنَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ
اَيُّهُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ﴿7﴾
وَاِنَّا لَجٰعِلُوْنَ مَا عَلَيْهَا صَعِيْدًا جُرُزًا ؕ ﴿8﴾
اَمْ حَسِبْتَ اَنَّ اَصْحٰبَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيْمِ ۙ
كَانُوْا مِنْ اٰيٰتِنَا عَجَبًا ﴿9﴾

اِذْ اَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوْا رَبَّنَاۤ اٰتِنَا
مِنْ لَّدُنْكَ رَحْمَةً وَّهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا
رَشَدًا ﴿10﴾
فَضَرَبْنَا عَلٰۤى اٰذَانِهِمْ فِى الْكَهْفِ سِنِيْنَ
عَدَدًا ۙ ﴿11﴾
ثُمَّ بَعَثْنٰهُمْ لِنَعْلَمَ اَىُّ الْحِزْبَيْنِ اَحْصٰى لِمَا
ع 1/12/13 لَبِثُوْۤا اَمَدًا ۠ ﴿12﴾
نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَاَهُمْ بِالْحَقِّ ؕ اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ
اٰمَنُوْا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنٰهُمْ هُدًى ۖ ﴿13﴾
وَّرَبَطْنَا عَلٰى قُلُوْبِهِمْ اِذْ قَامُوْا فَقَالُوْا رَبُّنَا
رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَنْ نَّدْعُوَاۡ مِنْ دُوْنِهٖۤ
اِلٰهًا لَّقَدْ قُلْنَاۤ اِذًا شَطَطًا ﴿14﴾
هٰۤؤُلَاۤءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِهٖۤ اٰلِهَةً ؕ لَوْلَا
يَاْتُوْنَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطٰنٍۢ بَيِّنٍ ؕ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ
افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ؕ ﴿15﴾
وَاِذِ اعْتَزَلْتُمُوْهُمْ وَمَا يَعْبُدُوْنَ اِلَّا اللّٰهَ فَاْوٗۤا
اِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِّنْ رَّحْمَتِهٖ
وَيُهَيِّئْ لَكُمْ مِّنْ اَمْرِكُمْ مِّرْفَقًا ﴿16﴾

(10) ఆ గుహలో ఆశ్రయం పొందిన ఆ యువకులు, "ప్రభూ! నీ ప్రత్యేక కారుణ్యాన్ని మాకు ప్రసాదించు. మా వ్యవహారాన్ని చక్కబెట్టు" అని వేడుకున్నారు. (11) అప్పుడు మేము వారిని అదే గుహలో జోకొట్టి ఏళ్ళ తరబడి గాఢనిద్రలో ఉంచాము. (12) తరువాత మేము వారిని మేల్కొలిపాము. ఆ రెండు వర్గాలలో ఏ వర్గం వారు తాము గుహలో ఉన్న కాలాన్ని ఖచ్చితంగా లెక్క కడతారో పరీక్షిద్దామని. (13) మేము వారి అసలు గాథను నీకు వినిపిస్తున్నాము. వారు తమ ప్రభువును విశ్వసించిన కొందరు యువకులు. మేము వారికి సన్మార్గంపై నడపటంలో అభివృద్ధిని ప్రసాదించాము.

(14) వారు లేచి ఈ ప్రకటన చేసినప్పుడు మేము వారి హృదయాలకు దృఢత్వాన్ని కలుగజేసాము. "ఆకాశాలకు, భూమికి ప్రభువైనవాడే మా ప్రభువు. మేము ఆయనను త్రోసిరాజని (కాదని) మరొకణ్ణి దేవునిగా చేసుకొని వేడుకోము. ఒకవేళ మేము అలాచేస్తే, పూర్తిగా అనుచితమైన దానిని చేసిన వారమవుతాము."

(15) మన జాతివారైన వీరు విశ్వప్రభువును కాదని ఇతర దైవాలను సృష్టించుకున్నారు. ఈ దైవాలు ఆరాధ్యులని స్పష్టమైన ప్రమాణాన్ని దేన్నయినా ఈ ప్రజలు ఎందుకు తీసుకురారు? అల్లాహ్ విషయంలో అభూత కల్పనకు పాల్పడిన వాడిని మించిన దుర్మార్గుడెవడు కాగలడు?

(16) ఇప్పుడు మీరు వారితోను, అల్లాహ్‌ను కాదని వారు ఆరాధించే దేవుళ్ళతోను సంబంధాలను త్రెంచుకున్నారు. కనుక, ఇక పదండి. ఫలానా గుహలో ప్రవేశించి ఆశ్రయం పొందండి. మీ ప్రభువు మీపై తన కారుణ్య ఛాయను విస్తరింపజేస్తాడు. మీ కార్యసిద్ధికై సకల సామగ్రిని సమకూరుస్తాడు.

وَتَرَى الشَّمْسَ اِذَا طَلَعَتْ تَّزٰوَرُ عَنْ كَهْفِهِمْ
ذَاتَ الْيَمِيْنِ وَاِذَا غَرَبَتْ تَّقْرِضُهُمْ ذَاتَ
الشِّمَالِ وَهُمْ فِيْ فَجْوَةٍ مِّنْهُ ؕ ذٰلِكَ مِنْ اٰيٰتِ
اللّٰهِ ؕ مَنْ يَّهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ ۚ وَمَنْ يُّضْلِلْ
فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ وَلِيًّا مُّرْشِدًا ۠ ﴿17﴾ ع 2 5 14

وَتَحْسَبُهُمْ اَيْقَاظًا وَّهُمْ رُقُوْدٌ ۖ وَّنُقَلِّبُهُمْ
ذَاتَ الْيَمِيْنِ وَذَاتَ الشِّمَالِ ۖ وَكَلْبُهُمْ
بَاسِطٌ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيْدِ ؕ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ
لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَّلَمُلِئْتَ مِنْهُمْ رُعْبًا ﴿18﴾

وَكَذٰلِكَ بَعَثْنٰهُمْ لِيَتَسَآءَلُوْا بَيْنَهُمْ ؕ قَالَ
قَآئِلٌ مِّنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ ؕ قَالُوْا لَبِثْنَا يَوْمًا
اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ؕ قَالُوْا رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا
لَبِثْتُمْ ؕ فَابْعَثُوْٓا اَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هٰذِهٖٓ اِلَى
الْمَدِيْنَةِ فَلْيَنْظُرْ اَيُّهَآ اَزْكٰى طَعَامًا فَلْيَاْتِكُمْ
بِرِزْقٍ مِّنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ
اَحَدًا ﴿19﴾

(17) వారిని నీవు గుహలో చూచినప్పుడు, సూర్యుడు ఉదయించేటప్పుడు, వారి గుహను తాకకుండా కుడి ప్రక్కగా పైకిపోయినట్లుగానూ, అస్తమించేటప్పుడు వారికి దూరంగా ఎడమ ప్రక్కగా దిగిపోయి నట్లుగానూ నీకు గోచరిస్తుంది. వారు గుహలోపల ఒక సువిశాలమైన స్థలంలో పడి ఉన్నారు. ఇది అల్లాహ్ సూచనలలో ఒక సూచన. అల్లాహ్ సన్మార్గం చూపినవాడే అసలు సన్మార్గం పొందినవాడు. అల్లాహ్ మార్గభ్రష్టత్వానికి గురిచేసినవాడిని మార్గం చూపి, సంరక్షించేవాణ్ణి నీవు పొందలేవు. (18) వారిని నీవు చూచి, వారు మేల్కొనే ఉన్నారని అనుకుంటావు. వాస్తవానికి వారు నిద్రపోతున్నారు. మేము వారిని కుడిప్రక్కకూ, ఎడమ ప్రక్కకూ దొర్లేలా మరలి పడుకునేలా చేసేవారము. వారి కుక్క గుహ ముఖద్వారం వద్ద ముందు కాళ్ళను చాచి కూర్చుని ఉండేది. ఒకవేళ నీవు వారిని తొంగిచూస్తే, వెనక్కి తిరిగి పారిపోతావు. ఆ దృశ్యాన్ని చూచిన కారణంగా నీవు భయకంపితుడవు అవుతావు. (19) మేము ఇదే అద్భుత మహిమ ద్వారా వారిని మేల్కొలిపి కూర్చోబెట్టాము. వారు పరస్పరం ప్రశ్నించు కోవాలని. వారిలో ఒకడు మనం ఈ స్థితిలో ఎంతకాలం ఉన్నాము? అని అడిగాడు. మిగతావారు, “బహుశా ఒక రోజంతానో లేక దానికంటే కొంచెం తక్కువగానో ఉండి ఉంటాము” అని అన్నారు. మళ్ళీ ఇలా అన్నారు వారంతా : “అల్లాహ్‌యే బాగా ఎరుగును, మనం ఈ స్థితిలో ఎంతకాలం గడిపామో. సరే, ఇక ఈ వెండి నాణాన్ని ఇచ్చి మనలో ఎవరినైనా నగరానికి పంపుదాము. అతడు మంచి భోజనం ఎక్కడ దొరుకుతుందో కనుక్కొని, తినటానికేదైనా తీసుకువస్తాడు. అతడు కాస్త తెలివిగా వ్యవహ రించాలి. మనము ఇక్కడ ఉన్నామని ఎవరికైనా తెలిసేవిధంగా అతడు ప్రవర్తించకూడదు.

إِنَّهُمْ إِن يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَن تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا ﴿20﴾

وَكَذَٰلِكَ أَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ ۖ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا ۖ رَّبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ ۚ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا ﴿21﴾

سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ ۖ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ ۚ قُل رَّبِّي أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِم مَّا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ ۗ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِم مِّنْهُمْ أَحَدًا ﴿22﴾ ع 3 5 15

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ﴿23﴾ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ ۚ وَاذْكُر رَّبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰ أَن يَهْدِيَنِ رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشَدًا ﴿24﴾

(20) ఒకవేళ వారు మనల్ని పట్టుకుంటే, రాళ్ళతో కొట్టి చంపేస్తారు. లేదా బలవంతంగా మనల్ని తమ సంఘంలో మళ్ళీ కలుపుకుంటారు. అలా జరిగితే, మీరు ఎన్నటికీ సాఫల్యం పొందలేరు. (21) ఈ విధంగా మేము నగరవాసులకు వారి ఉనికిని గురించి తెలియజేశాము. అల్లాహ్ చేసిన వాగ్దానం సత్యమైనదనీ ప్రళయ సమయం నిస్సందేహంగా వచ్చి తీరుతుందనీ ప్రజలు తెలుసుకోవాలని. కాని ప్రజలు వారితో ఎలా వ్యవహరించాలి అనే విషయం గురించి పరస్పరం వాదులాడుకుంటున్నారు. కొందరు “వారిమీద ఒక గోడ కట్టండి. వారి ప్రభువుకే వారి వ్యవహారం గురించి బాగా తెలుసు” అని అన్నారు. కాని ఈ వ్యవహారంలో పైచేయిగా ఉన్నవారు, “మేము వారిమీద ఒక ఆరాధనా మందిరాన్ని నిర్మిస్తాము” అని అన్నారు.

(22) కొంతమంది “వారు ముగ్గురు, నాల్గవది వారి కుక్క” అని అంటారు. మరికొందరు, “వారు ఐదుగురు, ఆరోది వారి కుక్క” అని అంటారు. వారందరూ కేవలం అర్ధరహితంగా వాగుతున్నారు. మరికొందరు, “వారు ఏడుగురు, ఎనిమిదవది వారి కుక్క” అని కూడా అంటారు. ఇలా అను : వారు ఎందరో నా ప్రభువే బాగా ఎరుగును. కొందరికి మాత్రమే వారి నిజమైన సంఖ్య తెలుసు. కనుక స్థూలంగా తప్ప వారి సంఖ్యను గురించి ప్రజలతో వాదించకు. ఇంకా వారిని గురించి ఎవరినీ ప్రశ్నించకు. (23) చూడు! ఏ విషయాన్ని గురించియైనా, ఎన్నడూ నేను ఈ పనిని రేపుచేస్తాను అని అనకు. (24) అల్లాహ్ కోరితేనే తప్ప, ఒకవేళ మరపువల్ల నీవు అలా అంటే, వెంటనే నీ ప్రభువును స్మరించుకొని ఇలా అను : “నా ప్రభువు ఈ వ్యవహారంలో సత్యానికి అతి దగ్గరగా ఉన్న విషయం వైపునకు నాకు మార్గం చూపుతాడని నేను ఆశిస్తున్నాను.”

(25) వారు తమ గుహలో మూడు వందల సంవత్సరాలు ఉన్నారు. తొమ్మిది సంవత్సరాలు ఇంకా అధికం చేసారు. (26) నీవు ఇలా చెప్పు : వారు ఆ స్థితిలో ఉన్న కాలాన్ని అల్లాహ్‌యే బాగా ఎరుగును. ఆకాశాలలోనూ, భూమిలోనూ గుప్తంగా ఉన్న సమస్త విషయాలు ఆయనకు మాత్రమే తెలుసు. ఎంత అద్భుతమైన వాడు ఆ చూసేవాడు, ఆ వినేవాడు, ఆయన తప్ప మరెవ్వడూ లేడు. అంతేకాదు ఆయన తన ప్రభుత్వాధికారంలో ఎవరినీ భాగస్వామిగా చేర్చుకోడు.	وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلٰثَ مِائَةٍ سِنِيْنَ وَازْدَادُوْا تِسْعًا ﴿25﴾ قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوْا ۚ لَهٗ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ اَبْصِرْ بِهٖ وَاَسْمِعْ ۭ مَا لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِيٍّ ۡ وَّلَا يُشْرِكُ فِيْ حُكْمِهٖٓ اَحَدًا ﴿26﴾

అల్ కహఫ్

1 – 26 వాక్యాల వివరణ 1వ వాక్యం : ఉసైద్ బిన్ హుజైర్ (రజి) ఇలా ఉల్లేఖిస్తున్నారు : తాను రాత్రి సమయంలో ఈ సూరహ్‌ను పఠిస్తున్నారు. అకస్మాత్తుగా వారి జంతువు బెదురుతుండటం గమనించారు. విషయం ఏమిటా అని పరిశీలించారు. ఆయనకు ఒక మేఘం కనబడింది. అది వారిని కప్పి వేసింది. ప్రవక్త అనుచరుడు దాన్ని గురించి ప్రవక్త (స)కు విన్నవించుకున్నారు. అప్పుడు ప్రవక్త (స) ఇలా ఉపదేశించారు : ఈ సూరాను పఠిస్తూ ఉండండి. ఖుర్ఆన్ పఠిస్తున్నప్పుడు శాంతి అవతరిస్తుంది. (సహీహ్ బుఖారి – హ.నెం.724)

అల్లాహ్‌తఆలా చాలా సూరాల ఆరంభంలో, చివరలో తన గొప్పతనాన్ని గురించి ప్రస్తావించాడు. దీనిద్వారా ప్రతి కార్యం అల్లాహ్ గొప్పతనం ద్వారా ప్రారంభం కావాలి, సమాప్తం అవ్వాలి. ఇంకా మహాప్రవక్త (స) అల్లాహ్ దాసులని, అదే గొప్ప స్థానమని పేర్కొనబడింది. ఖుర్ఆన్‌లో గ్రాంధికంగా, నిర్వచనపరంగా ఎటువంటి లోపం లేదు. ఇది వెనుకటి అన్ని గ్రంథాలకంటే ఉన్నతమైనది. సత్యాన్ని సత్యంగా, అసత్యాన్ని అసత్యంగా ధృవీకరిస్తుంది. ఖుర్ఆన్ అవిశ్వాసులకు ఉభయ లోకాల శిక్ష నుండి హెచ్చరిస్తుంది. విశ్వాసులకు స్వర్గ శుభవార్తలను ఇస్తుంది. ఆ స్వర్గంలో సెలయేరులు పారుతూ ఉంటాయి. వారు అందులో ఎల్లప్పుడూ ఉంటారు. (తైసీరుర్రహ్మాన్)

8వ వాక్యం : వీరు ఇహలోక సుఖాలలో మునిగి తేలుతున్నారు. అయితే మేము ప్రళయాన్ని సృష్టించి ఈ నేలను చదునైన మైదానంగా చేసివేస్తాము.

9వ వాక్యం : అనేక వ్యాఖ్యానాలవల్ల యూదులు ప్రేరిపించటం వల్లే అవిశ్వాసులు ప్రవక్త (స)ను ప్రశ్నించేవారని తెలుస్తుంది. 1. కహఫ్ వారి వృత్తాంతం 2. మూసా మరియు ఖిజర్‌ల వృత్తాంతం. 3. జుల్‌ఖర్‌నైన్ వృత్తాంతం. సూరె యూసుఫ్‌లో సమాధానమిస్తూ ఆ వృత్తాంతం మక్కా అవిశ్వాసులకు, ముస్లిములకు పోలి ఉందని అల్లాహ్ నిరూపించాడు. ప్రవక్త (స)ను తిరస్కరించినందుకు పర్యవసానం వారు తెలుసుకోవాలని, ఇంకో వైపు హింసలకు గురవుతున్న ముస్లిముల మనోభావాలు వికసించాలని ఈ సూరాలో కూడా మక్కా సంఘటనలను ఇందులో ఉన్న సంఘటనలతో పోల్చడం జరుగుతుంది. మా సూచనలు ఒకదాన్ని మించినది ఇంకొకటి అని నిరూపించటం జరిగింది. (తైసీరుల్ ఖుర్ఆన్)

10వ వాక్యం : ఈ యువకులనే కహఫ్ (గుహ)వారు అని అనటం జరిగింది. వివరాలు ముందున్నాయి.

వారు తమ ధర్మాన్ని కాపాడుకోవటానికి ఆ గుహలో దాక్కొని ప్రార్థించారు. ఈ సంఘటనలో మానవుల కోసం గొప్ప గుణపాఠం ఉన్నది. ఈనాడు చాలామంది యువకులు తమ కాలాన్ని వృథా చేస్తున్నారు. అల్లాహ్ గురించి ఏమాత్రం ఆలోచించరు. వీరు తమ జీవితాన్ని దైవప్రార్థనలో గడిపితే ఎంతో బాగుండేది. ఆ యువకులు అల్లాహ్‌ని తన కారుణ్యం ద్వారా తమకు నిలకడ ప్రసాదించమని, మార్గం చూపమని ప్రార్థించారు. అల్లాహ్ వారి ప్రార్థనను స్వీకరించాడు. వారిని సంవత్సరాల తరబడి నిద్రలో ముంచివేసాడు. (అహ్‌సనుల్ బయాన్)

12వ వాక్యం : వారు నిద్రపోయిన కాలాన్ని గురించి రెండు వర్గాల్లో ఉన్న అభిప్రాయ భేదాల్ని తొలగించడానికి మేము వారిని నిద్రనుండి మేల్కొలిపాము. (అల్ ఫజ్‌లుల్ కబీర్).

13వ వాక్యం : ఇప్పుడు కహఫ్ వృత్తాంతం వివరంగా పేర్కొనటం జరిగింది. ఈ యువకులు తమ జాతివారి అభిమతాన్ని కాదని దేవుని ఏకత్వాన్ని స్వీకరించారు. అల్లాహ్‌తఆలా వారి హృదయాలకు నిలకడను ప్రసాదించాడు. వారు తమ ధర్మ రక్షణ కోసం ఇల్లు వాకిలీ వదలి వలస పోవటాన్ని ఎన్నుకున్నారు. ప్రాపంచిక వ్యామోహాలను తిరస్కరించి ఆ గుహ జీవితానికి సిద్ధమయ్యారు. వృద్ధుల కన్నా యువకులే తొందరగా సత్యాన్ని స్వీకరిస్తారని ఇబ్నె కసీర్ అభిప్రాయపడ్డారు. ఎందుకంటే ఖురైష్‌కు చెందిన చాలామంది వృద్ధులు తిరస్కారాన్నే అనుసరించారు. చాలా కొద్దిమంది మాత్రమే ఇస్లాం స్వీకరించారు. విశ్వాసం పెరుగుదల, తగ్గుదల జరుగుతుందని అనేకమంది ధర్మవేత్తలు అభిప్రాయపడుతున్నారు. వారు ఈసా (అ) ధర్మాన్ని అవలంబించారని ఒక అభిప్రాయం. కాని ఇబ్నె కసీర్ దాన్ని ఖండించారు.

ఎందుకంటే ఒకవేళ ఆ యువకులు క్రైస్తవులు అయితే యూదులు వారి సంఘటనల పట్ల అంత ఆసక్తిని కనబర్చరు. అవిశ్వాసులకు ప్రవక్త (స)ను ప్రశ్నించమని ప్రేరేపించరు. అందువల్ల ఈ సంఘటన ఈసా (అ) దైవదౌత్యానికి ముందు కాలం నాటిదనిపిస్తుంది.

14వ వాక్యం : చాలామంది వ్యాఖ్యాతలు ఈ యువకులు ఆ జాతి నాయకుల కుమారులని, ఒకరోజు విగ్రహాల పూజ కొరకు తన కుటుంబం వారితో బయల్దేరారని, కాని వారిలోని మనస్సాక్షి విగ్రహారాధనను తిరస్కరించిందని, ఏక దైవారాధన కొరకు అందరూ తీర్మానించుకున్నారని, ఈ విషయం ఆ దేశపాలకునికి తెలిసిందని, వారిని తన ఆస్థానంలో పిలిచి కారణం తెలుపమని కోరాడని, అయితే వారు సత్యంపై నిలకడగా ఉంటూ పాలకుని ముందు భూమ్యాకాశాలకు ప్రభువే మా ఆరాధ్యుడు అవుతాడని, ఆయన తప్ప మేము ఇతరులెవ్వరినీ ఆరాధించమని, అలా చేస్తే దైవంపై అసత్యం మోపినట్లే అవుతుందని ప్రకటించారని అభిప్రాయపడుతున్నారు. వీరు తమ ప్రసంగంలో మా జాతి వారు అనేక ఆరాధ్యులను కల్పించుకున్నారని, వాటిని ఆరాధిస్తున్నారని, ఒకవేళ వారి ఈ క్రియ సరైనదే అయితే దానికి తగిన నిదర్శనం చూపాలని కోరారు. ఆధారంలేని మతం మతం కాదని, అవిశ్వాసుల వాదనను ఖండిస్తూ, ఇతరులను అల్లాహ్‌కు సాటి కల్పించుట అసత్య కల్పన అనీ, అల్లాహ్ తప్ప ఇతరులెవ్వరూ ఆరాధ్యులు లేరని, అల్లాహ్‌పై అసత్యాన్ని పలికినవాడి కంటే దుర్మార్గుడెవడూ లేడని అన్నారు. (తైసీరుర్రహ్మాన్)

16వ వాక్యం : జాతి ఆరాధ్యులకు మానసికంగా దూరంగా ఉంటున్నా మీరు శారీరకంగా కూడ వారికి దూరం కండి. ఇలా కహఫ్ వారు పరస్పరం అన్నారు. వారు ఆ గుహలో దాక్కున్నారు. వారి గురించి వార్తలు వ్యాపించసాగాయి. వెదకటం జరిగింది. కాని వారు దొరకలేదు. ప్రవక్త (స)ను, అబూబకర్ (రజి)ని అవిశ్వాసులు వెదకి వెదకి అలసిపోయినట్లు.

17వ వాక్యం : సూర్యుడు ఉదయించినప్పుడు, అస్తమించినప్పుడు వారిపై సూర్యకాంతి పడేది కాదు. అయితే వారు ఆ గుహలో విశాల స్థలంలో నిద్రపోయి ఉన్నారు. విశాల ప్రదేశం అయినా అక్కడ సూర్యకాంతి పడకపోవటం అల్లాహ్ సూచనలలో ఒక సూచన. (అహ్‌సనుల్ బయాన్)

18వ వాక్యం : ఇటు అల్లాహ్‌తఆలా వారు నిద్రలో అటు ఇటు దొర్లేటట్లు ఏర్పాటు చేశాడు. ఇది వారి రక్షణ నిమిత్తం అలా చేయబడింది. వారి కుక్కను కూడా ముందుకుపోతే కరిచేటట్లు ఉంచబడింది. అల్లాహ్‌తఆల ఈ విధంగా వారిని కాపాడాడు (తైసీరుల్ ఖుర్ఆన్). ఆ యువకులు ఎలా నిద్రపోయారో అలాగే లేచి కూర్చున్నారు. పరస్పరం "మనం ఎంతకాలం పండుకున్నాం" అని ప్రశ్నించుకున్నారు. శారీరకంగా వారిలో ఎటువంటి మార్పు రాలేదు. వారు ఉదయం పడుకున్నారు. 309 సంవత్సరాల తర్వాత సాయంత్రం నిద్రలేచారు. మనమెంత కాలం పడుకున్నామో అల్లాహ్‌కే తెలుసని అన్నారు. అప్పుడు వారికి చాలా ఆకలిగా ఉంది. కనుక డబ్బులిచ్చి పరిశుభ్రమైన ఆహారం కోసం ఎవర్నయినా పంపుదామని నిర్ణయించారు. వారు తమ ఇండ్ల నుండి వచ్చినప్పుడు కొంత డబ్బు కూడా తీసుకొని వచ్చారు. జాగ్రత్త! అని ఆ వెళ్ళిన వాడ్ని ఇతరులెవ్వరికీ విషయం తెలియకూడదని హెచ్చరించారు.

20వ వాక్యం : అంటే అవిశ్వాసులకు తెలిస్తే మనపై రాళ్ళు రువ్వి చంపేస్తారని లేదా, బలవంతంగా అవిశ్వాసానికి గురిచేస్తారని, ఆ రాజుకు తెలిస్తే మనల్ని అనేక విధాలుగా హింసిస్తాడనీ, మనల్ని అసహాయతకు గురిచేస్తాడనీ, అలా జరిగితే మన ఉభయలోకాలు నాశనం అవుతాయని వారు భయపడ్డారు. (అల్ ఫజ్‌లుల్ కబీర్).

21వ వాక్యం : చాలాకాలం నిద్రపోయిన వారిని అల్లాహ్ మళ్ళీ మేల్కొలిపాడు. ప్రజలకు వారి గురించి తెలిసిపోయింది. వీరు 309 సంవత్సరాలు నిద్రపోయిన తర్వాత కూడా బ్రతికున్నారనీ, వీరిలో ఎటువంటి మార్పు రాలేదని, ఈ సంఘటనవల్ల ప్రజలు అల్లాహ్ వాగ్దానం సత్యమనీ, మానవులందరినీ తీర్పుదినం నాడు అల్లాహ్ సజీవం చేస్తాడనీ, ఇందులో ఎంతమాత్రం అనుమానం లేదని, ఎందుకంటే ప్రతి వ్యక్తికి చేసిన కర్మలకు ప్రతిఫలం, శిక్ష ఇవ్వటం జరుగుతుందనీ తెలుసుకున్నారు. ధార్మిక పండితులు ప్రస్తావించిన విధంగా ఈ సంఘటన ఎందుకు జరిగిందంటే ఆ కాలం ప్రజలు తీర్పు దినం పట్ల, మరణానంతర జీవితం పట్ల అనుమానం వ్యక్తపరిచేవారు. వారిలో ఒక యువకుడు ప్రాచీన నాణెం తీసుకొని వచ్చినపుడు అతని వద్ద ప్రాచీన నాణెం చూసి అక్కడి వారు ఆశ్చర్యపోయారు. ఆ విషయం రాజు వరకు వెళ్ళింది. అతడు విచారణ ప్రారంభించాడు. వివరాలన్నీ తెలిసాయి. మరణానంతర జీవితం పట్ల అనుమానం ఉన్న వారందరూ అల్లాహ్ సాక్ష్యం చూసిన తరువాత ఆ యువకులకు మరణం సంభవించింది. ప్రజలు వారిని అదేవిధంగా ఉంచి గుహద్వారం మూసివేశారు. ఉన్నత వర్గానికి చెందినవారు వారి సమాధులపై ప్రార్థనాలయాలు నిర్మించి అక్కడ ప్రార్థించటం ప్రారంభించారు. వెనుకటి జాతుల్లో ఈ విధంగానే సాటి కల్పించటం వంటి ద్వారాలు తెరుచుకుంటూ వచ్చాయి. అందువల్లే ప్రవక్త (స) యూదులను, క్రైస్తవులను శపించారు. వారు తమ ప్రవక్తల, మహాపురుషుల సమాధులను ప్రార్థనాలయాలుగా మార్చుకున్నారు. వారిలోని మహాపురుషులు చనిపోతే వారి సమాధులపై ప్రార్థనాలయాలు నిర్మించి, వారి పటాలను వ్రేలాడగట్టేవారు. తీర్పుదినం నాడు వీరే అతి నీచ, నికృష్టమైన సృష్టితాలు. (బుఖారీ, ముస్లిమ్) (తైసీరుర్రహ్మాన్)

22వ వాక్యం : ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) "వారి సంఖ్య తెలిసిన ఆ కొద్దిమందిలో నేనొకడ్ని" అని అంటున్నారు. వారు ఏడుగురు. ప్రవక్త (స)ను వహీనే అనుసరించమని, ప్రజల అనుమానాలను, అపోహలను అనుసరించవద్దని ఉపదేశించబడింది.

23వ వాక్యం : యూదుల ప్రేరణ వల్ల అవిశ్వాసులు ప్రవక్త (స)ని ఈ మూడు ప్రశ్నలు అడిగారు. అప్పుడు ప్రవక్త (స) దైవవాణి వస్తుందని ఎదురుచూస్తూ వారితో, నేను సమాధానం ఇస్తానని అన్నారు – "ఇన్షాఅల్లాహ్" అని అనలేదు. ఆ తరువాత 15 రోజుల వరకు దైవవాణి అవతరించలేదు.

ఆ తరువాత ఈ వాక్యం అవతరించింది. ఈ వాక్యంలో ప్రవక్త (స) కు దైవనియమం ఉపదేశించబడింది.

وَاتْلُ مَآ اُوْحِيَ اِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ ۚ لَا
مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِهٖ ۚ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُوْنِهٖ
مُلْتَحَدًا ﴿27﴾
وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ رَبَّهُمْ
بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيْدُوْنَ وَجْهَهٗ وَلَا تَعْدُ
عَيْنٰكَ عَنْهُمْ ۚ تُرِيْدُ زِيْنَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ
وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهٗ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ
هَوٰىهُ وَكَانَ اَمْرُهٗ فُرُطًا ﴿28﴾
وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكُمْ ۫ فَمَنْ شَآءَ فَلْيُؤْمِنْ
وَّمَنْ شَآءَ فَلْيَكْفُرْ ۙ اِنَّآ اَعْتَدْنَا لِلظّٰلِمِيْنَ
نَارًا ۙ اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا ۭ وَاِنْ يَّسْتَغِيْثُوْا
يُغَاثُوْا بِمَآءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوْهَ ۭ بِئْسَ
الشَّرَابُ ۭ وَسَآءَتْ مُرْتَفَقًا ﴿29﴾

(27) ప్రవక్తా! నీ ప్రభువు గ్రంథం నుండి నీపై అవతరింపజేయబడిన దానిని వినిపించు. ఆయన ప్రవచనాలను మార్చే అధికారం ఎవ్వరికీ లేదు. ఆయన తప్ప నీవు ఏ ఆశ్రయాన్నీ పొందలేవు.

(28) తమ ప్రభువు ప్రసన్నతను అర్థిస్తూ ఉదయం, సాయంత్రం ఆయనను వేడుకునేవారి సహచర్యం పట్ల నీ హృదయాన్ని సంతృప్తపరచుకో. వారి నుండి నీ దృష్టిని ఏమాత్రం మరల్చకు. నీవు ఇహలోకపు మెరుగులను కోరుకుంటావా? ఎవని మనస్సును మేము మా ధ్యానం పట్ల శ్రద్ధ లేకుండా చేశామో, ఎవడు తన వాంఛలకు అనుగుణంగా ప్రవర్తించాడో, ఎవడి పని తీరు అతివాదంపై ఆధారపడి ఉంటుందో అటువంటి వ్యక్తికి విధేయత చూపకు. (29) స్పష్టంగా ఇలా ప్రకటించు : "ఇది సత్యం. మీ ప్రభువు నుండి వచ్చింది. ఇష్టమున్నవారు దానిని స్వీకరించవచ్చును. ఇష్టంలేని వారు దానిని తిరస్కరించనూ వచ్చు. మేము దుర్మార్గుల కొరకు ఒక అగ్నిని సిద్ధపరచి ఉంచాము. దాని జ్వాలలు వారిని చుట్టుముట్టుతాయి. అక్కడ వారు గనక మంచినీళ్ళు అడిగితే నూనె మడ్డి లాంటి నీటితో వారిని సత్కరించడం జరుగుతుంది. అది వారి ముఖాలను మాడుస్తుంది. అది ఎంత చెడ్డ ద్రవం! అది ఎంత నికృష్టమైన విశ్రాంతి స్థలం!

అంటే ఇక ముందు కార్య నిర్ణయం చేసినప్పుడు, "ఇన్షాఅల్లాహ్" అని పలకాలి. ఇంకా నా దైవ దౌత్య ధృవీకరణకు కహఫ్ వారి సంఘటన, ఇంకా అనేక సంఘటనలను, సాక్షులను ప్రవేశపెడతాడని ప్రజలకు తెలియజేయమని ఆదేశించబడింది. ప్రవక్త (స) వారి కోరిక తీరింది. అల్లాహ్ (త) వహీ ద్వారా గత ప్రవక్తల గాథలను వారి జాతుల సంఘటనలను వివరించాడు. ఇవి ప్రవక్త (స) సత్య సంధతకు గొప్ప సూచనలు.

25, 26 వాక్యాలు : అల్లాహ్ ఆ యువకులు గుహలో నివసించిన ఆ కాలాన్ని తెలియజేస్తున్నాడు. వారు ఆ గుహలో 309 సంవత్సరాలు ఉన్నారు. 300 ఏండ్ల సూర్యమాసం 309 ఏండ్ల చంద్రమాసానికి సమానం. ప్రతి సూర్యమాన శతాబ్దంలో చంద్రమానం 3 సంవత్సరాలు పెరుగుతాయి. వారు అందులో ఎంతకాలం ఉన్నారో అది కేవలం అల్లాహ్‌కే తెలుసు. సృష్టికర్తకు అంతా తెలుసు. సృష్టితాలకు తెలియజేసిందే తప్ప మరేమీ తెలియదు. ప్రతి విషయాన్నీ వినేవాడు, చూసేవాడు, కనిపెట్టి ఉండేవాడు ఆయనే. ఆయన తప్ప కార్యసాధకుడెవరూ లేరు. అతనికి ఎవరూ భాగస్వామి లేదు. ఆయనే సృష్టించాడు. ఆయన ఆదేశాలే చెల్లుతాయి. ఆయన ఆజ్ఞను ఎవరూ తిరస్కరించలేరు. ఆయనకు సహాయకులుగానీ, సలహాదారులుగానీ మంత్రులుగానీ లేరు. ఇలాంటి కల్పనలన్నింటికీ ఆయన అతీతుడు. (అల్ ఫజ్‌లుల్ కబీర్) (ఇబ్నె కసీర్)

اِنَّ الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اِنَّا لَا
نُضِيۡعُ اَجۡرَ مَنۡ اَحۡسَنَ عَمَلًا ۚ ﴿30﴾
اُولٰٓـئِكَ لَهُمۡ جَنّٰتُ عَدۡنٍ تَجۡرِىۡ مِنۡ تَحۡتِهِمُ
الۡاَنۡهٰرُ يُحَلَّوۡنَ فِيۡهَا مِنۡ اَسَاوِرَ مِنۡ ذَهَبٍ
وَّيَلۡبَسُوۡنَ ثِيَابًا خُضۡرًا مِّنۡ سُنۡدُسٍ
وَّاِسۡتَبۡرَقٍ مُّتَّكِـِٕيۡنَ فِيۡهَا عَلَى الۡاَرَآئِكِ ؕ نِعۡمَ
الثَّوَابُ ؕ وَحَسُنَتۡ مُرۡتَفَقًا ﴿31﴾ ع 4 9 16
وَاضۡرِبۡ لَهُمۡ مَّثَلًا رَّجُلَيۡنِ جَعَلۡنَا لِاَحَدِهِمَا
جَنَّتَيۡنِ مِنۡ اَعۡنَابٍ وَّحَفَفۡنٰهُمَا بِنَخۡلٍ
وَّجَعَلۡنَا بَيۡنَهُمَا زَرۡعًا ؕ ﴿32﴾
كِلۡتَا الۡجَـنَّتَيۡنِ اٰتَتۡ اُكُلَهَا وَلَمۡ تَظۡلِمۡ مِّنۡهُ
شَيۡـًٔـا ۙ وَّفَجَّرۡنَا خِلٰلَهُمَا نَهَرًا ۙ ﴿33﴾
وَّكَانَ لَهٗ ثَمَرٌ ۚ فَقَالَ لِصَاحِبِهٖ وَهُوَ يُحَاوِرُهٗۤ اَنَا
اَكۡثَرُ مِنۡكَ مَالًا وَّاَعَزُّ نَفَرًا ﴿34﴾
وَدَخَلَ جَنَّتَهٗ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفۡسِهٖ ۚ قَالَ مَاۤ
اَظُنُّ اَنۡ تَبِيۡدَ هٰذِهٖۤ اَبَدًا ۙ ﴿35﴾
وَّمَاۤ اَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً ۙ وَّلَـئِنۡ رُّدِدْتُّ اِلٰى
رَبِّىۡ لَاَجِدَنَّ خَيۡرًا مِّنۡهَا مُنۡقَلَبًا ﴿36﴾

(30) ఇక విశ్వసించి సత్కార్యాలు చేసేవారి విషయం. మేము నిశ్చయంగా వారి ప్రతిఫలాన్ని వృధాచేయము. (31) వారికొరకు నిత్య హరితవనాలు ఉన్నాయి. వాటి క్రింద కాలువలు ప్రవహిస్తూ ఉంటాయి. అక్కడ వారు బంగారు కంకణాలను ధరిస్తారు. ఆకుపచ్చని సన్నని జలతారు పట్టువస్త్రాలను ధరిస్తారు. ఎత్తయిన ఆసనాలపై దిండ్లకు ఆనుకొని ఆసీనులై ఉంటారు. అది ఎంత శ్రేష్ఠమైన ప్రతిఫలం! అది ఎంత మహోన్నతమైన నివాస స్థలం. (32) ప్రవక్తా! వారి ముందు ఒక ఉపమానం ప్రస్తావించు. ఇద్దరు వ్యక్తులు ఉండేవారు. వారిలో ఒకరికి మేము రెండు ద్రాక్ష తోటలను ఇచ్చాము. వాటి చుట్టూ ఖర్జూరపు చెట్ల కంచెను పెంచాము. ఇంకా వాటి మధ్య సేద్యపు భూమిని ఉంచాము. (33) ఆ రెండు తోటలు పుష్కలంగా పండాయి. పంటలో అవి ఎంతమాత్రం కొరత చూపలేదు. ఆ తోటల మధ్య ఒక కాలువను ప్రవహింపజేశాము. (34) యజమానికి మంచి లాభాలు వచ్చాయి. ఇదంతా పొంది కూడా అతడు ఒకనాడు తన పొరుగువానితో ఇలా అన్నాడు : “నేను నీకంటే ఎక్కువ ధనం కలవాణ్ణి. ఎక్కువ బలవంతులైన జనం కలవాణ్ణి.” (35) తరువాత అతడు తన తోటలో ప్రవేశించాడు. తన ఆత్మకు అన్యాయం చేసుకున్నవాడై ఇలా ప్రకటించాడు : “ఏ నాటికైనా ఈ సంపద నశిస్తుందని నేను భావించడం లేదు.

(36) ఎప్పటికైనా ప్రళయ ఘడియ వస్తుందనే నమ్మకం కూడా నాకు లేదు. అయినప్పటికీ ఒకవేళ ఎప్పుడైనా నేను నా ప్రభువు సన్నిధికి మరలింపబడితే తప్పకుండా దీనికంటే ఉత్తమమైన స్థానాన్ని పొందుతాను.”

(37) అప్పుడు అతని పొరుగువాడు మాట్లాడుతూ అతనితో ఇలా అన్నాడు – “నిన్ను మట్టితోనూ, తర్వాత వీర్య బిందువుతోను పుట్టించి ఒక సంపూర్ణ మానవునిగా తీర్చిదిద్దిన ఆయనను నీవు తిరస్కరిస్తున్నావా? (38) ఇక నా విషయం, నా ప్రభువైతే అల్లాహ్‌యే. నేను ఎవరినీ ఆయనకు భాగస్వామిగా చేయను. (39) నీవు నీ వనంలోకి ప్రవేశిస్తూ ఉన్న సమయంలో నీ నోట “మాషా అల్లాహ్” “లా ఖువ్వత ఇల్లా బిల్లాహ్” అనే వచనాలు ఎందుకు రాలేదు? నీవు నన్ను ఒకవేళ సంపదలో, సంతానంలో నీకంటే తక్కువ వాడిగా చూస్తున్నప్పటికీ (40) నా ప్రభువు నీ స్వర్గం కంటే ఉత్తమమైనదానిని నాకు ప్రసాదించటమూ, నీ “స్వర్గం” మీదకు ఆకాశం నుండి ఏదైనా ఆపదను పంపటము, దానివల్ల అది చదునైన మైదానంగా మారిపోవడము, లేదా

(41) దాని నీరు భూమిలో ఇంకిపోవడమూ, తరువాత నీవు దానిని ఏ విధంగానూ తిరిగి పొందలేకపోవడమూ అనేది అసంభవమేమీ కాదు.”

(42) చివరకు జరిగిందేమిటంటే, అతని పంట మొత్తం ధ్వంసం అయింది. తన ద్రాక్షతోట తలక్రిందులుగా తడికలపై కూలిపోవడాన్ని చూసి, అతడు తాను పెట్టిన పెట్టుబడిని గురించి చేతులు నులుముకుంటూ ఉండిపోయాడు. ఇంకా “అయ్యో! నేను నా ప్రభువునకు ఇతరులెవ్వరినీ భాగస్వాములుగా చేయకుండా ఉంటే ఎంత బాగుండేది” అని వాపోయాడు.

(43) అల్లాహ్‌కు వ్యతిరేకంగా అతనికి సహాయ పడడానికి అతని వద్ద ఏ జన సమూహమూ లేకుండా పోయింది. స్వయంగా అతడూ ఆ ఆపదను ఎదుర్కొనలేకపోయాడు.

قَالَ لَهٗ صَاحِبُهٗ وَهُوَ يُحَاوِرُهٗٓ اَكَفَرْتَ بِالَّذِيْ
خَلَقَكَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوّٰىكَ
رَجُلًا ؕ﴿37﴾

لٰكِنَّا۠ هُوَ اللّٰهُ رَبِّيْ وَلَآ اُشْرِكُ بِرَبِّيْٓ اَحَدًا ﴿38﴾

وَلَوْلَآ اِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَآءَ اللّٰهُ ۙ لَا
قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ ۚ اِنْ تَرَنِ اَنَا اَقَلَّ مِنْكَ مَالًا
وَّوَلَدًا ۚ﴿39﴾

فَعَسٰى رَبِّيْٓ اَنْ يُّؤْتِيَنِ خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ
وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَآءِ فَتُصْبِحَ
صَعِيْدًا زَلَقًا ۙ﴿40﴾

اَوْ يُصْبِحَ مَآؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيْعَ لَهٗ
طَلَبًا ﴿41﴾

وَاُحِيْطَ بِثَمَرِهٖ فَاَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلٰى مَآ
اَنْفَقَ فِيْهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوْشِهَا وَيَقُوْلُ
يٰلَيْتَنِيْ لَمْ اُشْرِكْ بِرَبِّيْٓ اَحَدًا ﴿42﴾

وَلَمْ تَكُنْ لَّهٗ فِئَةٌ يَّنْصُرُوْنَهٗ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَمَا
كَانَ مُنْتَصِرًا ؕ﴿43﴾

هُنَالِكَ الْوَلَايَةُ لِلّٰهِ الْحَقِّ ؕ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَّخَيْرٌ
عُقْبًا ۧ ﴿44﴾ ع 5 13 17

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَآءٍ
اَنْزَلْنٰهُ مِنَ السَّمَآءِ فَاخْتَلَطَ بِهٖ نَبَاتُ
الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ هَشِيْمًا تَذْرُوْهُ الرِّيٰحُ ؕ وَكَانَ
اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿45﴾

اَلْمَالُ وَالْبَنُوْنَ زِيْنَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ
وَالْبٰقِيٰتُ الصّٰلِحٰتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا
وَّخَيْرٌ اَمَلًا ﴿46﴾

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْاَرْضَ بَارِزَةً ۙ
وَّحَشَرْنٰهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ اَحَدًا ﴿47﴾

وَعُرِضُوْا عَلٰى رَبِّكَ صَفًّا ؕ لَقَدْ جِئْتُمُوْنَا كَمَا
خَلَقْنٰكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍۭ بَلْ زَعَمْتُمْ اَلَّنْ نَّجْعَلَ
لَكُمْ مَّوْعِدًا ﴿48﴾

وَوُضِعَ الْكِتٰبُ فَتَرَى الْمُجْرِمِيْنَ مُشْفِقِيْنَ
مِمَّا فِيْهِ وَيَقُوْلُوْنَ يٰوَيْلَتَنَا مَالِ هٰذَا الْكِتٰبِ
لَا يُغَادِرُ صَغِيْرَةً وَّلَا كَبِيْرَةً اِلَّاۤ اَحْصٰىهَا ۚ
وَوَجَدُوْا مَا عَمِلُوْا حَاضِرًا ؕ وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ
اَحَدًا ۧ ﴿49﴾ ع 6 5 18

(44) అప్పుడు తెలిసింది – ఆదుకునే శక్తి ఒక్క అల్లాహ్‌కే ఉందని, ఆయన ప్రసాదించిన బహుమానమే ఉత్తమమయినదని, ఆయన చూపించే ఫలితమే శ్రేష్ఠమైనదని. (45) ప్రవక్తా! ఇహలోక జీవిత వాస్తవాన్ని వారికి ఈ ఉపమానం ద్వారా బోధించు. ఈనాడు మేము ఆకాశం నుండి వర్షాన్ని కురిపిస్తే నేలపై పచ్చిక బాగా దట్టంగా పెరుగుతుంది. మరునాడు ఆ పచ్చిక పొట్టుగా మారుతుంది. దానిని గాలులు లేపుకుపోయి తిరుగుతూ ఉంటాయి. అల్లాహ్ ప్రతి దానిపై అధికారం కలవాడు. (46) ఈ సంపదా, ఈ సంతానమూ కేవలం ఇహలోక జీవితపు తాత్కాలిక అలంకారాలు మాత్రమే. అసలు శాశ్వతంగా ఉండిపోయే పుణ్యకార్యాలే నీ ప్రభువు వద్ద పరిణామం రీత్యా ఉత్తమమయినవి, మేలైనవిగా ఆశించబడేవి. (47) ఆ రోజున మేము పర్వతాలను నడిపిస్తాము. భూమి అంతా బోసిపోయినట్లుగా మీరు చూస్తారు. ఒక్కరు కూడా మిగిలిపోకుండా మేము మానవులందరినీ చుట్టుముట్టి సమావేశపరుస్తాము. (48) వారంతా నీ ప్రభువు సాన్నిధ్యంలో వరుసలుగా ప్రవేశపెట్టబడతారు. ఇదిగో చూడండి, మేము మిమ్మల్ని మొదటిసారి పుట్టించిన స్థితిలోనే మీరు మా వద్దకు వచ్చేశారు కదా! మాతో సమావేశమయ్యే కాలాన్ని దేనినీ మేము మీ కొరకు నిర్ణయించలేదని మీరు భ్రమపడ్డారు. (49) అప్పుడు కర్మల పత్రం వారి ముందు ఉంచబడుతుంది. ఆ సమయంలో అపరాధులు తమ జీవిత గ్రంథంలో నమోదు చేయబడిన విషయాలకు భయపడుతూ ఉండటాన్ని నీవు చూస్తావు. వారు “అయ్యో! మా దౌర్భాగ్యం! ఇదేమి పత్రం!? మేము చేసిన చిన్న పెద్ద కార్యాలు ఏవీ ఈ గ్రంథంలో నమోదు చేయబడకుండా లేవే!” అని అంటారు. వారు చేసిందే వారు పొందుతారు. నీ ప్రభువు ఎవరికీ ఏ మాత్రము అన్యాయం చేయదు.

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ
اِبْلِيْسَ ؕ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ اَمْرِ رَبِّهٖ ؕ
اَفَتَتَّخِذُوْنَهٗ وَذُرِّيَّتَهٗٓ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِيْ وَهُمْ
لَكُمْ عَدُوٌّ ؕ بِئْسَ لِلظّٰلِمِيْنَ بَدَلًا ﴿50﴾

مَآ اَشْهَدْتُّهُمْ خَلْقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَا
خَلْقَ اَنْفُسِهِمْ ۪ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّيْنَ
عَضُدًا ﴿51﴾

وَيَوْمَ يَقُوْلُ نَادُوْا شُرَكَآءِيَ الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ
فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيْبُوْا لَهُمْ وَجَعَلْنَا
بَيْنَهُمْ مَّوْبِقًا ﴿52﴾

وَرَاَ الْمُجْرِمُوْنَ النَّارَ فَظَنُّوْٓا اَنَّهُمْ مُّوَاقِعُوْهَا
وَلَمْ يَجِدُوْا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿53﴾ ع 7 4 19

(50) ఆదమ్‌కు సజ్‌దా చేయమని మేము దైవదూతలతో అన్నప్పుడు వారు అతనికి సజ్‌దా చేశారు. కాని ఇబ్లీసు చేయలేదు. అతడు జిన్నాతులలోని వాడు, కనుకనే తన ప్రభువు ఆజ్ఞను ఉల్లంఘించడానికి ఒడిగట్టాడు. మీరు నన్ను కాదని వాడు, వాడి సంతానము మీకు శత్రువులైనప్పటికీ మీరు వారిని మీకు సంరక్షకులుగా చేసుకుంటారా? ఈ దుర్మార్గులెంత చెడ్డ ప్రతిఫలాన్ని అనుభవిస్తారు! (51) నేను ఆకాశాన్నీ, భూమిని సృష్టించేటప్పుడు వారిని ఆహ్వానించలేదు. స్వయంగా వారిని సృష్టించేటప్పుడు సైతం వారిని నాకు భాగస్వాములుగా చేసుకోలేదు. మార్గం తప్పించే వారిని సహాయకులుగా చేసుకోవడం నా పని కాదు. (52) వారి ప్రభువు వారితో ఇలా అనే రోజున వారు ఏమి చేస్తారు? "ఇప్పుడు పిలవండి మీరు, నాకు భాగస్వాములని మీరు భావిస్తున్న ఆ శక్తులను." అప్పుడు వారు వారిని పిలుస్తారు. కాని వారు వారికి సమాధానం ఇవ్వరు. మేము వారి కొరకు ఒక వినాశ గుండాన్ని ఏర్పాటు చేస్తాము. (53) నేరస్థులందరూ ఆ రోజు అగ్నిని చూస్తారు. ఇక తాము అందులో పడవలసి ఉందని తెలుసుకుంటారు. దాని నుండి తప్పించుకోవడానికి వారు ఏ ఆశ్రయాన్నీ పొందలేరు.

27 – 53 వాక్యాల వివరణ :

వాక్యాల మధ్య సంబంధం : వెనుకటి వాక్యాల్లో ఆ గుహ యువకులు దేవుని ఏకత్వంపై నిలకడగా ఉండేవారని, వారు తమ ఇళ్ళను, మిత్రులను, ఇహలోక సుఖాలను వదలి ఆ గుహలో రక్షణ పొందారని తెలుసుకున్నాము. ఈ వాక్యాల్లో ఇద్దరు స్నేహితుల వృత్తాంతం వచ్చింది. వారిలో ఒకరు పేద విశ్వాసి, మరొకరు ధనికుడైన అవిశ్వాసి.

అవిశ్వాసి విశ్వాసిని, "చూడు! నేను రెండు తోటలకు యజమానిని. నాకు ఇల్లు వాకిలి ఉంది. సేవకులు ఉన్నారు. నేను ఈ లోకంలో సుఖాల్లో తేలియాడుతున్నాను. ప్రళయం సంభవించదు. ఒకవేళ సంభవించినా అక్కడ కూడా నేనుసుఖాలలో ఉంటాను. మరి నువ్వు ఉన్నావు. ఈ లోకంలో నీకేం లభించింది – దుర్భర స్థితి తప్ప. పరలోకంలో కూడా నీ స్థితి ఇలాగే ఉంటుంది. విశ్వాసం వల్ల ఎటువంటి లాభమూ లేదు" అని హేళన చేసేవాడు. ఆ తరువాత అతని రెండు తోటలపై దైవశిక్ష అవతరించింది. అవి నాశనమై పోయాయి. అప్పుడతను "నేను సాటి కల్పించకుండా ఉంటే ఎంత బాగుండేది" అని వాపోయాడు. ఈ సంఘటన ద్వారా విశ్వాసి పేదరికంలోనూ విశ్వాసం పట్ల సంతోషంగా, నిలకడగా ఉంటాడని రుజువు చేయబడింది.

27 – 53 వాక్యాల వ్యాఖ్యానం :

27వ వాక్యం : ఈ వాక్యంలో సత్యతిరస్కారుల పర్యవసానాన్ని వారి గమ్యాన్ని గురించి ప్రస్తావించబడింది. అల్లాహ్ (త) ప్రవక్త (స)ని ఇలా ఆదేశించాడు – మీ ప్రభువు యొక్క సత్యధర్మం వచ్చేసిందని ఇందులో ఎలాంటి అనుమానం లేదని, సాకులు వెదకే అవకాశం ఎంతమాత్రం లేదనీ, ప్రతి వ్యక్తికీ స్వాతంత్ర్యం ఇవ్వటం జరిగిందనీ, అతడు విశ్వసించనూ వచ్చు, తిరస్కరించనూ వచ్చు అని ప్రజలకు ఉపదేశించండి. ఇంకా దుర్మార్గుల కొరకు నరకాగ్ని తయారుచేయబడి ఉందని, నీళ్ళు అడిగితే కరిగించిన ఇనుము ఇవ్వబడడం జరుగుతుందని, అది చాలా చెడ్డ నివాసం అని హెచ్చరించబడింది. ఇంకా విశ్వసించి సత్కార్యాలను చేసిన వారి ప్రతిఫలాన్ని అల్లాహ్ (త) వృధా చేయడని, వారిని స్వర్గంలో ప్రవేశింపచేస్తాడని ప్రస్తావించబడింది. (30:31)

32, 23, 27 వాక్యాల్లో అవిశ్వాస అహంకారులు పేద ముస్లిముల వద్ద కూర్చోవడానికి సిగ్గుపడేవారు. వారిని చిన్నచూపు చూసేవారు. వారికి తమ ధనం పట్ల, తమ జాతి పట్ల గర్వం కూడా ఉండేది. ఇందులో ఒక ఉదాహరణ ఇవ్వబడింది. వారిద్దరిలో ఒకరికి అల్లాహ్ ద్రాక్షతోటలు ప్రసాదించాడు. వాటి మధ్య పంటలు పండేవి. తోటలవల్ల పంటలవల్ల చాలా లాభాలు వచ్చేవి.

33వ వాక్యం : పొలాలు బాగా పండేవి. వాటివల్ల వాటి యజమాని గర్వానికి గురయ్యాడు. అతను తన స్నేహితునితో మాట్లాడుతూ, నేను ధనవంతుడ్ని నా వద్ద సేవకులు ఉన్నారు, కాని నువ్వు పేదవాడివి అని గర్వంగా అన్నాడు.

35వ వాక్యం : తన తోటల పట్ల, పొలాల పట్ల గర్వం గల, పరలోకాన్ని తిరస్కరించిన ఈ వ్యక్తి ఒక రోజు తన తోటలోనికి వెళ్ళాడు. నా తోటలు, పంటలు ఎల్లప్పుడు ఇలాగే సస్యశ్యామలంగా ఉంటాయని, ఎన్నడూ కృశించవనీ భావించాడు. ఒకవేళ ప్రళయం వచ్చినా అల్లాహ్ వద్ద కూడా, నాకు సుఖాలు లభిస్తాయని భావించేవాడు. అల్లాహ్ వద్ద గల ఉన్నత స్థానం వల్లనే ఇవన్నీ నాకు లభించాయని భావించేవాడు. “ఒకవేళ నేను నా ప్రభువు వరకు మరలించబడినా, నిశ్చయంగా ఆయన దగ్గర నాకు మంచి స్థానమే లభిస్తుంది.” (41 : 50) కూడా చూడండి.

పేద విశ్వాసి సమాధానం :

37వ వాక్యం : ఆ పేద విశ్వాసి అవిశ్వాసిని ఉపదేశించాడు. హెచ్చరించాడు. నీ ప్రభువు పట్ల అవిధేయత చూపకు. అవిధేయత చాలా భయంకరమైనది. ఆయనే నిన్ను సృష్టించాడు. మొదట మట్టి ద్వారా, ఆ తరువాత నీచమైన నీటి బిందువు ద్వారా సృష్టించాడని హితబోధ చేశాడు.

39వ వాక్యం : నీవు నీ తోటను క్షేమంగా చూచిన వెంటనే నువ్వు అల్లాహ్‌కు కృతజ్ఞతలు తెలిపి ఉండవలసింది. అల్లాహ్ నీకు ప్రసాదించిన అనుగ్రహాల పట్ల కృతజ్ఞత చూపి ఉండవలసింది. “మాషా అల్లాహ్ – లా ఖువ్వత ఇల్లా బిల్లాహ్” అని పలికి ఉండవలసింది. దీన్నిబట్టి తెలిసిందేమిటంటే మీకు ఏదైనా వస్తువు మంచిదనిపిస్తే ఇలా అనాలి.

మహాప్రవక్త (స) ఇలా అన్నారు – “అబూ హురైరహ్! నేను నీకు స్వర్గం నిధుల్లో ఒక నిధిని గురించి తెలుపమంటావా?” అన్నారు. ‘నా తల్లిదండ్రుల్ని మీకు అర్పింతు! తప్పకుండా తెలియజేయండి ఓ ప్రవక్తా!’ అని అబూహురైరా బదులిచ్చారు. అది “లాహౌల–వలా ఖువ్వత ఇల్లా బిల్లాహ్.” అబూ మూసా అష్‌అరీ (రజి) ద్వారా కూడా ఇలాంటి ఉల్లేఖనమే పేర్కొనబడింది. విశ్వాసి తన ప్రభువు నుండి మంచినే ఆశిస్తాడు.

40వ వాక్యం : “నా ప్రభువు నాకు ధనసంపదలు ఇవ్వకపోతే ఏమయింది? పరలోకంలోనే తోటలకంటే ఉన్నతమైన తోట నాకు ప్రసాదిస్తాడని నమ్ముతున్నాను. నీవు నీ తోటల పట్ల గర్వంగా, ఇవి ఎన్నటికీ నశించవు అని

అంటున్నావు. వాటిపై అల్లాహ్ తన శిక్ష పంపించగలడు. నిరంతరం వర్షం పడి తోట నాశనం కావచ్చు. లేదా నీరు పరిమితం చేసి కూడా శిక్షించవచ్చు" అని విశ్వాసి అన్నాడు. వారిని అడుగు, "సరే, మీరు త్రాగే ఈ నీరు గనక భూమిలో ఇంకిపోతే, మీ కొరకు నీటి ఊటలను బయటికి తెచ్చేవాడెవడు?" (67 : 30)

42వ వాక్యం : కృతఘ్నత వల్ల అతని తోటలు, పంటలు అన్నీ నాశనం అయ్యాయి. అతని మిత్రుడు హెచ్చరించిన విధంగానే జరిగింది. తన తోటల, పొలాల ప్రేమలోపడి దైవాన్ని మరచిన అతనికి తగిన శాస్తి జరిగింది. అతను తన చేతులు నులుముకుంటూ ఉండిపోయాడు.

43వ వాక్యం : అతను తన స్నేహితుల పట్ల, సంతానం పట్ల, గర్వపడేవాడు. కాని వారిలో ఎవరూ అల్లాహ్‌కు వ్యతిరేకంగా అతనికి సహాయం చేయలేకపోయారు. స్వయంగా అతను కూడా ఏమీ చేయలేకపోయాడు.

44వ వాక్యం : అల్లాహ్ శిక్ష అవతరించి అతని తోటలను, పొలాలను నామరూపాల్లేకుండా చేసివేసింది. కేవలం అల్లాహ్ ప్రీతి కోసం చేయబడే సత్కార్యాలకు గొప్ప ప్రతిఫలం ఇవ్వబడుతుందని, వారి ముగింపు కూడా ప్రశంసించతగ్గదిగా, చూడ ముచ్చటగా ఉంటుందని పేర్కొనబడింది. (తఫ్సీర్ ఇబ్నె కసీర్) (అల్ ఫజ్‌లుల్ కబీర్)

45, 46వ వాక్యాలు : రెండవ ఉదాహరణ : మానవ జీవితానిది ఇవ్వబడింది. వర్షం పడితే మొక్కలు మొలుస్తాయి. అవి మనోహరంగా కనబడతాయి. ఆ తరువాత వాటి రంగు మారిపోతుంది. అంటే దాని అంతం మొదలయింది. పూర్తిగా ఎండిపోతుంది. చివరికి దాన్ని గాలులు ఎగరేసుకుపోతాయి. మానవ జీవితం కూడా ఇటువంటిదే. మానవుడు బాల్యంలో బలహీనుడుగా ఉంటాడు. మాట్లాడలేడు, నడవలేడు, తినలేడు, త్రాగలేడు, క్రమక్రమంగా బలవంతుడు అవుతాడు. ఆ తరువాత యవ్వనం వస్తుంది. వృద్ధాప్యం వస్తుంది. ఉన్న శక్తులన్నీ క్షీణిస్తాయి. చివరికి చావు వస్తుంది. ఇదేవిధంగా సంతానం, ధనం ఇహలోకపు ఆకర్షకాలు. వాటిపట్ల అతిగా ప్రవర్తించడం పరలోక వినాశానికి దారితీస్తుంది. ఇతర వివరాలకు (57 : 20; 10 : 25; 39 : 25; 57 : 15 చూడండి.

ఇవన్నీ అశాశ్వతమైనవనీ, నశించేవనీ, పరలోకంలో ఇవేవీ పనికిరావనీ, సత్కార్యాలే పరలోకంలో పనికివస్తాయనీ హితబోధ చేయబడింది. శాశ్వతమైనవి ఏవి? దైవప్రార్థనలు, దైవనామాలు, సత్కార్యాలు, దైవస్మరణ, విధులు, అదనపు ప్రార్థనలు, నిషిద్ధాలకు దూరంగా ఉండడం కూడా సత్కార్యాలే. వీటికి అల్లాహ్ వద్ద తప్పకుండా ప్రతిఫలం లభిస్తుంది.

47 – 49 వాక్యాలు : ప్రాపంచిక విషయాల గురించి, సత్కార్యాల గురించి, తీర్పుదినం నాడు వాటి ప్రాముఖ్యత గురించి వివరించిన తరువాత తీర్పుదిన పరిస్థితులను గురించి ప్రస్తావించబడింది. తీర్పుదినం నాడు కొండలను, పర్వతాలను, గాలిలో నడిపించబడుతుందని లేదా వాటిని దుమ్ముధూళి మాదిరిగా గాలిలో ఎగురవేయబడుతుందని ప్రస్తావించబడింది. (27 : 88, 56 : 5, 6, 56:49, 50 లలో కూడా ఈ పరిస్థితులనే ప్రస్తావించడం జరిగింది.

మానవులందరూ అల్లాహ్ ముందు వరుసక్రమంలో నిలబడతారు. అల్లాహ్ వారితో, "మిమ్మల్ని మొదటిసారి సృష్టించినట్లే, ఈనాడు రెండవసారి, సజీవం చేసి మా ముందు నిలబెట్టాము అని అంటాడు. ఓ తిరస్కరించిన ప్రజలారా! మీరు ప్రళయం రాదని, మరణానంతరం జీవితం లేదని మీ నుండి లెక్కలు తీసుకోవడం జరగదని మీరు భావించేవారు. భూలోకంలో ఇష్టం వచ్చినట్లు విర్రవీగేవారు, మా విధేయతను, మా దాస్యాన్నీ తిరస్కరించేవారు అని గుర్తు చేయడం జరుగుతుంది.

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِيْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ
مَثَلٍ ؕ وَكَانَ الْاِنْسَانُ اَكْثَرَ شَیْءٍ جَدَلًا ﴿54﴾
وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُّؤْمِنُوْۤا اِذْ جَآءَهُمُ
الْهُدٰى وَيَسْتَغْفِرُوْا رَبَّهُمْ اِلَّاۤ اَنْ تَاْتِيَهُمْ
سُنَّةُ الْاَوَّلِيْنَ اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿55﴾
وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِيْنَ اِلَّا مُبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ ۚ وَيُجَادِلُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِالْبَاطِلِ
لِيُدْحِضُوْا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوْۤا اٰيٰتِيْ وَمَاۤ اُنْذِرُوْا
هُزُوًا ﴿56﴾

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيٰتِ رَبِّهٖ فَاَعْرَضَ
عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدٰهُ ؕ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى
قُلُوْبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَّفْقَهُوْهُ وَفِيْۤ اٰذَانِهِمْ وَقْرًا ؕ
وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَّهْتَدُوْۤا اِذًا
اَبَدًا ﴿57﴾

(54) మేము ఈ ఖుర్‌ఆన్‌లో ప్రజలకు పలు విధాలుగా హితబోధ చేశాము. కాని మానవుడు పరమ జగడాలమారి. (55) వారి ముందుకు మార్గదర్శకత్వం వచ్చినపుడు, దానిని స్వీకరించ కుండా, తమ ప్రభువు సన్నిధానంలో క్షమాభిక్షను కోరకుండా, వారిని అసలు ఏ విషయం వారించింది? ఆ విషయం ఇదే – పూర్వపు జాతుల మాదిరిగానే వారూ నిరీక్షిస్తున్నారు. లేదా శిక్షను తమ ముందుకు వస్తూ ఉండగా చూడాలని వారు కోరుకుంటున్నారు. (56) మేము ప్రవక్తలను శుభవార్తను అందజేసేందుకు, హెచ్చరించేందుకు తప్ప మరే ఉద్దేశ్యంతోనూ పంపము. కాని అవిశ్వాసులు అసత్యం ద్వారా సత్యాన్ని ఖండించడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. వారు మా వాక్యాలనూ, హెచ్చరికలనూ హాస్యంగా తీసు కున్నారు. (57) తన ప్రభువు వాక్యాలను అతనికి వినిపించి హితోపదేశం చేయగా, వాటికి విముఖుడై తనకు తానే చేతులారా చేసుకున్న దానియొక్క దుష్టపరిణామాన్ని మరిచిపోయే వ్యక్తికంటే దుర్మార్గు డెవడు కాగలడు? వారి హృదయాలకు మేము గిలాపులు తొడిగాము. అవి వారిని ఖుర్‌ఆన్‌ను అర్థం చేసుకోనీయవు. వారి చెవులకు మేము చెవుడు కలిగించాము. నీవు వారిని సన్మార్గం వైపునకు ఎంత పిలిచినా, వారు ఈ స్థితిలో ఏనాటికి సన్మార్గాన్ని పొందలేరు.

దాసుల కర్మల గ్రంథాలు :

దాసుల కర్మల చిట్టాలు అల్లాహ్ వద్దకు రప్పించబడతాయి. ప్రతి ఒక్కరి ఫలితాలు వారి చేతిలో ఇవ్వబడతాయి. విశ్వాసికి కుడిచేతిలో, అవిశ్వాసికి ఎడమ చేతిలో పాపాత్ములు తమ చిట్టాలలో చెడు కార్యాలను చూచి భయంతో వణికిపోతూ ఉంటారు. ఇంకా ఇలా అంటారు – "మా దురదృష్టం! ఇదేం గ్రంథం, ఇందులో ఏదీ వదలబడలేదు. ప్రతీదీ ఇందులో ఉంది." వీరు చేసినదంతా ఇక్కడ చూస్తారు. వారి కర్మల ప్రకారం వారికి ప్రతిఫలం ఇవ్వబడుతుంది. ఎవరిపట్లా ఎటువంటి అన్యాయం జరుగదు. చివరికి పాపాత్ములు నరకంలోనికి, పుణ్యాత్ములు స్వర్గంలోనికి వెళ్ళిపోవటం జరుగుతుంది. (తైసీరుర్రహ్మాన్)

ఆ తరువాత షైతాన్ అడుగుజాడలపై పడవద్దని, షైతాన్ మీ బద్ధ శత్రువని, మీ తండ్రి శత్రువుని ఎలా అనుసరిస్తున్నారనీ, ఇది చాలా ఘోరమైన పాపం అని, హెచ్చరించబడింది. భూమ్యాకాశాలను సృష్టించడంలో అల్లాహ్ షైతాన్ నుండి ఎటువంటి సహాయమూ కోరలేదనీ, అప్పుడు వాడి ఉనికే లేదని, మరి మీరు వాడిని, వాడి సంతతిని

وَرَبُّكَ الْغَفُوْرُ ذُو الرَّحْمَةِ ؕ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا
كَسَبُوْا لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ ؕ بَلْ لَّهُمْ مَّوْعِدٌ
لَّنْ يَّجِدُوْا مِنْ دُوْنِهٖ مَوْئِلًا ﴿58﴾
وَتِلْكَ الْقُرٰٓى اَهْلَكْنٰهُمْ لَمَّا ظَلَمُوْا وَجَعَلْنَا
لِمَهْلِكِهِمْ مَّوْعِدًا ۧ ﴿59﴾ ع 8 6 20
وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِفَتٰىهُ لَاۤ اَبْرَحُ حَتّٰۤى اَبْلُغَ مَجْمَعَ
الْبَحْرَيْنِ اَوْ اَمْضِىَ حُقُبًا ﴿60﴾
فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوْتَهُمَا فَاتَّخَذَ
سَبِيْلَهٗ فِى الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿61﴾
فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتٰىهُ اٰتِنَا غَدَآءَنَا ؗ لَقَدْ
لَقِيْنَا مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا نَصَبًا ﴿62﴾
قَالَ اَرَءَيْتَ اِذْ اَوَيْنَاۤ اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنِّىْ نَسِيْتُ
الْحُوْتَ ؗ وَمَاۤ اَنْسٰنِيْهُ اِلَّا الشَّيْطٰنُ اَنْ
اَذْكُرَهٗ ۚ وَاتَّخَذَ سَبِيْلَهٗ فِى الْبَحْرِ ۖ عَجَبًا ﴿63﴾
قَالَ ذٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ ۖ فَارْتَدَّا عَلٰۤى اٰثَارِهِمَا
قَصَصًا ۙ ﴿64﴾
فَوَجَدَا عَبْدًا مِّنْ عِبَادِنَاۤ اٰتَيْنٰهُ رَحْمَةً مِّنْ
عِنْدِنَا وَعَلَّمْنٰهُ مِنْ لَّدُنَّا عِلْمًا ﴿65﴾

(58) నీ ప్రభువు ఎంతో మన్నించేవాడు, కరుణించేవాడూను, వారి చేష్టలకు ఆయన వారిని పట్టుకోదలిస్తే, తొందరగానే శిక్షను పంపి ఉండేవాడు. కాని వారి శిక్ష కోసం ఒక సమయం నిర్ణయించబడి ఉన్నది. దాని నుండి తప్పించుకుని పారిపోయే ఏ మార్గాన్నీ వారు పొందలేరు. (59) శిక్షకు గురి అయిన ఈ పట్టణాలు మీ ఎదుట ఉన్నాయి. వారు దుర్మార్గం చేయగా మేము వారిని నాశనం చేశాము. వారిలోని ప్రతి ఒక్కరి వినాశనానికి మేము సమయం నిర్ణయించి ఉంచాము. (60) మూసా తన సేవకునితో “రెండు నదుల సంగమ స్థలానికి చేరనంతవరకు నేను నా ప్రయాణాన్ని ఆపను, లేదా నేను చాలాకాలం వరకు నడుస్తూనే ఉంటాను అన్నప్పుడు (జరిగిన సంఘటనను వారికి వివరించు). (61) అయితే వారు వాటి సంగమ స్థలానికి చేరినప్పుడు వారు తమ చేపను మరచిపోయారు. అది సముద్రంలోకి సొరంగం గుండా పోయినట్లు దూసుకు పోయింది. (62) ముందుకు పోయిన తర్వాత మూసా తన సేవకునితో ఇలా అన్నాడు – “మా ఆహారం తీసుకురా. మనం నేటి ప్రయాణంలో బాగా అలసిపోయాము.” (63) సేవకుడు ఇలా అన్నాడు: “ఏమయిందో చూశారా! మనం ఆ బండరాయి వద్ద విశ్రాంతికై ఆగినప్పుడు నాకు చేప విషయమే జ్ఞాపకం లేకుండా పోయింది. షైతాను నన్ను ఏమరుపాటుకు గురిచేశాడు. దాన్ని ప్రస్తావించడమే మరచి పోయాను. చేప విచిత్రంగా బయటపడి సముద్రంలోకి వెళ్ళిపోయింది. (64) మూసా, “మనం వెతుకుతూ వచ్చింది దీనిగురించే కదా!” అని అన్నాడు. వారు ఉభయులు తమ అడుగుజాడల గుండా వెనక్కి తిరిగివెళ్ళారు. (65) అక్కడ వారు మా దాసులలోని ఒక దాసుని కనుగొన్నారు. మేము అతనికి మా కారుణ్యాన్ని ప్రసాదించాము. మా తరఫు నుండి ఒక ప్రత్యేక జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించాము.

قَالَ لَهٗ مُوْسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰٓى اَنْ تُعَلِّمَنِ مِمَّا
عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿66﴾
قَالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيْعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿67﴾
وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰى مَا لَمْ تُحِطْ بِهٖ خُبْرًا ﴿68﴾
قَالَ سَتَجِدُنِيْٓ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ صَابِرًا وَّلَآ اَعْصِيْ
لَكَ اَمْرًا ﴿69﴾
قَالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَنِيْ فَلَا تَسْـَٔلْنِيْ عَنْ شَيْءٍ حَتّٰٓى
اُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿70﴾ ع 9 11 21
فَانْطَلَقَا ۫ حَتّٰٓى اِذَا رَكِبَا فِي السَّفِيْنَةِ خَرَقَهَا ؕ
قَالَ اَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ اَهْلَهَا ۚ لَقَدْ جِئْتَ
شَيْـًٔا اِمْرًا ﴿71﴾
قَالَ اَلَمْ اَقُلْ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيْعَ مَعِيَ صَبْرًا ﴿72﴾
قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِيْ بِمَا نَسِيْتُ وَلَا تُرْهِقْنِيْ مِنْ
اَمْرِيْ عُسْرًا ﴿73﴾
فَانْطَلَقَا ۫ حَتّٰٓى اِذَا لَقِيَا غُلٰمًا فَقَتَلَهٗ ۙ قَالَ
اَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةًۢ بِغَيْرِ نَفْسٍ ؕ لَقَدْ جِئْتَ
شَيْـًٔا نُّكْرًا ﴿74﴾

(66) మూసా అతనితో ఇలా అన్నాడు : "మీరు నేర్చుకున్న జ్ఞానాన్ని మీరు నాకు కూడా బోధించేందుకు నేను మీ వెంట ఉండవచ్చా? (67) అతను ఇలా అన్నాడు, "మీరు నా విషయంలో సహనం పాటించలేరు. (68) అసలు మీకు తెలియని విషయాన్ని గురించి సహనం చూపడం మీకు ఎలా సాధ్యం?" (69) ఇలా అన్నాడు, "ఇన్షా అల్లాహ్ మీరు నన్ను సహనశీలునిగా చూస్తారు. ఏ వ్యవహారంలోనూ నేను మీకు అవిధేయత చూపను. (70) అతను ఇలా అన్నాడు, "మంచిది ఒకవేళ మీరు నన్ను అనుసరించదలిస్తే నేను మీతో ప్రస్తావించే వరకు నన్ను ఏ విషయమూ అడగకండి." (71) అప్పుడు వారు ఉభయులూ బయల్దేరారు. చివరకు వారు ఒక పడవ ఎక్కినపుడు ఆ వ్యక్తి పడవకు రంధ్రం చేశాడు. మూసా ఇలా అన్నాడు : "పడవలో ఉన్న వారందరినీ ముంచడానికి మీరు దానికి రంధ్రం చేశారా? మీరు చేసింది దారుణమైన పనే. (72) అతనిలా అన్నాడు, "మీరు నా పట్ల ఓపిక పట్టలేరని నేను మీతో చెప్పలేదా?" (73) మూసా ఇలా అన్నాడు : "మరచిపోయి చేసినదానికి నన్ను తప్పు పట్టకండి. నా విషయంలో కరుకుగా వ్యవహరించకండి." (74) వారు ప్రయాణం సాగించారు. చివరికి వారికి ఒక బాలుడు కలిశాడు, ఆ వ్యక్తి ఆ బాలుణ్ణి చంపివేశాడు. మూసా ఇలా అన్నాడు, "మీరు ఒక అమాయకుని ప్రాణాన్ని తీశారు. వాస్తవానికి అతడు ఎవరినీ హత్యచేయలేదుకదా! మీరు చేసిన పని చాలా చెడ్డది."

ఎందుకు ఆరాధిస్తున్నారని నా ఆరాధనను, విధేయతను ఎందుకు తిరస్కరిస్తున్నారని ప్రశ్నించటం జరిగింది. మీ అందరి సృష్టికర్తను నేనని, షైతాన్ దాసులను మార్గభ్రష్టులుగా చేస్తారని హితబోధ చేయబడింది.

54 – 74 వాక్యాల వివరణ :

వాక్యాల మధ్య సంబంధం : వెనుకటి వాక్యాల్లో ఇద్దరు వ్యక్తుల గురించి ప్రస్తావించబడింది. అందులో ఒకడు అవిశ్వాసి మరొకరు విశ్వాసి. ఈ వాక్యాల్లో ఇహలోకం నిలకడలేనిదని, అశాశ్వతమైనదని, నశించేదని

పేర్కొనబడింది. ఆ తరువాత మూసా (అ) మరియు ఖిజర్‌ల సంఘటన పేర్కొనబడింది. ఇందులో మంచి గుణపాఠం, హితబోధ ఉన్నాయి.

54వ వాక్యం : ఖుర్‌ఆన్ మంచి ఉదాహరణలు ఇచ్చి, అనేక రకాలుగా హితబోధ చేస్తుంది. కాని మానవుడు అందులో కూడా లోపాలు వెదుకుతాడు. ఇలా అహంకారులే, ధిక్కారులే కాదు, ఒక్కోసారి మంచివారు కూడా చేస్తారు. హజ్రత్ అలీ (రజి) ఇలా తెలిపారు : "ఒక రాత్రి ప్రవక్త (స) మా వద్దకు వచ్చారు. మా ఇద్దరి (నేను మరియు ఫాతిమా) నుద్దేశించి ఇలా అన్నారు : "మీరిద్దరూ తహజ్జుద్ నమాజ్ ఎందుకు చదవరు?" నేనిలా అన్నాను, "ఓ అల్లాహ్ ప్రవక్తా! మా ప్రాణాలు అల్లాహ్ చేతుల్లో ఉన్నాయి. ఆయన మేము లేవాలని అనుకుంటే, మేము తప్పకుండా నిద్రలేస్తాము." ఇది విని ప్రవక్త (స) వెంటనే అక్కడి నుండి వెనక్కి తిరిగిపోయారు. ఇంకా తన తొడపై కొట్టి ఇలా అన్నారు – "మానవుడు చాలా విషయాల్లో జగడాలమారిగా ఉన్నాడు." (బుఖారీ) (తైసీరుర్రహ్మాన్)

57వ వాక్యం : అల్లాహ్ వాక్యాల పట్ల హాస్యంగా ప్రవర్తించిన వారికన్నా మరెవరు దుర్మార్గులు కాగలరని పేర్కొనబడింది. అల్లాహ్ వారిని అనేక సూచనల ద్వారా సన్మార్గంలోనికి తేవడానికి హితబోధ చేశాడు. కాని వారు వాటి నుండి లాభం పొందలేదు. తమ పాపాలను విడిచిపెట్టలేదు. వారు అవిశ్వాసానికి విశ్వాసంపై ప్రాముఖ్యతనిచ్చారు. అప్పుడు అల్లాహ్ వారి హృదయాలను కప్పివేశాడు. వారిని చెవిటివారిగా చేసివేశాడు. ఆ తరువాత తన ప్రవక్తతో "మీరు ఆ అవిశ్వాసులకు సత్య సందేశాన్ని అందజేసినా వారు ఎన్నడూ స్వీకరించరని హితబోధ చేశాడు. (తైసీరుర్రహ్మాన్). మూసా లాంటి గొప్ప ప్రవక్తకు ఏం జరిగిందో మీకు గుర్తు లేదా? సహీ బుఖారీలో ఇలా ఉంది – ఒక సభలో అందరికంటే గొప్ప జ్ఞాని ఎవరు అని మూసాని ప్రశ్నించడం జరిగింది. మూసా (అ), "నేను" అని సమాధానమిచ్చారు. ఎందుకంటే నేను దైవప్రవక్తను, అందువల్ల నేను అందరికంటే గొప్ప జ్ఞానిని అని మూసా (అ) భావించారు. కాని అల్లాహ్ జ్ఞానంలో మరో విషయం ఉంది. అందువల్ల "అడవిలోకి పోయి మా ఫలానా దాసుని వద్ద విద్య నభ్యసించమని" మూసాను ఆదేశించాడు. ఈ సంఘటనను ఇక్కడ పేర్కొనడం జరిగింది.

"మీరు మా దాసుడైన ఖిజర్‌ని కలసి అతని వద్ద విద్య నేర్చుకోండి."

మూసా తన సేవకుడ్ని వెంటబెట్టుకొని ఆ వ్యక్తి వద్దకు బయల్దేరారు. ఆ వ్యక్తి రెండు సముద్రాలు కలిసే సంగమం వద్ద ఉంటాడని తెలియజేయబడింది. ఆ ప్రదేశం చేరే వరకు ఆగేది లేదని మూసా నిర్ణయించుకున్నారు. వారిద్దరూ ఆ ప్రదేశానికి చేరుకున్న తర్వాత అక్కడ చేపను మర్చిపోయారు. దాన్ని కోల్పోయిన చోట ఆ వ్యక్తి లభిస్తాడని ముందే తెలియజేయబడింది. ఆ చేప వింతైన రీతిలో సముద్రంలోనికి వెళ్ళిపోయింది. వారు ఇంకా ముందుకు సాగారు. మూసా (అ) తన సేవకునితో మనం తెచ్చిన టిఫిన్ తెమ్మని అన్నాడు. అప్పుడు ఆ సేవకుడు, "మనం విశ్రాంతి తీసుకున్న చోట ఆ చేప సముద్రంలోకి వెళ్ళిపోయింది" అని అన్నాడు. అప్పుడు మూసా (అ) ఆ ప్రదేశమే కదా మనకి కావలసింది! అని అన్నాడు. ఇద్దరూ కలసి వెనక్కి తిరిగి ఆ గమ్యాన్ని చేరుకున్నారు. అక్కడకు చేరుకొని ఆ వ్యక్తిని కనుగొన్నారు. అల్లాహ్ తన కారుణ్యం ద్వారా అతనికి దివ్య జ్ఞానాన్ని ప్రసాదించాడు. కొంత అగోచర జ్ఞానాన్ని నేర్పాడు. అలాంటిది మూసా (అ) వద్ద కూడా లేదు. చాలామంది అభిప్రాయం ఇదే.

మూసా (అ) అతన్ని కలసి నేను మీ వద్ద దివ్య జ్ఞానాన్ని నేర్చుకోవాలని వచ్చాను అని అన్నాడు. అప్పుడు ఖిజర్ (అ) మూసాతో "మీకివ్వబడిన జ్ఞానం చాలదా? మీకివ్వబడిన గ్రంథం చాలదా? మీపై దైవవాణి అవతరిస్తుంది. నా దగ్గరున్న జ్ఞానం మీకు తగదు. మీ దగ్గరున్న జ్ఞానం నాకు తగదు" అన్నారు. అక్కడే ఉన్న ఓ పిచ్చుక తన ముక్కును సముద్రంలోకి ముంచి తీసింది. అప్పుడు ఖిజర్ (అ) మూసాతో మీ జ్ఞానం కంటే, నా జ్ఞానం కంటే గొప్పది అల్లాహ్ జ్ఞానం అన్నారు. దీనివల్ల తెలిసిందేమంటే అల్లాహ్ తాను కోరిన వారికి దివ్య జ్ఞానాన్ని ప్రసాదిస్తాడు.

66వ వాక్యం : మూసా (అ) వినయ విధేయతలతో ఖిజర్‌ని తనకు దివ్యజ్ఞానం నేర్పమని ప్రాధేయపడ్డారు. ఒక్కోసారి గొప్ప జ్ఞాని కూడా తనకు తెలియని దాన్ని నేర్చుకుంటాడు. అల్లాహ్ మూసాకు తౌరాతును ప్రసాదించాడు. అందులో దైవాదేశాలు, ఇతర విద్యాజ్ఞానాలు ఉన్నాయి. ఇంకా అతనిపై దైవవాణి అవతరించబడేది. ఖిజర్‌కు మాత్రం ప్రత్యేక జ్ఞానం ప్రసాదిస్తాడని తెలుస్తుంది.

చాలామంది మార్గభ్రష్టులు దీన్ని ఆధారంగా చేసుకొని వలీ, నబీకంటే ఉన్నతుడని పిడివాదన చేస్తారు. కాని ఇది స్పష్టమైన అవిశ్వాసం, దీనికి సమాధానం ఒక్కోసారి మహాపండితుడు కూడా ఒక పండితుడి వద్ద విద్య నేర్చుకుంటాడు? అని ఫత్‌హుల్ బయాన్ రచయిత అంటున్నారు.

67వ వాక్యం : ఖిజర్ ఇలా అన్నారు : అల్లాహ్ నాకు ప్రసాదించిన జ్ఞానాన్ని నీ ముందు ప్రదర్శిస్తే నీవు సహనం పాటించలేవు. దాన్ని వ్యతిరేకిస్తావు. నాకు ఇవ్వబడినవి నాకే ప్రత్యేకం. నీకు ఇవ్వబడినవి నీకే ప్రత్యేకం. మీరు దైవప్రవక్త. అందువల్ల నాకు ఇచ్చిన జ్ఞానాన్ని ప్రదర్శిస్తే మీరు సహించలేరు. ఎందుకంటే అది మీకు షరీఅత్ ప్రకారం నిషిద్ధం, చెడూను.

69వ వాక్యం : మూసా (అ) ఆ విద్య నేర్చుకోవాలని కఠిన నిర్ణయం తీసుకున్నారు. అందువల్లనే సహనం పాటిస్తానని, నాకు నచ్చకపోయినా వ్యతిరేకించనని అన్నారు.

70వ వాక్యం : ఖిజర్ ఇలా అన్నారు : మీరు జ్ఞానార్జన నిమిత్తం నా వెంట ఉండదానికి సిద్ధంగా ఉంటే, మీకు నచ్చని విషయాల గురించి నన్ను ప్రశ్నించకండి. నా అంతట నేనే మీకు తెలియపరుస్తాను.

71వ వాక్యం : సహీహ్ బుఖారీలో ఇలా ఉంది – "వారిద్దరూ పడవకోసం సముద్ర తీరానికి బయలుదేరారు. ఒక పడవ కనబడింది. ఆ ఓడ యజమాని ఖిజర్‌ని గుర్తుపట్టాడు. అద్దె తీసుకోకుండా వారిని పడవపైకి ఎక్కించాడు. కొంతసేపు తర్వాత ఖిజర్ పడవలో లోపం కల్పించడానికి దాని గోడలో కన్నం చేశారు. మూసా ఇలా అన్నాడు, "మీరు ఈ పడవకు కన్నం వేసి పడవలో ఉన్న వారందరినీ ముంచాలని చూస్తున్నారు. మీరు మహాపరాధం చేశారు. పడవను పాడు చేశారు. నిరపరాధులను నాశనం చేయాలని కోరారు. కృతజ్ఞతకు బదులు కృతఘ్నత చూపారు. "ఖిజర్ తన షరతును మూసాకు గుర్తు చేశారు. 'మరచిపోయాను, మన్నించండి' అని మూసా అన్నారు.

74వ వాక్యం : నడవ ప్రయాణం అనంతరం ఇద్దరూ నడుస్తూ పోయారు. ఒకచోట కొందరు యువకులు ఆడుకుంటున్నారు. ఖిజర్ వారిలోని ఒకడ్ని చంపేశారు. ఉబయ్ బిన్ కఅబ్ ఇలా ఉల్లేఖిస్తున్నారు – "ప్రవక్త (స) ఇలా ఉపదేశించారు, "ఖిజర్ చంపిన యువకుడు అవిశ్వాసి. పెద్దవాడై తన తల్లిదండ్రుల్ని అవిశ్వాసాన్ని అవలంబించమని వత్తిడి చేస్తాడు." మూసా దీన్ని చూసి సహనం పాటించలేకపోయారు. ఒక నిరపరాధిని మీరు చంపారు అని అన్నారు. ఇది వెనుకటి దానికన్నా ఘోరమైన పాపం అని అన్నారు. ఏదో కారణం ఉంటుంది. అందుకే చంపారు అనే విషయం మూసా (అ) మరచిపోయారు.